

Nsangu ya Mbote mutindu yawu sonamaka na MATAYI NKOTOLO

Bantu ke tubaka ti kisoniki ya Nsangu ya Mbote yayi kele mu-Zwife mosi na nkumbu Matayi. Yandi vwandaka kilokoti-mpaku, mpe mosi na kati ya bantumwa kumi na zole ya Yesu. Yawu ke na kotalana ti kisoniki ya dibuku yayi vwandaka na nsatu ya kulutula ya kusonika mambu yayi, samu na ba-Zwife yina kumaka bilandi ya Yesu. Yandi vwandaka zola kulakisa bawu ti: Mambu mingi yina kele ya kusonama na kati ya dibuku ya Ngwisani ya Ntama, yina mimbikudi bikulaka, yawu vwandaka me lungisama na Yesu.

Mambu mingi yina kele na kati ya Nsangu ya Mbote yayi kele mpe na kati ya Nsangu ya Mbote ya Make. Kasi na bikapu ya ntete mpe ya zole, beto lenda kutanga mambu yina me tadila dikanda ya Yesu katuka bankooko ya ntete tii na mbutukulu ya Yesu, mpe bumwana ya Yesu. Na kati ya bikapu zole yina mpe, Kisoniki ke na kulakisa yimeni ti Yesu kele Ntinu, Muvuukisi mpe Masiya yina Nzambi pesaka nsilulu. Kasi yandi kele mpe Emanwele: Ya zola kutuba ti Nzambi kele na beto.

Na kati ya dibuku ya yandi, kisoniki ke na kuvukisa bandongosolo ya Yesu mpe binzonzi tanu ya nene:

- Malongi na zulu ya mongo, yawu kele malongi ya kyese yina ke na kuzabisa kifwani

ya nkadulu ya kukwikama yina fwana ku-vwanda na bilandi ya Yesu (Mat 5-7).

- Malongi ya Yesu na sika ya bilandi yina fwana kwenda zabisa nkwizulu ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 10).
- Ndongosolo ya Kimfumu ya Mazulu na kati ya bingana: Kimfumu ya Mazulu kele ya kubumbama, kasi yawu ke talana na pwelele nyonso na ntangu yina Nzambi zengaka (Mat 13).
- Mutindu ya kuzinga ya bantu yina fwana kukota na kati ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 18).
- Mutindu ya kuvingila nkwizulu ya Kimfumu ya Mazulu (Mat 24-25).

Na kati ya Nsangu ya Mbote yayi, Yesu ke na kutalana mutindu Ntinu yina me kwiza banda luzingu ya malu-malu ya Kimfumu ya Mazulu na kati ya yinza. Yandi ke na kupesa na sika ya bayina ke na kukota na kati ya Kimfumu yayi ya Mazulu, ndongosolo yina ke na bawu nsatu, samu na kuvwanda bambangi na sika ya bantu ya nkaka.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Bankooko ya Yesu (Mat 1.1-17).
- Mbutukulu mpe bumwana ya Yesu (Mat 1.18-2.23).
- Mambu yina Yowane Mubotiki zabisaka (Mat 3.1-12).
- Mbotokolo ya Yesu mpe bantontolo ya Satana (Mat 3.13-4.11).

Kisalu yina Yesu salaka na kizunga ya Ngalili kisika yandi longaka, longisaka bankonga ya bantu, mpe belusaka bambevo (Mat 4.12-18.35).

- Nzyetolo ya Yesu na Yelusalemi (Mat 19-20).
- Bilumbu ya nsuka ya Yesu na Yelusalemi (Mat 21-28):
- Nzengolo ya lufwa ya yandi
- Lufwa ya yandi
- Mvumbukulu ya yandi na lufwa
- Mutindu Yesu vwandaka talana dyaka na bantu
- Yesu fidisaka bilandi ya yandi samu na kwenda samuna Nsangu ya Mbote.

*Bankooko ya Yesu
(Lke 3.23-38)*

¹Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bankooko ya Yesu-Klisto: Davidi kele nkooko ya Yesu-Klisto, mpe Abalayami kele nkooko ya Davidi.

²Abalayami butaka Isaki. Isaaki butaka Yakobi, mpe Yakobi butaka Yuda na baleki ya Yuda.

³Yuda butaka Falese mpe Zala (mama ya bawu vwandaka Tamale). Falese butaka Esome, mpe Eselome butaka Alame.

⁴Alame butaka Aminadabe. Aminadabe butaka Nasone, mpe Nasone butaka Salemone.

⁵Salemone butaka Bowaze, mpe Layabe vwandaka mama ya Bowaze. Bowaze butaka Obede, mpe Lute vwandaka mama ya Obede. Obede butaka Yisayi,

⁶mpe Yisayi butaka ntinu Davidi.

Davidi butaka Salomoni. (Ni mama ya yandi vwandaka ntete kento ya Uli).

⁷Salomoni butaka Lobowame. Lobowame butaka Abya, mpe Abya butaka Asa.

⁸ Asa butaka Yosafate. Yosafate butaka Yolame, mpe Yolame butaka Ozyase.

⁹ Ozyase butaka Yotame. Yotame butaka Akaze, mpe Akaze butaka Ezekease.

¹⁰ Ezekease butaka Manase. Manase butaka Amone, mpe Amone butaka Yozyase.

¹¹ Yozyase butaka Yekonya na baleki ya yandi na ntangu ba nataka bantu ya yinsi ya Isayeli na mbanza Babilone.

¹² Ntangu bawu vwandaka bankole na mbanza Babilone, Yekonya butaka Salatyele, mpe Salatyele butaka Zolobabele.

¹³ Zolobabele butaka Abiwude. Abiwude butaka Elyakime, mpe Elyakime butaka Azole.

¹⁴ Azole butaka Sadoke. Sadoke butaka Akime, mpe Akime butaka Elyude.

¹⁵ Elyude butaka Eleyazale. Eleyazale butaka Matane, mpe Matane butaka Yakobi.

¹⁶ Yakobi butaka Yosefi bakala ya Maliya. Maliya kele mama ya Yesu yina ba ke bokilaka Masiya.

¹⁷ Bambandu kumi na yiya lutaka katuka mbutukulu ya Abalayami tii na mbutukulu ya Davidi. Bambandu kumi na yiya lutaka mpe katuka mbutukulu ya Davidi tii na ntangu yina ba nataka bantu ya Isayeli na ngolo samu na kunata bawu na mbanza Babilone, mpe dyaka, bambandu kumi na yiya lutaka katuka ntangu yina bantu ya Isayeli vwandaka bankole na mbanza Babilone tii na mbutukulu ya Masiya.

*Mbutukulu ya Yesu-Klisto
(Lke 2.1-7)*

¹⁸ Yesu-Klisto butukaka mutindu yayi: Maliya, mama ya yandi kuzwaka nsilulu ya makwela na sika ya Yosefi. Kasi ntete bawu zinga kintwadi, Maliya vwandaka me kuma na kivumu na lulendo ya Mpeve ya Longo.

¹⁹ Yosefi yina pesaka yandi nsilulu ya makwela, vwandaka muntu ya kudedama, mpe zolaka ve na kutalisa yandi nsoni na meso ya bantu. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kukabikisa makwela na mansweki.

²⁰ Ntangu yandi vwandaka banza mambu yina, mbazi mosi ya Mfumu talanaka na yandi na ndosi, mpe tubaka: «Yosefi, mwana ya dikanda ya Davidi, kutala boma ve na kukwela Maliya, samu ti yandi me kuzwa kivumu na lulendo ya Mpeve ya Longo.

²¹ Yandi ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Yesu*. Ya tsyelika, ni yandi ke vuukisa bantu ya yandi na masumu ya bawu.»

²² Mambu nyonso yayi salamaka mutindu Mfumu zabisaka yawu na yinwa ya mumbikudi ya yandi:

²³ «Ndumba yina me zaba ntete ve babakala ke kuzwa kivumu,

yandi ke buta mwana ya bakala ba ke bokila yandi Emanwele yina zola kutuba: “Nzambi ke na beto”.»

²⁴ Ntangu Yosefi vumbukaka, yandi salaka mutindu mbazi ya Mfumu tumisaka yandi, mpe yandi bakaka Maliya na yinzo ya yandi.

* **1:21** Yesu, ya zola kutuba «Muvuukisi». **1:23** Esa 7.14

²⁵ Kasi bawu vukisaka ntete ve mfulu tii ntangu Maliya butaka mwana ya bakala yina Yosefi pesaka nkumbu Yesu.

2

Bantu ya ndwenga kwizaka tala Yesu

¹ Yesu butukaka na mbanza Betelemi na kizunga ya Zude, ntangu Elode vwandaka ntinu. Na manima ya mbutukulu ya yandi, bantu ya ndwenga katukaka na esete mpe kwizaka na Yelusalemi.

² Bawu yufulaka: «Wapi kisika kele ntinu ya ba-Zwife yina me butuka? Beto me tala mbwetete ya yandi me basika na esete, mpe beto me kwiza samu na kusiika yandi.»

³ Ntangu ntinu Elode kuwaka mambu yina, ntima ya yandi vwandaka dyaka ve na kizunu, mutindu mosi mpe bantu nyonso ya Yelusalemi.

⁴ Yandi vukisaka bamfumu ya banganga-Nzambi na milongisi ya Misiku, mpe yandi yufulaka bawu: «Wapi kisika Masiya fwana kubutuka?»

⁵ Bawu vutulaka: «Masiya fwana kubutuka na Betelemi na kizunga ya Zude samu ti na dibuku ya mimbikudi ba sonikaka mutindu yayi:

⁶ «“Nge Betelemi, mbanza ya Yude. Nge kele ve mbanza yina me lutila fyoti na kati ya bambanza ya Zude, samu ti nge ke basisa mfumu yina ke twadisa dikanda ya munu, bantu ya yinsi ya Isayeli.”»

⁷ Na yina, Elode bokilaka bantu ya ndwenga yina na mansweki, mpe yufulaka bawu samu na kuzaba mbote wapi ntangu mbwetete talanaka.

⁸ Na manima, yandi fidisaka bawu na Betelemi, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda mpe beno sosa na kuzaba mbote-mbote mambu me tadila mwana yina. Ntangu beno ke tala yandi, beno kwiza kuzabisa munu yawu samu ti munu mpe, mu kwenda siika yandi.»

⁹ Na manima ya kuwa mambu ya ntinu, bawu kwendaka. Bawu talaka mbwetete yina bawu talaka ntete na esete. Yawu vwandaka kwenda na mantwala ya bawu, mpe ntangu yawu kumaka na kisika yina vwandaka mwana, yawu kangamaka.

¹⁰ Bawu kumaka na nsayi ya kulutula na kutala mbwetete yina kuna. ¹¹ Bawu kotaka na yinzo, mpe talaka mwana na mama ya yandi, Maliya. Bawu fukamaka samu na kusiika yandi. Na manima, bawu zibulaka bankutu ya bawu, mpe bawu pesaka yandi makabu yayi: wolo, maaka ya nsunga ya mbote, mpe mananasi ya mile.

¹² Na manima, Nzambi lwengisaka bawu na ndosi na kuvutuka ve na sika ya Elode. Na yina, bawu bakaka nzila ya nkaka samu na kuvutuka na yinsi ya bawu.

Yosefi na Maliya kimaka na mwana na yinsi ya Ngipiti

¹³ Ntangu bantu ya ndwenga kwendaka, mbazi mosi ya Mfumu kwizaka talana na Yosefi na ndosi, mpe zabisaka yandi mutindu yayi: «Telama, baka mwana na mama ya yandi, mpe beno kima na yinsi ya Ngipiti. Beno vwanda kuna tii ntangu mu

ke zabisa nge na kuvutuka, samu ti Elode ke na kusosa mwana samu na kufwa yandi.»

¹⁴ Yosefi telamaka mpe bakaka mwana na mama ya mwana, mpe yandi kwendaka na bawu na yinsi ya Ngipiti na mpimpa.

¹⁵ Yandi zingaka kuna tii ntangu Elode kufwaka. Ni mutindu yina salamaka mambu yina Mfumu zabisaka na dibuku ya mimbikudi: «Mu me bokila Mwana ya munu na kubasika na yinsi ya Ngipiti.»

¹⁶ Ntangu Elode zabaka ti bantu ya ndwenga vunaka yandi, yandi kumaka na nkele ya kulutila. Na yina, yandi pesaka muswa na kufwa na Betelemi mpe na bambanza ya pene-pene, bana nyonso ya babakala yina vwandaka me luta ntete ve bamvula zole. Yandi zengaka bamvula zole, samu ti yawu fwananaka na ntangu yina lutaka katuka mbwetete basikaka mutindu bantu ya ndwenga zabisaka yandi.

¹⁷ Na yina, mambu yina mumbikudi Zelemi zabisaka salamaka. Mambu ya yandi vwandaka tuba:

¹⁸ «Bantu me kuwa makelele na mbanza Lama. Ya ke bidilu mpe manyongo ya kulutila ya Lasele yina ke na kudila bana ya yandi. Yandi ke na kuzola ve ti ba bomba yandi, samu ti bawu me kufwa.»

Yosefi na Maliya vutukaka na mwana na yinsi ya Isayeli

¹⁹ Na manima ya lufwa ya Elode, mbazi mosi ya Mfumu kwizaka talana na Yosefi na ndosi na yinsi ya Ngipiti,

²⁰ mpe yandi tubaka na Yosefi: «Telama, baka mwana na mama ya yandi, mpe vutuka na yinsi ya Isayeli samu ti bayina vwandaka sosa kufwa mwana, bawu me kufwa.»

²¹ Na yina, Yosefi telamaka. Yandi bakaka mwana na mama ya mwana, mpe bawu vutukaka na yinsi ya Isayeli.

²² Kasi yandi kuwaka ti Alekelawuse kumaka ntinu ya Zude na sika ya tata ya yandi Elode. Na yina, Yosefi vwandaka na boma ya kukwenda na Zude. Mfumu lwengisaka yandi na ndosi, mpe Yosefi kwendaka na kizunga ya Ngalili.

²³ Yandi kwendaka zinga na mbanza Nazaleti. Na yina, mambu nyonso salamaka mutindu mim-bikudi zabisaka: «Bantu ke bokila yandi muntu ya Nazaleti.»

3

Ndongosolo ya Yowane Mubotiki (Mke 1.1-8; Lke 3.1-18; Yne 1.19-28)

¹ Na ntangu yina, Yowane Mubotiki bandaka na kulonga na yinsi ya kuyuma kuna na Zude.

² Yandi vwandaka samuna na kwendaka tuba: «Beno soba nkadulu ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.»

³ Yowane kele muntu yina mumbikudi Esaya zonzilaka ntangu yandi tubaka:

«Ndinga ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma:

Beno yidika nzila samu na Mfumu,
mpe beno sungika banzila ya yandi!»

⁴ Yowane vwandaka ya kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na mika ya kibulu yina ba ke bokilaka samo. Yandi vwandaka mpe singa ya luketo ya mpusu ya kibulu. Yandi vwandaka kudya makonko mpe mafuta ya nyosi ya mfinda.

⁵ Bantu ya mbanza Yelusalemi, ya kizunga nyonso ya Zude, mpe ya kizunga nyonso ya nzadi ya Yolodani vwandaka kwenda na sika ya yandi.

⁶ Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ntwala ya bantu nyonso, mpe Yowane vwandaka botika bawu na kati ya nzadi ya Yolodani.

⁷ Yowane talaka ti ba-Falisye mpe ba-Saduse mingi vwandaka kwiza na sika ya yandi samu na kuzwa mbotokolo. Na yina, yandi vwandaka zabisa bawu: «Dikanda ya bampidi! Nani me zabisa beno ti beno lenda kukima lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene?

⁸ Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno me soba nkadulu ya beno.

⁹ Beno vwandaka kaka ve na mabanza ya kutubaka ti: “beto kele bana ya Abalayami.” Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, Nzambi lenda kukitula matadi yayi samu ti yawu kuma bana ya Abalayami!

¹⁰ Disoka kele yimeni ya kukubama samu na kuzenga bayinti kisika kele myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu na tiya.»

¹¹ «Mu ke na kubotika beno na maza samu na kulakisa ti beno me soba nkadulu. Kasi muntu yina ke na kukwiza na manima ya munu, yandi me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga na

kukatula yandi mapapa. Ni yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya.

¹² Yandi me simba kisalulu yina kele mutindu musomo na diboko samu na kusala bunkete ya kisika ya yandi yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. Yandi ke yonzika bambuma na kisika yina ba ke bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina ke kufwa ve.»

Mbotokolo ya Yesu
(Mke 1.9-11; Lke 3.21-22)

¹³ Ni na ntangu yina, Yesu katukaka na Ngalili, mpe kumaka na nzadi ya Yolodani. Yandi kwen-daka na sika ya Yowane samu ti Yowane botika yandi.

¹⁴ Kasi Yowane vwandaka zola ve na kubotika Yesu. Yandi tubaka na Yesu: «Ni munu fwanaka kwiza na sika ya nge samu na kuzwa mbotokolo, kasi ni nge me kwiza na sika ya munu!»

¹⁵ Kasi Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, ndima yawu salama mutindu yina. Ya tsyelika, ni mutindu yayi beto fwana kusala mambu nyonso yina Nzambi ke lombaka.» Na yina, Yowane ndimaka.

¹⁶ Ntangu Yesu manisaka na kuzwa mbotokolo, yandi basikaka na maza. Kaka na ntangu yina, zulu zibukaka. Yandi talaka Mpeve ya Nzambi yina kulumukaka mutindu dibembe, mpe kwiz-aka tentama na yandi.

¹⁷ Katuka na mazulu, ndinga mosi wakanaka mutindu yayi: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu.»

4

Satana tontaka Yesu na yinsi ya kuyuma (Mke 1.12-13; Lke 4.1-13)

¹ Na manima ya mbotokolo ya Yesu, Mpeve ya Nzambi nataka Yesu na yinsi ya kuyuma samu ti Satana kutonta yandi.

² Na manima ya kulutisa bilumbu makumi yiya mpimpa na ntangu ata kudya kima, Yesu kumaka na nsatu.

³ Satana kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, tumisa matadi yayi na kukituka mampa.»

⁴ Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka na mampa ve, kasi muntu ke zingaka na nyonso yina ke basikaka na yinwa ya Nzambi.»

⁵ Na yina, Satana nataka Yesu na Yelusalemi, Mbanza ya Longo. Yandi tulaka Yesu na zulu ya Yinzo ya Nzambi,

⁶ mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, kubwa na yisi samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

«“Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi samu na nge,

mpe bawu ke yamba nge na maboko ya bawu, samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi.”»

⁷ Yesu tubaka na yandi: «Ya kele mpe ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: Nge fwana kutonta ve Mfumu Nzambi ya nge.»

⁸ Satana nataka dyaka Yesu na zulu ya mongo ya yinda. Yandi lakisaka Yesu bayinsi nyonso ya yinza mpe nkembo ya yawu,

⁹ mpe yandi tubaka: «Mu ke pesa nge bima nyonso yayi kana nge fukama na ntwala ya munu, mpe nge siika munu.»

¹⁰ Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Katuka pene-pene ya munu Satana! Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Nge fwana kusiika Mfumu Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge fwana kubondila.»

¹¹ Na mbala yina, Satana bikaka yandi. Bambazi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe bandaka na kusadila yandi.

*Yesu bandaka kisalu ya yandi na Ngalili
(Mke 1.14-15; Lke 4.14-15)*

¹² Ntangu Yesu kuwaka ti ba tulaka Yowane na boloko, yandi kwendaka na Ngalili.

¹³ Yandi kwendaka vwanda ve na mbanza Nazaleti, kasi na mbanza Kapenawume yina kele pene-pene na dyanga ya Ngalili na kati ya kizunga ya Zabulone mpe ya Nefetali.

¹⁴ Ya salamaka mutindu yina samu na kulungisa mambu yina mumbikudi Esaya tubaka:

¹⁵ «Nge kizunga ya Zabulone mpe kizunga ya Nefetali

yina kele pene-pene na mubu na lweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, Ngalili, kizunga ya bayina kele ve ba-Zwife!

Kuwa:

¹⁶ Bantu yina ke zingaka na kati ya mpimpa ke tala nsemo ya nene.

Nsemo ke lezima na bayina ke na kuzinga na kitombe na yinsi ya bantu ya kufwa!»

¹⁷ Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzabisa: «Beno soba nkadulu ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.»

*Yesu bokilaka bilandi ya ntete
(Mke 1.16-20; Lke 5.1-11)*

¹⁸ Yesu vwandaka tambula na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe talaka bampangi zole yina vwandaka bilobi. Ya vwandaka Simoni (yina ba ke bokilaka dyaka Pyele), mpe Andele, leki ya yandi. Bawu vwandaka loba na kulosa mpwasa na dyanga.

¹⁹ Yesu zabisaka bawu: «Beno landa munu, mpe mu ke kumisa beno bilobi ya bantu.»

²⁰ Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu, mpe landaka yandi.

²¹ Yandi kwendaka dyaka mwa ntama, mpe talaka bampangi zole ya nkaka: Zaki na leki ya yandi Yowane, bana ya Zebede. Bawu vwandaka na kati ya bwatu kintwadi na tata ya bawu Zebede. Bawu vwandaka yidika bampwasa ya bawu, mpe Yesu bokilaka bawu.

²² Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bwatu mpe tata ya bawu, mpe landaka Yesu.

Yesu longisaka mpe nyakisaka bantu

²³ Yesu vwandaka tambula na kizunga nyonso ya Ngalili, mpe vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yandi vwandaka longisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu, mpe vwandaka

belusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso ya bawu.

²⁴ Nsangu ya yandi mwanganaka na yinsi nyonso ya Sili, mpe bantu natinaka yandi bayina nyonso vwandaka na bimbevo ya konso mutindu to mpasi ya konso mutindu: bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi, bayina vwandaka na kimbevo ya nzyeta mpe bantu ya binama ya kufwa. Yesu belusaka bawu nyonso.

²⁵ Bankonga mingi ya bantu vwandaka landa yandi. Bawu vwandaka katuka na Ngalili, na kizunga ya Bambanza-Kumi, na Yelusalemi, na Zude, mpe na kizunga ya simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani.

5

Ndongosolo ya Yesu na zulu ya mongo (Lke 6.20-23)

¹ Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina kwizaka, yandi yulukaka na mongo. Yandi vwandaka, mpe bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi.

² Yandi bandaka na kulongisa bawu mutindu yayi:

³ Kyese na bayina zaba ti bawu kele bamputu na kimpeve,

samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu!

⁴ Kyese na bayina ke na kudila,
samu ti Nzambi ke bomba bawu!

⁵ Kyese na bayina kele ya kulembama,
samu ti bawu ke kuzwa yinsi yina Nzambi pesaka nsilulu!

⁶ Kyese na bayina ke na nsatu mpe mpwila ya kusala mambu ya kudedama, samu ti Nzambi ke fulusa bawu na bima yina ke na bawu nsatu!

⁷ Kyese na bayina ke na kutala bampangi kyadi, samu ti Nzambi mpe ke tala bawu kyadi!

⁸ Kyese na bayina ke na ntima ya kuvedila, samu ti bawu ke tala Nzambi!

⁹ Kyese na bayina ke nataka kizunu na kati ya bantu,

samu ti Nzambi ke bokila bawu bana ya yandi!

¹⁰ Kyese na bayina ba ke talisaka mpasi samu na mambu ya kudedama yina bawu ke salaka, samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu!

¹¹ Kyese na beno ntangu bantu ke fingaka beno, ke talisaka beno mpasi, mpe ke tubaka mambu nyonso ya yimbi mpe ya luvunu na nzutu ya beno samu na munu!

¹² Beno yangalala, mpe beno vwanda na kyese samu ti beno ke kuzwa musendo ya nene na mazulu. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe ba talisaka mpasi mimbikudi yina zingaka ntete beno butuka.

Mungwa mpe nsemo

(Mke 9.50; Lke 14.34-35)

¹³ «Beno kele mungwa ya yinza. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, wapi mutindu ba lenda kuvutula yawu luwu? Yawu ke dyaka ve mfunu. Ba ke losa yawu na ngaanda, mpe bantu ke dyata yawu.

¹⁴ «Beno kele nsemo ya yinza. Mbanza yina kele ya kutungama na zulu ya mongo lenda kuvwanda ve ya kubumbama.

¹⁵ Ba ke namisaka ve mwinda samu na kutula yawu na yisi ya kantini. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti yawu pesa nsemo na bayina nyonso kele na kati ya yinzo.

¹⁶ Mutindu mosi mpe, nsemo ya beno fwana kulezima na ntwala ya bantu, samu ti bawu tala bisalu ya mbote yina beno ke na kusala, mpe ti bawu kembisa Tata ya beno yina kele na mazulu.»

Dyambu ya Misiku

¹⁷ «Beni fwana kubanza ve ti mu me kwiza samu na kukatula Misiku ya Moyize to dibuku ya Mimbikudi. Mu me kwiza ve samu na kukatula yawu, kasi samu na kulungisa yawu.

¹⁸ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ntangu nyonso yina zulu na ntoto ke vwanda, ata kisono ya fyoti to mwa kima ya kulutula fyoti lenda katuka na Misiku. Ee, yawu ke vwanda mutindu yina tii na nsuka ya yinza.

¹⁹ Ni yawu yina, muntu yina ke manga na kutumama ata na Musiku mosi, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu yina, ke vwanda muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu. Kasi muntu yina ke tumama na misiku, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu yina, ke vwanda muntu ya ntete na kati ya Kimfumu ya Mazulu.

²⁰ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno lutila ve milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye na kutumama na misiku, beno ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu.»

Dyambu ya nkele

²¹ «Beno kuwaka ti ba tubaka na bankooko ya beto: “Kufwa muntu ve.” Konso muntu yina ke kufwa mpangi me lunga na kufunduswa na ntwala ya bazuzi.

²² Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke vwanda na nkele na mpangi ya yandi me lunga na kufunduswa na ntwala ya bazuzi. Muntu ke tuba na mpangi “kizoba” me lunga na kufunduswa na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Muntu yina ke finga mpangi ya yandi “kilawu” me lunga na kukwenda na mbungulu.

²³ Kana nge me kwenda na kiyokolo ya minkayulu samu na kupesa munkayulu na Nzambi, mpe kana nge bambuka moyo ti nge ke na dyambu na mpangi ya nge,

²⁴ bika munkayulu ya nge kuna na ntwala ya kiyokolo ya minkayulu, mpe kwenda kuwisana ntete na mpangi ya nge. Na manima, vutuka mpe pesa munkayulu ya nge na Nzambi.

²⁵ «Kana nge ke na kukwenda na sika ya bazuzi kintwadi na muntu yina me funda nge, sala nswalu na kuwisana na yandi ntangu beno ke ntete na nzila, kana ve yandi ke yekula nge na sika ya bazuzi. Bazuzi ke pesa nge na binwani, mpe ba ke tula nge na boloko.

²⁶ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda kubasika ve na boloko kana nge manisa ve na kufuta mfuka nyonso ya nge tii na pata ya suka.»

Dyambu ya kinsuza

²⁷ «Beno kuwaka ti ba tubaka: “Kusala kinsuza ve.”

²⁸ Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Muntu yina ke tala kento ya ngana na nsatu ya kusosa yandi, me sala yimeni kinsuza na kento yina na kati ya ntima.

²⁹ Kana disu ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, ba ke losa nzutu nyonso ya nge na mbungulu.

³⁰ Kana diboko ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, nzutu ya nge nyonso ke kwenda na mbungulu.»

Dyambu ya kufwa makwela

(Mat 19.9; Mke 10.11-12; Lke 16.18)

³¹ «Ba tubaka mpe: Bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela fwana kupesa yandi mukanda yina ke na kulakisa ti makwela me kufwa.

³² Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, ke tumisa kento yina na kusala kinsuza. Bakala yina ke kwela yandi, ke sala mpe kinsuza na yandi.»

Dyambu ya kuzenga ndefi

³³ «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka na bankooko ya beto: “Kuzenga ve ndefi ya luvunu. Kasi sala

mambu yina nge pesaka nsilulu ntangu nge zengaka ndefi na ntuala ya Mfumu.”

³⁴ Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Kuzenga ve ndefi ata na nkumbu ya mazulu samu ti ya kele kiti ya kintinu ya Nzambi.

³⁵ Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya ntoto samu ti ya kele kisika yina Nzambi ke tulaka makulu ya yandi, to na nkumbu ya Yelusalemi samu ti ya kele mbanza ya Ntinu ya nene.

³⁶ Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya yintu ya nge samu ti nge lenda ve kukitula nsuki mosi ya nge na kukuma mpembe to ndombe.

³⁷ Nge fwana kutuba kaka “Mu me ndima” to “Mu me manga”. Mambu nyonso ya nkaka yina bantu ke bwelaka ke katukaka na Mfumu ya Yimbi.»

Dyambu ya kuvutula yimbi (Lke 6.29-30)

³⁸ «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka: “Kana muntu tobola nge disu, nge mpe tobola yandi disu. Kana yandi katula nge dinu, nge mpe katula yandi dinu.”

³⁹ Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Nge fwana kuvutula ve yimbi na muntu yina me sala nge yimbi. Kana muntu bula nge mbata na dibundi ya lubakala, pesa yandi mpe dibundi ya nkaka.

⁴⁰ Kana muntu zola kunata nge na ntwala ya bazuzi samu na kubaka kinkuti ya nge, bika yandi baka mpe kiyunga ya nge.

⁴¹ Kana muntu ke na kutumisa nge na ngolo na kunata kizitu na Milyose* mosi, sala yawu Bamilyose zole kintwadi na yandi.

⁴² Kabula na muntu yina ke na kulomba nge kima. Kumanga ve na kudefisa kima na muntu yina ke na zola kudefa nge yawu.»

Kuzola bambeni
(Lke 6.27-28,32-36)

⁴³ «Beno kuwaka ti ba tubaka: “Nge fwana kuzola mpangi ya nge, mpe kuyina mbeni ya nge.”

⁴⁴ Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Beno zola bambeni ya beno, mpe beno sambidila bayina ke talisaka beno mpasi.

⁴⁵ Na yina, beno ke vwanda bana ya Tata ya beno yina kele na mazulu. Ya tsyelika, yandi ke basisaka ntangu samu na bantu ya mbote mpe ya yimbi. Yandi ke nokisaka mvula samu na bantu ya kudedama mpe ya kudedama ve.

⁴⁶ Kana beno ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, wapi musendo beno lenda kuzwa na sika ya Nzambi? Ya tsyelika, bilokoti-mpaku mpe ke salaka mutindu yina.

⁴⁷ Kana beno ke pesaka mbote kaka na bampangi ya beno, wapi dyambu ya ngitukulu beno ke salaka? Ya tsyelika, bayina mpe zaba Nzambi ve ke salaka mutindu yina.

⁴⁸ Beno vwanda bantu ya kulunga mutindu Tata ya beno yina ke na mazulu kele ya kulunga.»

* **5:41** Milyose kele keba ve bametele 1 500. **5:43** Knz 18.16

6

Dyambu ya kukabula na bamputu

¹ «Beno sala keba! Ntangu beno ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka, beno sala yawu ve na meso ya bantu, samu ti bantu nyonso tala beno. Kana ve, beno ke kuzwa ve musendo na sika ya Tata ya beno yina ke na mazulu.

² Na yina, ntangu nge ke kabulaka mbongo na bamputu, kusosa ve ti bantu tala nge. Bantu ya bantima zole ke salaka mpe mutindu yina na kati ya bayinzo ya lusambulu mpe na babala-bala, samu ti bantu siika bawu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu.

³ Kasi nge, ntangu nge ke kabulaka na bamputu, sala ti diboko ya nge ya lumoso kuzaba ve mambu yina ke na kusala diboko ya lubakala,

⁴ samu ti dikabu ya nge salama na mansweki. Na yina, Tata ya nge yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala na mansweki, ke pesa nge musendo.»

Mutindu ya kusambila (Lke 11.2-4)

⁵ «Ntangu beno ke sambilaka, beno vwanda ve mutindu bantu ya bantima zole. Bawu ke zolaka sambila ya kutelama na kati ya bayinzo ya lusambulu, mpe na magambu ya babala-bala, samu ti bantu nyonso tala bawu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu.

⁶ Kasi nge, ntangu nge ke sambilaka, kota na kivinga ya nge. Kanga mwelo mpe sambila Tata ya

nge yina kele kuna, na kisika yina ya mansweki. Tata ya nge yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala na mansweki, ke pesa nge musendo.»

⁷ «Ntangu beno ke sambilaka, beno zonzaka ve mambu mingi mutindu ke salaka bayina zaba ve Nzambi. Bawu ke banzaka ti Nzambi ke ndima balusambulu ya bawu kana bawu zonza mambu mingi.

⁸ Beno sala ve mutindu bawu samu ti Tata ya beno zaba nyonso yina ke na beno nsatu ntete beno lomba yandi yawu.

⁹ Na yina, beno fwana kusambila mutindu yayi: «“Tata ya beto yina kele na mazulu!

Bika ti Nkumbu ya nge kuvwanda ya longo.

¹⁰ Bika ti Kimfumu ya nge kwiza, bika ti luzolo ya nge kusalama na ntoto mutindu yawu ke salamaka na mazulu.

¹¹ Pesa beto bubu yayi madya yina me fwanana.

¹² Lemvokila beto yimbi yina beto me sala, mutindu beto mpe ke lemvokilaka bayina ke salaka beto yimbi.

¹³ Kubika beto ve na kubwa na bantontolo, kasi katula beto na maboko ya Mfumu ya Yimbi. [Samu ti kimfumu, lulendo, mpe nkembo kele ya nge bamvula na bamvula *Ameni.]”

¹⁴ «Ya tsyelika, kana beno ke lemvokilaka bam-pangi ya beno yimbi yina bawu ke salaka beno, Tata ya beno yina kele na mazulu ke lemvokila beno mpe.

* **6:13** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

¹⁵ Kana beno ke lemvokilaka ve bampangi ya beno, Tata ya beno mpe ke lemvokila beno ve masumu ya beno.»

Dyambu ya kumina nsoki

¹⁶ «Ntangu beno ke minaka nsoki, beno vwanda ve na nkadulu ya kyadi mutindu ke salaka bantu ya bantima zole. Bawu ke kumaka na kizizi ya kulemba samu ti bantu nyonso zaba ti bawu me mina nsoki. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu.

¹⁷ Kasi nge, ntangu nge ke minaka nsoki, sukula kizizi ya nge, mpe yidika bansuki ya nge,

¹⁸ samu ti bantu kuzaba ve ti nge me mina nsoki. Kaka ni Tata ya nge yina kele kuna na mansweki ke zaba yawu. Tata ya nge yina ke talaka mambu yina nge ke salaka na mansweki ke pesa nge musendo.»

Bimvwama ya tsyelika

(Lke 12.33-34)

¹⁹ «Beno kutika ve bimvwama na yinza yayi kisika banselele mpe mbungi ke bebisa yawu, mpe kisika miyibi ke mwangisa myelo samu na kulaba.

²⁰ Kasi beno kutika bimvwama ya beno na mazulu kisika banselele mpe mbungi lenda kubebisa yawu ve, mpe kisika miyibi lenda ve kumwangisa myelo samu na kulaba.

²¹ Ya tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika yina mpe kele ntima ya nge.»

Meso kele mutindu mwinda ya nzutu

(Lke 11.34-36)

²² «Meso kele mutindu mwinda ya nzutu. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya nsemo.

²³ Kana meso ya nge kele na mavimpi ya yimbi, nzutu nyonso ya nge kele na kati ya mpimpa. Na yina, kana nsemo yina kele na nge kele kaka mpimpa, mpimpa ke lutila mingi na nge.»

Nzambi to mbongo

(Lke 16.13)

²⁴ «Ata muntu lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve, yandi ke zola mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya nkaka, to yandi ke vwanda ya kukwikama na mosi, mpe ke zitisa ve ya nkaka. Benso lenda kusadila ve mbala mosi Nzambi mpe mbongo.»

Kusala kivuvu na Nzambi

(Lke 12.22-31)

²⁵ «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Benso vwanda ve na manyongo na madya samu na luzingu ya beno, to na bilele samu na banzutu ya beno. Ya tsyelika, luzingu me lutila madya mfunu, mpe nzutu me lutila bilele mfunu.

²⁶ Benso tala bandeke! Bawu ke kunaka ve mpe ke yonzikaka ve bambuma. Bawu ke tulaka ve bambuma na bisika ya kubumba bambuma, kasi Tata ya beno yina kele na mazulu ke dikilaka bawu. Benso ke na kubanza ve ti beno me lutila bandeke mfunu?

²⁷ Nani na kati ya beno, na manyongo yandi, lenda kubwela mwa ndambu ya bilumbu na luzingu ya yandi?»

²⁸ «Samu na yinki beno ke vwandaka na manyongo samu na bilele? Benso tala mutindu ke kulaka

bifulu ya bilanga! Yawu ke salaka ve kisalu mpe ke syetaka ve bilele.

²⁹ Kasi mu ke na kuzabisa beno, ata Salomoni na bimvwama nyonso yina vwandaka na yandi, kuzwaka ve kinkuti ya kulutula kitoko na mosi ya bifulu yayi.

³⁰ Beno, bantu ya kiminu ya fyoti! Kana Nzambi ke na kulwatisa mutindu yina matiti yina kele na bilanga bubu yayi, mpe ba ke losa mbasi na tiya, samu na yinki yandi ke sala yawu ve ya kulutula samu na beno?

³¹ Beno tala ntima mpasi ve na kuzonzaka: “Yinki beto ke kudya? Yinki beto ke kunwa? Yinki beto ke lwata?”»

³² «Ni bayina zaba Nzambi ve ke sosaka ntangu nyonso bima nyonso yina. Kasi Tata ya beno yina kele na mazulu zaba ti beno kele na nsatu ya yawu.

³³ Beno sosa ntete Kimfumu ya Nzambi mpe mambu ya kudedama yina Nzambi ke zolaka. Na manima, Nzambi ke pesa beno mpe bima nyonso yina me bikana.

³⁴ Na yina, beno tala ntima mpasi ve samu na mambu yina ke salama mbasi samu ti mbasi ke vwanda na mambu ya yandi. Konso kilumbu kele na bampasi ya yandi.»

7

*Beno fundisa ve bampangi
(Lke 6.37-38,41-42)*

¹ «Beni fundisa muntu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno ve.

² Ya tsyelika, na mutindu beno ke fundisaka bampangi, ni na mutindu yina mpe Nzambi ke fundisa beno, mpe na kitezolo yina beno ke sadi-laka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno.

³ Samu na yinki nge ke na kutala kaka kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge, mpe nge ke na kutala ve kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge mosi?

⁴ To dyaka, wapi mutindu nge lenda kutuba na mpangi ya nge: “Bika mu katula nge kititi yina kele na disu ya nge”, kasi nge mosi kele na kibuku ya yinti na disu ya nge?

⁵ Nge kele muntu ya bantima zole! Katula ntete kibuku ya yinti yina kele na disu ya nge, mpe na manima nge ke tala mbote samu na kukatula kititi yina kele na disu ya mpangi ya nge.

⁶ «Beni pesa ve bima ya longo na bayimbwa samu ti bawu lenda kubalukila beno mpe kutatika beno. Beni losa ve misanga ya beno na ntwala ya bangulu samu ti bangulu lenda kudyata yawu.»

*Beni lomba mpe ba ke pesa beno
(Lke 11.9-13)*

⁷ «Beni lomba mpe ba ke pesa beno. Beni sosa mpe beno ke kuzwa. Beni konkota na mwelo mpe ba ke zibudila beno.

⁸ Ya tsyelika, ba ke pesaka na konso muntu yina ke lombaka. Muntu yina ke sosaka ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka mwelo na muntu yina ke konkotaka.

⁹ Nani na kati ya beno lenda kupesa mwana ya yandi ditadi kana mwana me lomba yandi dimpa?

¹⁰ To nani ke pesa mwana ya yandi nyoka kana mwana me lombamba yandi mbisi ya maza?

¹¹ Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi beno zaba kupesa bima ya mbote na bana ya beno. Na yina, samu na yinki Tata ya beno yina kele na mazulu ke manga na kupesa bima ya mbote na bayina ke lombaka yandi yawu?

¹² «Mambu nyonso yina beno zola ti ba sadila beno, beno mpe beno sala yawu na bantu ya nkaka samu ti ya kele mambu yina ke longisaka Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi.»

Mwelo ya fyoti

(Lke 13.24)

¹³ «Beno lutila na mwelo ya fyoti. Ya tsyelika, mwelo mpe nzila yina ke nataka bantu na lufwa kele nene, mpe bantu mingi ke lutilaka na yawu.

¹⁴ Kasi nzila ya kulutula na mwelo ya fyoti kele mpasi. Yawu ke nataka bantu na luzingu, mpe bantu mingi ve ke lutilaka na yawu.»

Mimbikudi ya luvunu

(Lke 6.43-44)

¹⁵ «Beno sala keba na mimbikudi ya luvunu. Bawu ke bakaka kifwani ya mameme ntangu bawu ke kwizaka na sika ya beno. Kasi na kati ya bantima ya bawu, bawu kele bankosi yina ke zolaka na kudya bantu.

¹⁶ Beno ke zaba bawu na bisalu ya bawu. Ba ke bukaka ve bambuma ya vinu na matiti ya bansende, to ba ke bukaka ve bafike na yinti ya bansende.

¹⁷ Yinti ya mbote ke butaka bambuma ya mbote, mpe yinti ya yimbi ke butaka bambuma ya yimbi.

¹⁸ Yinti ya mbote lenda kubuta ve bambuma ya yimbi, mpe yinti ya yimbi lenda kubuta ve bambuma ya mbote.

¹⁹ Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke yoka yawu na tiya.

²⁰ Na yina, beno ke zaba mimbikudi ya luvunu na bisalu ya bawu.»

*Bayina ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu
(Lke 13.25-27)*

²¹ «Bantu nyonso yina ke bokilaka munu “Mfumu, Mfumu” ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu. Kasi kaka bayina ke salaka mambu yina ke zolaka Tata ya munu yina kele na mazulu.

²² Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa yinza, bantu mingi ke zabisa munu: “Mfumu, Mfumu, ni na Nkumbu ya nge beto bikulaka. Beto bingisaka bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge, mpe beto salaka bimangu mingi na Nkumbu ya nge.”

²³ Na yina, mu ke zabisa bawu: “Mu zaba beno ve. Beno katuka pene-pene ya munu, beno yina ke salaka mambu ya yimbi.”»

*Kutunga yinzo na zulu ya matadi
(Lke 6.47-49)*

²⁴ «Muntu yina ke kuwaka mambu yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka yawu, kele mutindu muntu ya mayela yina tungaka yinzo ya yandi na zulu ya matadi.

²⁵ Mvula nokaka, bamwila fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka. Nyonso kwizaka kubwa na yinzo yina, kasi yawu bwisaka yawu ve samu ti ba tungaka lufulu ya yawu na zulu ya matadi.

²⁶ Kasi muntu yina ke kuwaka mambu yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka yawu ve, kele mutindu kizoba yina tungaka yinzo ya yandi na zulu ya munyenge.

²⁷ Mvula nokaka, bamwila fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka. Nyonso kwizaka kubwa na yinzo yina. Yinzo kubwaka mpe nyonso mwanganaka.»

Bumfumu ya Yesu

²⁸ Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, bantu mingi yitukaka na ndongosolo ya yandi.

²⁹ Ya tsyelika, yandi vwandaka longisa bawu na mutindu ya muntu yina kele na bumfumu. Kasi ve na mutindu ya milongisi ya Misiku.

8

Yesu belusaka muntu ya bwazi (Mke 1.40-45; Lke 5.12-16)

¹ Ntangu Yesu kulumukaka mongo, nkonga ya nene ya bantu landaka yandi.

² Na yina, muntu mosi ya bwazi kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka mpe tubaka: «Mfumu! Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu.»

³ Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi mpe tubaka: «Mu zola, vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, bakala yina belukaka na kimbevo ya yandi ya bwazi.

⁴ Na manima, Yesu zabisaka yandi: «Kuwa munu mbote! Kuzabisa mambu yayi na muntu ve. Kasi

kwenda kulakisa nzutu ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe pesa munkayulu yina Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu nyonso ti nge me beluka.»

Yesu belusaka kisadi ya mfumu mosi ya binwani ya Loma

(Lke 7.1-10; Yne 4.43-54)

⁵ Ntangu Yesu wandaka kota na mbanza Kape-nawume, mfumu mosi ya binwani nkama ya Loma kwizaka pene-pene ya yandi, mpe bondilaka yandi

⁶ na kutuba: «Mfumu, kisadi ya munu ke na kubela na yinzo. Yandi me kuma na binama ya kufwa, mpe ke na kutala mpasi mingi.»

⁷ Yesu zabisaka yandi: «Mu ke kwenda kubelusa yandi.»

⁸ Kasi mfumu ya binwani vutulaka: «Mfumu, mu kele ve ya kulunga na kuyamba nge na yinzo ya munu. Kasi tuba kaka dyambu mosi, mpe kisadi ya munu ke beluka.

⁹ Munu mpe ke tumamaka na bamfumu ya munu, mpe mu kele na binwani yina ke tumamaka na munu. Kana mu tuba na mosi “Kwenda”, yandi ke kwenda. Kana mu tuba na ya nkaka “Kwiza”, yandi ke kwiza, mpe kana mu tuba na mundongo ya munu “Sala kisalu yayi”, yandi ke sala yawu.»

¹⁰ Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, yandi yitukaka mpe tubaka na bayina wandaka landa yandi: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, nabunu mu tala kiminu ya mutindu yayi ata na muntu mosi ya Isayeli.

¹¹ Mu ke na kutubila beno ti bantu mingi ke katuka na esete mpe wesete samu na kuvwanda na mesa kintwadi na Abalayami, Isaaki, mpe Yakobi na kati ya Kimfumu ya Mazulu.

¹² Kasi ba ke losa na ngaanda na kati ya kitombe ya kulutila bayina fwanaka kota na Kimfumu ya Mazulu. Kuna, bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.»

¹³ Na manima, Yesu tubaka na mfumu ya binwani: «Vutuka na yinzo ya nge. Mambu yina nge me lombwa ke salama samu na kiminu ya nge.» Kaka na ntangu yina, kisadi ya mfumu ya binwani belukaka.

*Yesu belusaka bambevo mingi
(Mke 1.29-34; Lke 4.38-41)*

¹⁴ Yesu kwendaka na yinzo ya Pyele. Kuna, yandi kutaka mama ya kento ya Pyele ya kulala na mfulu samu ti yandi vwandaka na dibawu.

¹⁵ Yesu simbaka yandi na diboko, mpe dibawu manisaka. Yandi telamaka mpe bandaka na kusadila Yesu.

¹⁶ Ntangu nkokila kumaka, ba natinaka Yesu bantu mingi yina vwandaka na bampeve ya yimbi. Na ndinga ya yandi, yandi bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi belusaka mpe bambevo nyonso.

¹⁷ Yandi salaka mutindu yina samu ti mambu yina tubaka mumbikudi Esaya salama: «Yandi me baka bampasi ya beto, mpe me katula bimbevo ya beto.»

*Kulanda Yesu
(Lke 9.57-62)*

¹⁸ Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina zungaka yandi, yandi tubaka na bilandi ya yandi na kukwenda na yandi na simu ya nkaka ya dyanga.

¹⁹ Mulongisi mosi ya Misiku kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Mulongisi, mu ke landa nge kisika ni kisika nge ke kwenda.»

²⁰ Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu yina bawu ke bumbamaka. Bandeke mpe ke na mazanza ya bawu. Kasi Mwana ya Muntu kele ve na kisika ya kulala to ya kupema.»

²¹ Muntu ya nkaka na kati ya bilandi ya yandi tubaka: «Mfumu, pesa munu ntete muswa ya kwenda tula tata ya munu na ndyamu.»

²² Yesu zabisaka yandi: «Landa munu, mpe bika ti bantu ya kufwa* tula bantu ya bawu ya kufwa na ndyamu.»

Yesu dingimisaka kitembo ya ngolo

(Mke 4.35-41; Lke 8.22-25)

²³ Yesu kotaka na bwatu, mpe bilandi ya yandi kwendaka na yandi.

²⁴ Na mpamukunu, kitembo ya ngolo bandaka na kufula na dyanga, mpe maza vwandaka kota na bwatu. Kasi Yesu vwandaka lala.

²⁵ Bilandi kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu vumbulaka yandi na kutuba: «Mfumu, vuukisa beto. Beto ke kufwa!»

²⁶ Yesu vutulaka: «Samu na yinki beno ke na boma? Beno kele bantu ya kiminu ya fyoti.» Na yina, yandi telamaka. Yandi tumisaka na

* **8:22** Bantu ya kufwa yina Yesu ke na kuzonzila awa, ni bantu ya kufwa na kimpeve.

ngolo nyonso kitembo mpe maza ya dyanga na kudingama, mpe bima nyonso dingamaka.

²⁷ Bawu nyonso yitukaka mingi mpe tubaka: «Nani kele muntu yayi samu ti kitembo mpe maza ya dyanga tumama na yandi?»

Yesu belusaka bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi

(Mke 5.1-20; Lke 8.26-39)

²⁸ Ntangu Yesu kumaka na simu ya dyanga, na kizunga ya ba-Ngadale, bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi basikaka na kati-kati ya bandyamu, mpe kwizaka bwabana yandi. Bawu vwandaka na myangu ya kulutula, mpe ata muntu vwandaka meka na kuluta na nzila yina.

²⁹ Bawu bandaka na kulooka: «Mwana ya Nzambi, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza awa samu na kukwamisa beto ntete ntangu ya lufundusu kuma?»

³⁰ Pene-pene na kisika yina, nkonga ya nene ya bangulu vwandaka sosa madya.

³¹ Bampeve ya yimbi bondilaka Yesu na kutuba: «Kana nge zola kubingisa beto, fidisa beto na kati ya bangulu yayi.»

³² Yesu zabisaka bawu: «Beni kwenda!» Bampeve ya yimbi basikaka na bantu zole yina, mpe kwendaka kota na kati ya bangulu. Na yina, nkonga nyonso ya Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe kufwaka na kati ya maza.

³³ Mikengi ya bangulu yina kimaka mpe kwendaka na mbanza. Bawu zabisaka mambu nyonso yina salamaka, mpe mambu yina

kuminaka bantu zole yina vwandaka na bampepe ya yimbi.

³⁴ Na yina, bantu nyonso ya mbanza basikaka samu na kwenda kubwabana Yesu. Ntangu bawu talaka yandi, bawu lombaka yandi na kukatuka na kizunga ya bawu.

9

*Yesu belusaka kikata
(Mke 2.1-12; Lke 5.17-26)*

¹ Yesu kotaka na bwatu, sabukaka dyaka dyanga, mpe kwendaka na mbanza ya yandi.

² Bantu natinaka yandi muntu ya binama ya kufwa yina vwandaka ya kulala na kipoyi. Ntangu Yesu talaka kiminu ya bawu, yandi tubaka na kikata: «Mwana ya munu, vwanda na kibakala! Nge me kuzwa mulemvo ya masumu.»

³ Na yina, milongisi ya Misiku yina vwandaka kuna bandaka na kutuba na yisi ya ntima: «Muntu yayi ke na kusafula Nzambi.»

⁴ Yesu bakulaka mabanza ya bawu, mpe tubaka: «Samu na yinki beno kele na mabanza ya yimbi ya mutindu yina?

⁵ Yinki me lutila mpasi na kutuba: “Nge me kuzwa mulemvo ya masumu”, to “Telama mpe tambula”?

⁶ Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina, yandi tubaka na kikata: «Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya nge.»

⁷ Muntu yina telamaka mpe kwendaka na yinzo ya yandi.

⁸ Ntangu bantu yina vwandaka kuna talaka mutindu yina, bawu kumaka na boma ya kulutula, mpe kembisaka Nzambi yina me pesa lulendo ya mutindu yina na bantu.

*Yesu bokilaka Matayi
(Mke 2.13-17; Lke 5.27-32)*

⁹ Yesu katukaka na kisika yina, mpe kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka Matayi yina vwandaka ya kuvwanda na kisika yina bantu ke futaka mpaku. Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» Matayi telamaka mpe landaka yandi.

¹⁰ Ntangu Yesu vwandaka kudya na kati ya yinzo ya Matayi. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu ya nkaka ya masumu vwandaka kudya kintwadi na Yesu mpe bilandi ya yandi.

¹¹ Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na bilandi ya Yesu: «Samu na yinki Mulongisi ya beno ke na kudya kintwadi na bilokoti-mpaku mpe bantu ya masumu?»

¹² Yesu kuwaka bawu, mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi.

¹³ Beno kwenda kulongoka yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: “Mu zola ti beno talaka bantu kyadi, kasi ve kupesaka minkayulu ya bibulu.” Ya tsyelika, mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki.»

*Yesu na bilandi ya Yowane Mubotiki
(Mke 2.18-22; Lke 5.33-39)*

¹⁴ Bilandi ya Yowane Mubotiki kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Samu na yinki beto na ba-Falisye ke mangaka na kudya samu na Nzambi, kasi bilandi ya nge ke salaka yawu ve?»

¹⁵ Yesu vutulaka: «Beno banza ti bantu yina ba me bokila na mukembo ya makwela lenda kuvwanda na kyadi ntangu mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu? Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi.

¹⁶ «Ata muntu ke bakaka kitende ya lele ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. Kana ve, kitende yina ke pasula kinkuti ya ntama, mpe dibulu ke kuma dyaka nene mingi.

¹⁷ Ba ke tulaka ve vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. Kana ve, vinu ya malu-malu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana na ntoto, mpe basaki yina ke beba. Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na basaki ya malu-malu ya mpusu ya kibulu samu na kubumba yawu mbote.»

Yesu belusaka kento mosi, mpe vumbulaka ndumbanya kufwa

(Mke 5.21-43; Lke 8.40-56)

¹⁸ Ntangu Yesu vwandaka zabisa bawu mambu yina, mfumu mosi ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mwana ya munu ya kento me kufwa kaka malu-malu yayi. Kasi kwiza kutentika yandi maboko, mpe yandi ke zinga dyaka.»

¹⁹ Yesu telamaka mpe landaka yandi kintwadi na bilandi ya yandi.

²⁰ Kento mosi yina vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole, kwendaka na manima ya Yesu, mpe simbaka yandi nsongi ya kinkuti.

²¹ Yandi vwandaka tuba ti kana mu simba kaka kinkuti ya yandi, mu ke beluka.

²² Kasi Yesu balukaka na manima. Yandi talaka kento yina, mpe tubaka: «Vwanda na kibakala mwana ya munu, kiminu ya nge me vuukisa nge.» Kaka na ntangu yina, kento yina belukaka.

²³ Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya mfumu yina ya ba-Zwife, yandi talaka miyimbidi, mpe dyaka nkonga ya bantu yina vwandaka dila.

²⁴ Na yina, yandi tubaka: «Beno basika! Ndumba yayi me kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.» Na kuwa mutindu yina, bantu bandaka na kuseka yandi.

²⁵ Ntangu bawu nyonso basikaka, Yesu kotaka na kivinga. Yandi simbaka ndumba na diboko, mpe ndumba vumbukaka.

²⁶ Nsangu yina mwanganaka na kizunga nyonso yina.

Yesu belusaka bampofo zole

²⁷ Yesu katukaka kuna mpe kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta na nzila, bampofo zole landaka yandi, mpe vwandaka looka: «Mwana ya Davidi, tala beto kyadi!»

²⁸ Ntangu Yesu kumaka na yinzo, bampofo zole yina kwizaka pene-pene ya yandi, mpe yandi yufulaka bawu: «Beno ke na kukwikila ti mu lenda kusala yawu?» Bawu vutulaka: «Ee, nge lenda kusala yawu, Mfumu.»

²⁹ Na yina, Yesu simbaka bawu meso, mpe tubaka: «Bika ti yawu salama mutindu kele kiminu ya beno.»

³⁰ Meso ya bawu zibukaka, mpe Yesu kebisaka bawu: «Beno kuwa mbote! Ata muntu fwana kuzaba mambu yayi.»

³¹ Kasi bawu kwendaka mpe zonzilaka Nkumbu ya Yesu na kati ya kizunga nyonso yina.

Yesu belusaka dibaba

³² Ntangu bawu vwandaka basika, bantu natina Yesu muntu yina vwandaka dibaba samu ti yandi vwandaka na mpeve ya yimbi.

³³ Yesu bingisaka mpeve ya yimbi, mpe muntu yina bandaka na kuzonza. Bantu yitukaka mingi mpe tubaka: «Nabunu beto tala mambu ya mutindu yayi na yinsi ya Isayeli.»

³⁴ Kasi ba-Falisye vwandaka tuba: «Ni mfumu ya bampeve ya yimbi ke na kupesa yandi lutumu ya kubingisa bampeve ya yimbi.»

³⁵ Yesu vwandaka zyeta na bambanza mpe babwala nyonso. Yandi vwandaka kota na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka longisa bawu Nsangu ya Mbote ya Kimfumu. Yandi vwandaka belusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso.

³⁶ Ntima ya yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na bankonga ya bantu yina yandi vwandaka tala. Bawu vwandaka ya kulemba mpe ya kukondwa kibakala mutindu mameme yina kele ve na muvungi.

³⁷ Na yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi: «Kisalu ya kuyonzika bambuma kele mingi na bilanga, kasi bisadi kele fyoti.

³⁸ Beno lomba na mfumu ya bilanga na kufidisa dyaka bisadi ya nkaka na bilanga.»

10

Kisalu ya bilandi kumi na zole

(Mke 3.13-19; 6.7-13; Lke 6.12-16; 9.1-6)

¹ Yesu bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole. Yandi pesaka bawu lutumu ya kubingisa bampeve ya yimbi, mpe ya kubelusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuuma nyonso.

² Bankumbu ya bantumwa kumi na zole kele ni yayi: kilandi ya ntete Simoni, yina ba ke bokilaka dyaka Pyele, mpe Andele leki ya yandi; Zaki na leki ya yandi Yowane, bawu zole bana ya Zebede;

³ Filipe mpe Baatelemi; Toma mpe Matayi yina kele kilokoti-mpaku; Zaki mwana ya Alefe; Tade;

⁴ Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zeloti*; mpe Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu.

⁵ Yesu fidisaka bilandi kumi na zole yina, mpe zabisa bawu: «Beno kwenda ve na bizunga ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe beno kota ve na bambanza ya kizunga ya Samaliya.

⁶ Kasi beno kwenda kisika kele mameme ya kuzimbana ya dikanda ya Isayeli.

⁷ Na banzila yina beno ke luta, beno zabisa ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.

⁸ Beno belusa bambevo, mpe beno vumbula bantu yina me kufwa. Beno vedisa bantu ya

* **10:4** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zeloti vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.

bwazi, mpe beno bingisa bampeve ya yimbi. Ata kupesa mbongo, beno me kuzwa lutumu ya kusala yawu. Na yina, beno mpe, beno pesa ata kulomba mbongo.

⁹ Beno nata ve wolo, mbongo, to bapata ya nsongo na baposi ya beno.

¹⁰ Ntangu beno ke kwenda na nzyetolo, beno nata ve nkutu, binkuti zole, mapapa, to yinti. Ya tsyelika, kisadi fwana kuzwa madya na kisalu ya yandi.

¹¹ «Na mbanza to bwala yina beno ke kuma, beno sosa nani kele ya kukubama na kuyamba beno, mpe beno vwanda kuna tii ntangu beno ke katuka kuna.

¹² Ntangu beno ke kota na yinzo, beno pesa mbote na kutuba: “Kizunu vwanda na beno!”

¹³ Kana bantu ya yinzo yina yamba beno, kizunu ke vwanda na bawu. Kana bawu yamba beno ve, kizunu ke vutukila beno.

¹⁴ Kana ba yamba beno ve to manga na kuwa beno, beno katuka kuna mpe beno ningisa fundu-fundu[†] ya makulu ya beno.

¹⁵ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa bantu yina ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi mpe mbanza Ngomole.»

*Bampasi yina ke kwiza na mantwala
(Mke 13.9-13; Lke 21.12-17)*

[†] **10:14** Ningisa fundu-fundu ya makulu, ya kele samu na kulakisa ti kitumbu ya bantu yina kele na yintu ya bawu mosi.

16 «Beno kuwa! Mu ke na kufidisa beno mutindu mameme na kati-kati ya bayingo. Na yina, beno vwanda na nkebolo mutindu banyoka, mpe beno vwanda ya kuvedila mutindu mabembe.

17 Beno sala keba samu ti bantu ke nata beno na bayinzo ya lufundusu, mpe ke bula beno bikoti na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.

18 Bawu ke nata beno na ntwala ya bamfumu mpe bantinu samu na munu. Na yina, beno ke vwanda bambangi ya munu na ntwala ya bawu, mpe ya bayina kele ve ba-Zwife.

19 Ntangu ba ke yekula beno, beno vwanda na boma ve na yina me tadila mambu yina beno ke zonza to wapi mutindu beno ke zabisa yawu. Ya tsyelika, kaka na ntangu yina, Nzambi ke pesa beno mambu yina beno ke tuba.

20 Mambu yina beno ke tuba ke katuka ve na beno mosi. Kasi ni Mpeve ya Tata ya beno ke zonza na kati ya beno.

21 «Bantu ke yekula bampangi ya bawu mosi samu na kuzengila bawu lufwa. Batata ke sala mpe mutindu mosi samu na bana ya bawu. Bana ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kufwa bawu.

22 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsuka ke kuzwa mpulusu.

23 Kana bantu talisa beno mpasi na mbanza yina beno kele, beno kima na mbanza ya nkaka. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mwana ya Muntu ke kwiza ntete beno manisa na kuluta na bambanza nyonso ya yinsi ya Isayeli.

24 «Ata mulongoki me lutila mulongisi ya yandi,

mpe ata kisadi me lutila mfumu ya yandi.

²⁵ Ya me lunga na mulongoki na kuvwanda mutindu mulongisi ya yandi, mpe kisadi mutindu mfumu ya yandi. Kana ba pesaka mfumu ya yinzo nkumbu Bezebule, bawu ke pesa bantu ya dikanda ya yandi bankumbu yina me lutila dyaka yimbi.»

Kuvwanda na boma ya bantu ve

(Lke 12.2-7)

²⁶ «Na yina, beno vwanda ve na boma ya bantu yina. Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana.

²⁷ Mambu yina mu ke na kuzabisa beno na mpimpa, beno tuba yawu na ntangu, mpe mambu yina beno ke na kuwa na makutu, beno zabisa yawu na ngolo nyonso na ntwala ya bantu.

²⁸ Beno tala ve boma ya bayina lenda kufwa nzutu ya muntu ata kufwa mwela. Kasi beno vwanda na boma ya Nzambi yina lenda kufwa na mbala mosi nzutu na mwela na kati ya mbungulu.

²⁹ Ba ke tekisaka ve banswini zole na ntalu ya fyoti mingi? Kasi ata mosi na kati ya bawu lenda kubwa na ntoto kana Tata ya beno zaba yawu ve.

³⁰ Kasi na yina me tadila beno, ata bansuki ya beno ya yintu, Nzambi zaba lutangu ya yawu.

³¹ Na yina, beno vwanda ve na boma samu ti beno me lutila banswini mingi mfunu.»

Kundima to kumanga Yesu

(Lke 12.8-9)

³² «Konso muntu yina ke ndima na ntwala ya bantu ti yandi kele kilandi ya munu, munu mpe

ke ndima yandi na ntwala ya Tata ya munu yina kele na mazulu.

³³ Kasi muntu yina ke manga munu na ntwala ya bantu, munu mpe ke manga yandi na ntwala ya Tata ya munu yina kele na mazulu.»

*Yesu kwizaka mwangisa bantu
(Lke 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ «Beno banza ve ti mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula kizunu. Mu kwizaka awa na ntoto samu na kutula ve kizunu, kasi muzingu.

³⁵ Mu kwizaka samu na kukabula mwana ya bakala na tata ya yandi, mwana ya kento na mama ya yandi, mpe kento na bokilo ya yandi ya kento.

³⁶ Bambeni ya beno ke vwanda bantu ya dikanda ya beno.

³⁷ «Muntu yina ke zolaka tata to mama ya yandi kulutula munu, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu. Muntu yina ke zolaka mwana ya yandi ya bakala to ya kento kulutula munu, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu.

³⁸ Muntu yina ke baka ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa munu ve, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu.

³⁹ Muntu yina ke sosa na kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na munu, ke vuukisa yawu.»

*Kuzwa musendo
(Mke 9.41)*

⁴⁰ «Muntu yina ke yamba beno, ke yamba munu, mpe muntu yina ke yamba munu, ke yamba Nzambi yina fidisaka munu.

⁴¹ Muntu yina ke yamba mumbikudi samu ti ya ke mumbikudi, ke kuzwa musendo yina ke kuzwa mumbikudi. Muntu yina ke yamba muntu yina kele ya kudedama samu ti ya ke muntu ya kudedama, ke kuzwa musendo yina ke kuzwa muntu ya kudedama.

⁴² Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke pesa ata mwa kopo ya maza ya madidi na mosi na bantu ya mpamba yayi samu ti ya kele kilandi ya munu, ke kondwa ve na kuzwa musendo ya yandi.»

11

*Yesu ke na kuzonzila Yowane Mubotiki
(Lke 7.18-35)*

¹ Ntangu Yesu manisaka na kupesa ndongosolo yina na bilandi ya yandi kumi na zole, yandi katukaka na kisika yina. Yandi kwendaka longisa mpe mwangisa Nsangu ya Mbote na bambanza ya kizunga yina.

² Na kati ya boloko, Yowane Mubotiki kuwaka mambu nyonso yina Klisto vwandaka sala. Na yina, yandi fidisaka ndambu ya bilandi ya yandi

³ samu na kuyufula Yesu: «Nge kele muntu yina fwana kukwiza, to beto fwana kuvingila muntu ya nkaka?»

⁴ Yesu vutulaka: «Beno kwenda kuzabisa Yowane mambu yina beno ke na kutala mpe kuwa:

⁵ Bampofu ke na kutala, bantu ya bifuuma na makulu ke na kutambula mbote, bantu ya bwazi ke na kubeluka, bantu ya makutu ya kufwa ke na kuwa, bantu ya kufwa ke na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke na kuwa Nsangu ya Mbote.

⁶ Kyese na muntu yina ke bika ve na kusala kiminu ya yandi na munu.»

⁷ Ntangu bilandi ya Yowane kwendaka, Yesu bandaka na kuzonzila Yowane na sika ya bantu yina vwandaka kuna. Yandi tubaka: «Yinki beno kwendaka tala na yinsi ya kuyuma? Kidyadya yina mupepe vwandaka ningisa? (Kidyadya)

⁸ Na yina, yinki beno kwendaka tala? Muntu yina lwataka bilele ya ntalu? Ve, samu ti bantu yina ke lwataka bilele ya ntalu ke zingaka na bayinzo ya bantinu.

⁹ Kasi yinki kwandi beno kwendaka tala? Mumbikudi? Ee, ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, yandi me lutila mumbikudi.»

¹⁰ Ya tsyelika, Yowane kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke na kutuba: «Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntuala ya nge samu na kuyidikila nge nzila.»

¹¹ Yesu tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: na kati ya bantu nyonso ya yinza, ata muntu me lutila Yowane Mubotiki mfunu. Kasi muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu me lutila yandi mfunu.

¹² Katuka kilumbu Yowane Mubotiki bandaka na kulongisa tii ntangu yayi, bantu ke na kwanisa Kimfumu ya Mazulu, mpe bayina ke na

kusadila ngolo ke na sosa kubaka yawu.

¹³ Ya tsyelika, mimbikudi nyonso mpe Misiku ya Moyize zabisaka tii na ntangu ya Yowane mambu yina fwanaka salama,

¹⁴ mpe kana beno zola kundima yawu, ni yandi kele Eli yina fwanaka kwiza.

¹⁵ Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa.

¹⁶ «Na nani mu lenda kufwanikisa bantu ya ntangu yayi? Bawu me fwanana na bana ya fyoti yina kele ya kuvwanda na kisika yina bantu mingi ke yonzamaka, mpe ke na kulooka na bampangi:

¹⁷ Beto me sika miziiki na dituutu samu na beno, kasi beno me bina ve. Beto me yimba nzimbu ya lufwa, kasi beno me dila ve.

¹⁸ Ya tsyelika, Yowane kwizaka. Yandi vwan-daka kudya ve mpe kunwa ve. Na yina, bantu tubaka ti yandi kele na mpeve ya yimbi.

¹⁹ Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi ke na kudya mpe kunwa, mpe bantu ke na kutuba: “Muntu yayi ke na kubanza kaka na kudya mpe kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya bilokoti-mpaku mpe misumuki.” Kasi ndwenga ya Nzambi ke talanaka ya kudedama na bisalu yina yawu ke na kusala.»

Bambanza yina ke na kumanga na kukwikila Yesu

(Lke 10.13-15)

²⁰ Na yina, Yesu sembaka bantu ya bambanza yina yandi salaka bimangu mingi samu ti bawu sobaka ve nkadulu ya bawu. Yandi zabisaka bawu:

²¹ «Kyadi na beno, bantu ya mbanza Kolazini! Kyadi na beno, bantu ya mbanza Besayida! Kana

bimangu nyonso yina Nzambi salaka na bambanza ya beno, salamaka na bambanza Tile mpe Sidone, katuka ntama, bantu ya bambanza yayi zolaka lwata bangoto mpe pakula bombi na nzutu samu na kulakisa ti bawu me soba nkadulu.

²² Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya bambanza Tile mpe Sidone.»

²³ «Beno bantu ya mbanza Kapenawume! Beno ke na kubanza ti Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke kulula beno tii na kisika ya bantu ya kufwa samu ti kana ni na mbanza Sodomi Nzambi salaka bimangu yina yandi me sala na sika ya beno, mbanza yina zolaka vwanda tii bubu yayi.

²⁴ Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi.»

Yesu ke na kutonda Tata ya yandi samu na bana ya fyoti

(Lke 10.21-22)

²⁵ Kaka na ntangu yina, Yesu tubaka: «Tata ya munu! Nge kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Mu ke na kutonda nge samu ti nge me lakisa na bana ya fyoti mambu yina nge lakisaka ve na bantu ya ndwenga mpe ya mayela.

²⁶ Ee, Tata! Ni nge mosi zolaka ti yawu vwanda mutindu yina.

²⁷ Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya munu. Ata muntu zaba nani kele Mwana kana

kaka Tata ve, mpe ata muntu zaba nani kele Tata kana kaka Mwana ve, mpe bayina Mwana zola kuzabisa yawu.»

²⁸ «Beno kwiza na sika ya munu, beno nyonso yina me lemba na kunata bizitu ya dema, mpe mu ke pesa beno mvundulu.

²⁹ Beno ndima lutumu mpe ndongosolo ya munu samu ti mu kele na ntima ya kulembama mpe ya kukuluka. Na yina, beno ke kuzwa mvundulu.

³⁰ Ya tsyelika, lutumu ya munu kele mpasi ve, mpe kizitu yina mu ke na kupesa beno kele dema ve.»

12

*Yesu kele mfumu ya Saba
(Mke 2.23-28; Lke 6.1-5)*

¹ Na manima ya mwa bilumbu, Yesu na bilandi ya yandi vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline na kilumbu ya Saba. Bilandi ya yandi vwandaka na nsatu, mpe bukaka bambuma mpe vwandaka kudya yawu.

² Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na Yesu: «Tala mambu ke na kusala bilandi ya nge. Bawu ke na kusala mambu yina misiku ke yiminaka na kusala na kilumbu ya Saba.»

³ Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina Davidi salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu?

⁴ Yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kudya kintwadi na bantu ya yandi mampa yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi, ata ti

bawu vwandaka ve na muswa ya kudya yawu. Kaka ni banganga-Nzambi vwandaka na muswa ya kudya yawu.

⁵ Kana beno tanga na kati ya Misiku ya Moyize, beno ke tala ti banganga-Nzambi yina ke salaka na Yinzo ya Nzambi na kilumbu ya saba, ke zitisaka ve misiku ya saba, mpe bawu ke talaka ti bawu me sala ve yimbi.

⁶ Kasi, ya kele awa na dyambu yina me lutila mfunu na Yinzo ya Nzambi.

⁷ Ya tsyelika, kana beno zabaka yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: “Mu zola ti beno tala bantu kyadi, kasi ve kupesa minkayulu ya bibulu”, beno zolaka tuba ve ti bantu yayi me zitisa ve misiku,

⁸ samu ti Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.»

*Yesu belusaka muntu ya diboko ya kufwa
(Mke 3.1-6; Lke 6.6-11)*

⁹ Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.

¹⁰ Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya kufwa. Mutindu ba-Falisye vwandaka sosa dyambu ya kufunda Yesu, bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka muswa ya kubelusa muntu na kilumbu ya Saba?»

¹¹ Yesu vutulaka: «Kana muntu na kati ya beno kele kaka na dimeme mosi, mpe kana yawu kubwa na dibulu ya yinda na kilumbu ya saba, yandi ke kwenda kubasisa yawu ve?

¹² Beno zaba mbote ti muntu me lutila dimeme mfunu. Na yina, misiku ya beto ke pesaka muswa na kusala muntu mambu ya mbote na kilumbu ya Saba.»

¹³ Na yina, Yesu tubaka na muntu yina mutindu yayi: «Lambula diboko ya nge.» Muntu yina lambulaka diboko, mpe yawu belukaka. Yawu kumaka mutindu mosi na diboko ya yandi ya nkaka.

¹⁴ Ba-Falisye basikaka mpe kwendaka vukana samu na kusosa mutindu bawu lenda kufwa Yesu.

Yesu kele kisadi yina Nzambi soolaka

¹⁵ Ntangu Yesu zabaka mambu yina, yandi katukaka na kisika yina. Bantu mingi landaka yandi, mpe yandi belusaka bambevo nyonso.

¹⁶ Kasi yandi yiminaka bawu na kutuba na bantu nani yandi kele.

¹⁷ Ni na mutindu yina fwanaka salama mambu ya Nzambi yayi yina zabisaka mumbikudi Esaya:

¹⁸ «Beno tala kisyelo ya munu yina mu me soola.

Ni yandi mu ke zolaka mingi,
mpe mu ke na kilengi mingi samu na yandi.

Mu ke tula Mpeve ya munu na yandi,
mpe yandi ke zabisa mambu ya kudedama
na bantu nyonso ya yinza.

¹⁹ Yandi ke swana ve na muntu,
mpe ke zangula ve ndinga.

Ata muntu ke kuwa ndinga ya yandi na babalabala.

²⁰ Yandi ke zenga ve kidyadya ya kukondama,
mpe ke kufwa ve mwinda yina ke na kulezima
dyaka mbote ve.

Yandi ke sala mutindu yina tii ntangu yandi ke
nungisa mambu ya kudedama,

²¹ mpe bantu ya bayinsi nyonso ya yinza ke sala kivuvu na Nkumbu ya yandi.»

*Yesu bingisaka bampeve ya yimbi
(Mke 3.22-30; Lke 11.14-23)*

²² Na ntangu yina, bantu natinaka Yesu bakala mosi yina vwandaka mpofo mpe dibaba samu ti yandi vwandaka na mpeve ya yimbi. Yesu belusaka yandi, mpe muntu yina bandaka na kuzonza mpe kutala.

²³ Bantu nyonso yitukaka mingi, mpe vwandaka tuba: «Ni muntu yayi ve kele Mwana ya Davidi?»

²⁴ Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, bawu tubaka: «Muntu yayi ke bingisaka bampeve ya yimbi na lutumu ya Bezebule yina kele mfumu ya bampeve ya yimbi.»

²⁵ Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Konso yinsi yina bantu ke na kunwana bawu na bawu ke mwangana. Ntangu bantu ya mbanza to dikanda mosi ke nwanaka bawu na bawu, mbanza to dikanda yina ke zinga ve.

²⁶ Na yina, kana Satana ke na kubingisa Satana, wapi mutindu kimfumu ya yandi lenda kutatamana na kuzinga?

²⁷ Kana ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi, nani ke pesaka bilandi ya beno lulendo ya kubingisa yawu? Ni yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi ya beno.

²⁸ Kasi kana ni na Mpeve ya Nzambi mu ke bingisaka bampeve ya yimbi, yawu ke na kulakisa

ti Kimfumu ya Nzambi me kuma yimeni tii na sika ya beno.»

²⁹ «Ata muntu lenda kukota na yinzo ya muntu ya ngolo, mpe kubaka yandi bima kana yandi me kanga yandi ntete ve basinga. Kasi kana yandi me kanga muntu yina basinga, yandi lenda kubaka yandi bima nyonso yina kele na kati ya yinzo.

³⁰ Muntu yina kele ve kintwadi na munu, kele mbeni ya munu, mpe muntu yina ke sadisaka ve munu na kuvukisa bantu kisika mosi, ke mwangisaka.

³¹ Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ke kuzwa mulemvo na konso disumu yina bawu ke sala, mpe na konso mutindu bawu ke safula Nzambi. Kasi muntu yina ke safula Mpeve ya Longo ke kuzwa ve mulemvo.

³² Muntu yina ke finga Mwana ya Muntu, ke kuzwa mulemvo. Kasi muntu yina ke finga Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo ata na ntangu yayi to na bantangu ke kwiza.»

*Yinti mpe bambuma ya yawu
(Lke 6.43-45)*

³³ «Kana yinti kele mbote, bambuma ya yawu mpe kele mbote. Kana yinti kele yimbi, bambuma ya yawu mpe kele yimbi. Ya tsyelika, ba ke zabaka yinti na bambuma ya yawu.

³⁴ Beno kele dikanda ya bampidi! Beno yina kele bantu ya yimbi, wapi mutindu beno lenda kutuba mambu ya mbote? Ya tsyelika, yinwa ya muntu ke basisaka mambu yina kele ya kufuluka na kati ya ntima ya yandi.

³⁵ Muntu ya mbote ke basisaka mambu ya mbote yina kele na ntima ya yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke basisaka mambu ya yimbi yina kele na ntima ya yandi ya yimbi.

³⁶ Mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, konso muntu ke pesa mvutu na mambu nyonso ya yandi ya buzoba yina yandi zonzaka.

³⁷ Ya tsyelika, ni na mambu yina ke basika na yinwa ya nge, Nzambi ke nungisa nge, to ke pesa nge kitumbu.»

Ba-Falisye ke na kulomba kidimbu

(Mke 8.11-12; Lke 11.29-32)

³⁸ Na yina, mwa ndambu ya milongisi ya Misiku mpe ya ba-Falisye yina vwandaka kuna, tubaka na Yesu: «Mulongisi, sala kidimbu na ntwala ya beto.»

³⁹ Yesu vutulaka: «Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi mpe ya kukwikama ve na Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka na mumbikudi Yonase.

⁴⁰ Ya tsyelika, mutindu mumbikudi Yonase salaka bilumbu tatu mpe bampimpa tatu na kati ya kivumu ya mbisi ya nene, mutindu mosi mpe Mwana ya Muntu ke sala bilumbu tatu mpe bampimpa tatu na yisi ya ntoto.

⁴¹ Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, bantu ya mbanza Ninive ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti bantu ya mbanza Ninive sobaka nkadulu ntangu bawu kuwaka mambu ya Yonase. Kasi awa kele

na muntu yina me lutila Yonase mfunu!

⁴² Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, ntinu ya kento ya yinsi ya Sude ke telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti yandi katukaka na bizunga yina kele ntama samu na kwiza kuwa mambu ya kufulukuka na ndwenga yina Salomoni vwandaka zabisa. Kasi awa kele na muntu yina me lutila Salomoni mfunu!»

*Ntangu mpeve ya yimbi ke vutukaka na muntu
(Lke 11.24-26)*

⁴³ «Ntangu mpeve ya yimbi ke basikaka na nzutu ya muntu, yandi ke kwendaka sosa kisika ya kuvwanda na bisika ya kuyuma. Kasi mutindu yandi ke kuzwa yawu ve,

⁴⁴ yandi ke tuba: “Mu ke vutuka na yinzo ya munu kisika mu basikaka.” Yandi ke vutuka, mpe ke kuta ata muntu na kati ya yinzo yina, ya kukombola mpe ya kuyilama mbote.

⁴⁵ Na yina, yandi ke kwenda baka bampeve nsambwadi yina me lutila yandi yimbi. Bawu ke vutuka na yinzo yina, mpe ke vwanda kuna. Ni yawu yina, mavimpi ya muntu yina ke lutila dyaka yimbi na mavimpi yina vwandaka ntete na yandi. Yawu ke vwanda mpe mutindu mosi samu na bantu ya yimbi yina ke na kuzinga ntangu yayi.»

*Mama mpe bampangi ya Yesu
(Mke 3.31-35; Lke 8.19-21)*

⁴⁶ Ntangu Yesu vwandaka zonza ntete na nkonga ya bantu, mama mpe bampangi ya yandi

kwizaka kuna. Bawu telamaka na ngaanda, mpe vwandaka sosa kuzonza na yandi.

⁴⁷ Muntu mosi zabisaka yandi: «Mama mpe bampangi ya nge kele na ngaanda. Bawu ke na sosa kuzonza na nge.»

⁴⁸ Yesu vutulaka na muntu yina: «Nani kele mama ya munu, mpe banani kele bampangi ya munu?»

⁴⁹ Yesu lakisaka na diboko bilandi ya yandi, mpe tubaka: «Tala! Mama mpe bampangi ya munu, bawu yayi.

⁵⁰ Ya tsyelika, konso muntu yina ke salaka mambu yina ke zolaka Tata ya munu yina kele na mazulu, ni yandi kele mpangi, kibusi, mpe mama ya munu.»

13

Kingana ya kisadi-bilanga

(Mke 4.1-9; Lke 8.4-8)

¹ Na kilumbu yina, Yesu basikaka na yinzo mpe kwendaka vwanda na kumu ya dyanga.

² Nkonga ya nene ya bantu kwizaka zunga yandi. Na yina, yandi kotaka na bwatu mpe vwandaka. Bantu nyonso telamaka na kumu ya dyanga.

³ Yandi vwandaka zabisa bawu mambu mingi na bingana.

Yandi tubaka: «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga bambuma.

⁴ Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka mpe dodaka yawu.

⁵ Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na ntoto ya matadi kisika vwandaka ve ntoto mingi. Yawu menaka mbangu samu ti ntoto vwandaka mingi ve.

⁶ Kasi mutindu ntangu basikaka, yawu yokaka bambuma yina vwandaka mena. Bambuma yu-maka samu ti myanzi vwandaka ve yinda.

⁷ Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika ya matiti ya bansende. Matiti ya bansende kulaka mpe yawu fyetikisaka bambuma yina vwandaka mena.

⁸ Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote. Yawu menaka mpe butaka bambuma: Bayinti ya nkaka butaka bambuma nkama, ya nkaka bambuma makumi sambanu, mpe ya nkaka dyaka bambuma makumi tatu.»

⁹ Na kumanisa, Yesu bwelaka: «Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa!»

*Samu na yinki Yesu ke zonzilaka na bingana
(Mke 4.10-12; Lke 8.9-10)*

¹⁰ Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuzonzila bawu na bingana?»

¹¹ Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki ya Kimfumu ya Mazulu. Kasi bawu, ba kuzwaka yawu ve.

¹² Ya tsyelika, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ke na yandi.

¹³ Ni yawu yina, mu ke na kuzonzila bawu na bingana samu ti bawu ke na kuzibula meso kasi bawu ke na kutala ve, mpe bawu ke na kuzibula makutu kasi bawu ke na kuwa ve mpe kuvisa ve.

¹⁴ Na yina, mbikululu ya Esaya ke salama na bawu ntangu yandi tubaka:

«Beno ke kuwa mbote, kasi beno ke bakula ve.

Beno ke zibula mbote meso, kasi beno ke tala ve.

¹⁵ Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo.

Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu,

samu ti bawu kuwa ve na makutu ya bawu,

bawu kutala ve na meso ya bawu,

mpe bawu kuvisa ve na bantima ya bawu.

Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu,

samu ti mu belusa bawu.»

¹⁶ Yesu tubaka dyaka: «Kyesa na beno samu ti meso ya beno ke na kutala mpe makutu ya beno ke na kuwa.

¹⁷ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mim-bikudi mingi mpe bantu mingi ya kudedama vwandaka na nsatu ya kutala mambu yina beno ke na kutala, kasi bawu talaka yawu ve. Bawu vwandaka mpe na nsatu ya kuwa mambu yina beno ke na kuwa, kasi bawu kuwaka yawu ve.»

*Yesu ke na kubangula kingana ya kisadi-bilanga
(Mke 4.13-20; Lke 8.11-15)*

¹⁸ «Beno kuwa yinki zola kutuba kingana ya kisadi-bilanga.

¹⁹ Bantu yina ke kuwaka mambu ya Kim-fumu ya Mazulu mpe ke bakulaka yawu ve, kele

mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bambuma. Mfumu ya Yimbi ke kwizaka mpe ke katulaka mambu yina me kota na bantima ya bawu.

²⁰ Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, mpe ke ndimaka yawu nswalu na kyese nyonso.

²¹ Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu ke sobaka mabanza konso ntangu. Na yina, ntangu bawu ke kumaka na mpasi to ba ke talisaka bawu mpasi samu na Mambu ya Nzambi, bawu ke vwandaka dyaka ve na kiminu.

²² Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi. Kasi manyongo samu na mambu ya yinza, mpe bansatu ya yimbi samu na kuzwa bimvwama ke kwamisaka Mambu ya Nzambi yina bawu ke kuwaka, mpe yawu ke butaka ve bambuma.

²³ Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke bakulaka yawu. Na yina, bawu ke butaka bambuma. Bantu ya nkaka ke butaka bambuma nkama, ba ya nkaka makumi sambanu, mpe ba ya nkaka dyaka makumi tatu.»

Kingana ya matiti ya yimbi

²⁴ Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi, bakala mosi mwangaka bambuma ya mbote na bilanga ya yandi.

²⁵ Na mpimpa, ntangu bantu nyonso vwandaka lala, mbeni ya yandi kwizaka na bilanga. Yandi mwangaka matiti ya yimbi na kati ya bambuma ya faline, mpe kwendaka.

²⁶ Ntangu bikunu menaka mpe basisaka bambuma, matiti ya yimbi mpe menaka.

²⁷ Bisadi kwendaka zabisa na mfumu ya bilanga: “Mfumu, nge mwangaka bambuma ya mbote na bilanga ya nge. Kasi wapi sika me katuka matiti yayi ya yimbi?”»

²⁸ Mfumu ya bilanga vutulaka: «“Ya kele mbeni me sala mutindu yina.”» Na yina, bisadi zabisaka yandi: «Nge zola ti beto kwenda kukatula yawu?»

²⁹ Mfumu ya bilanga vutulaka: «Ve! Kana beno katula matiti ya yimbi, beno lenda kukatula mpe bambuma ya faline.

³⁰ Beno bika yawu kula kintwadi tii na ntangu ya kuyonzika bambuma. Na ntangu yina, mu ke zabisa na biyonziki ya bambuma mutindu yayi: Beno katula ntete matiti ya yimbi, mpe beno kanga yawu na bikunku samu na kuyoka yawu. Na manima, beno ke buka bambuma ya faline, mpe beno ke tula yawu na kisika yina mu ke bumbaka bambuma ya munu.»

Kingana ya mbuma ya mutaade

(Mke 4.30-32; Lke 13.18-19)

³¹ Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu mbuma ya mutaade yina muntu me baka mpe me kuna na bilanga ya yandi.

³² Ya kele mbuma yina me lutila bambuma nyonso fyoti. Kasi ntangu yawu ke mena, yawu

ke lutila yinda na bima nyonso yina ba me kuna na bilanga. Yawu ke kuma yinti ya nene kisika bandeke ke kwiza kutunga mazanza ya bawu na zulu ya bintala ya yawu.»

Kingana ya levule

(Lke 13.20-21; Mke 4.33-34)

³³ Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Kimfumu ya Mazulu me fwanana na levule yina kento me baka mpe me vukisa na bakilo mingi ya faline, mpe yawu ke vimbisa kiputi nyonso.»

³⁴ Yesu zabisaka bantu mambu nyonso yina na bingana. Ata mbala mosi, yandi bikaka na kuzonzila bawu na bingana.

³⁵ Yandi salaka mutindu yina samu na kulungisa mambu ya Nzambi yina zabisaka mumbikudi:

«Mu ke zonzila bawu na bingana.

Mu ke zabisa bawu mansweki

yina kele ya kubumbama

katuka mbandukulu ya yinza.»

Yesu ke na kubangula kingana ya matiti ya yimbi

³⁶ Na yina, Yesu bikaka nkonga ya bantu, mpe kwendaka na yinzo. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Bangudila beto kingana ya matiti ya yimbi yina ba kunaka na bilanga.»

³⁷ Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Muntu yina ke kunaka bambuma ya mbote, ni Mwana ya Muntu,

³⁸ mpe bilanga ni yinza. Bambuma ya mbote ni bayina ke tumamaka na Kimfumu ya Mazulu, mpe matiti ya yimbi ni bayina ke tumamaka na Mfumu ya Yimbi.

³⁹ Mbeni yina me mwanga bambuma ya yimbi ni Satana. Ntangu ya kuyonzika bambuma ni nsukunu ya yinza, mpe biyonziki ya bambuma ni bambazi.

⁴⁰ Mutindu ba ke katulaka matiti ya yimbi samu na kuyoka yawu na tiya, ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na nsuka ya yinza:

⁴¹ Mwana ya Muntu ke fidisa bambazi ya yandi. Bawu ke katula na kati ya Kimfumu ya yandi bayina nyonso ke bwisaka bampangi na masumu, mpe bayina ke salaka yimbi.

⁴² Bawu ke losa bantu ya yimbi na kati ya dibulu tiya ya nene kisika bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.

⁴³ Kasi bayina kele ya kudedama, ke lezima mutindu ntangu na kati ya Kimfumu ya Tata ya bawu. Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa!»

Yesu tubaka bingana ya nkaka

⁴⁴ «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu kimvwama yina ba bumbaka na bilanga. Muntu yina me tala yawu, ke bumba dyaka yawu. Na kilengi nyonso, yandi ke kwenda kutekisa bima nyonso ya yandi, mpe ke vutuka samu na kusumba bilanga yina.

⁴⁵ «Kimfumu ya Mazulu kele mpe mutindu muntu ya mumbungu yina ke sosaka bapalata ya kitoko.

⁴⁶ Ntangu yandi ke tala palata yina me lutila ntalu, yandi ke kwenda kutekisa bima nyonso ya yandi, mpe ke sumba palata yina.

⁴⁷ «Kimfumu ya Mazulu kele dyaka mutindu mp-wasa yina ba me losa na mubu, mpe me kuzwa bambisi ya mutindu na mutindu.

⁴⁸ Ntangu yawu me fuluka, milobi ke benda yawu na kumu ya maza, mpe ke vwanda samu na kukatula bambisi. Bawu ke tula bambisi ya mbote na kitunga mpe ke losa bambisi ya yimbi.

⁴⁹ Ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na nsuka ya yinza. Bambazi ke kwiza kukabula bantu ya kudedama na bantu ya yimbi.

⁵⁰ Bawu ke losa bantu ya yimbi na kati ya dibulu tiya ya nene kisika bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.»

⁵¹ Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Beno me bakula mambu nyonso yayi?» Bilandi vutulaka: «Ee, beto me bakula yawu.»

⁵² Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mulongisi ya Misiku yina me kuma mulongoki ya Kimfumu ya Mazulu, me fwanana na mfumu ya yinzo yina me kuzwa na kati ya bimvwama ya yandi bima ya malu-malu mpe ya ntama.»

*Bantu ya Nazaleti ke na kukwikila ve Yesu
(Mke 6.1-6; Lke 4.16-30)*

⁵³ Ntangu Yesu manisaka na kuzonza bingana yina, yandi katukaka na kisika yina,

⁵⁴ mpe kwendaka na mbanza Nazaleti kisika yandi kulaka. Kuna, yandi vwandaka longisa bantu na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bantu vwandaka yituka mingi na kuwa ndongosolo ya yandi, mpe bawu vwandaka tuba: «Wapi sika yandi me kuzwa ndwenga ya mutindu yayi mpe lulendo ya kusala bimangu yayi?

⁵⁵ Beto zaba dikanda ya yandi. Yandi kele mwana ya kisadi-mabaya, mpe Maliya kele mama ya yandi. Zaki, Yosefi, Simoni, mpe Yude kele bampangi ya yandi.

⁵⁶ Bibusi ya yandi mpe ke vwandaka na beto awa. Wapi sika yandi ke na kuzwa mambu nyonso yayi?»

⁵⁷ Mambu nyonso yina vwandaka sala ti bawu kwikila na yandi ve. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ba ke zitisaka mumbikudi bisika nyonso. Kasi ba ke zitisaka yandi ve na mbanza ya yandi, na dikanda ya yandi mpe na dibuta ya yandi.»

⁵⁸ Yesu salaka ve bimangu mingi kuna samu ti bantu ya Nazaleti vwandaka kwikila ve.

14

Lufwa ya Yowane Mubotiki

(Mke 6.14-29; Lke 9.7-9)

¹ Na ntangu yina, Elode, ntinu ya Ngalili kuwaka nsangu ya Yesu.

² Yandi tubaka na bisadi ya yandi: «Muntu yina kele Yowane Mubotiki. Yandi me vumbuka na lufwa. Ni yawu yina, yandi ke na lulendo ya kusala bimangu.»

³ Elode pesaka muswa ya kukanga Yowane. Yandi kangisaka Yowane basinga ya bisengo, mpe tulaka yandi na boloko samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi Filipe.

⁴ Yowane zabisaka Elode: «Nge kele ve na muswa ya kubaka Elodyade na kuvwanda kento ya nge.»

⁵ Na yina, Elode vwandaka sosa na kufwa Yowane. Kasi yandi vwandaka na boma ya

nkonga ya ba-Zwife samu ti bawu vwandaka tala Yowane mutindu mumbikudi.

⁶ Na kilumbu ya mukembo ya mbutukulu ya Elode, ndumba ya Elodyade binaka na ntwala ya banzenza, mpe yangidikaka mingi Elode.

⁷ Ni yawu yina, Elode kudyaka ndefi ya kupesa yandi kima ni kima yina yandi ke lomba.

⁸ Ndumba landaka malongi ya mama ya yandi, mpe tubaka na Elode: «Pesa munu awa yintu ya Yowane Mubotiki na kati ya ndonga.»

⁹ Ntinu Elode kumaka na kyadi na kuwa mutindu yina. Kasi samu na ndefi yina yandi kudyaka na ntwala ya banzenza, yandi pesaka muswa ya kunatina ndumba yintu ya Yowane.

¹⁰ Yandi fidisaka muntu na kwenda kuzenga yintu ya Yowane Mubotiki na kati ya boloko.

¹¹ Ba nataka yintu na kati ya ndonga. Ba pesaka yawu na sika ya ndumba, mpe ndumba pesaka yawu na mama ya yandi.

¹² Bilandi ya Yowane kwendaka baka nzutu ya Yowane mpe zikaka yawu. Na manima, bawu kwendaka zabisa Yesu mambu nyonso yina sala-maka.

*Yesu dikilaka bantu mafunda tanu
(Mke 6.30-44; Lke 9.10-17; Yne 6.1-14)*

¹³ Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yandi kotaka na bwatu, mpe kwendaka na yinsi ya kuyuma, kisika yina vwandaka ve na bantu. Kasi ntangu bantu zabaka yawu, bawu bikaka bambanza ya bawu, mpe landaka yandi na makulu.

¹⁴ Ntangu Yesu basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya nene ya bantu. Yandi kumaka ya

kufulukuka na kyadi samu na bawu, mpe belusaka bambevo ya bawu.

¹⁵ Ntangu bwisi bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu kwendaka pene-pene ya yandi, mpe zabisaka yandi: «Bwisi me banda na kuyila, mpe kisika yayi kele na kima ve. Vutula bantu yayi na babwala samu ti bawu kwenda kusumba madya.»

¹⁶ Yesu vutulaka: «Ya ke mfunu ve ti bawu kwenda. Beno pesa bawu madya, beno mosi.»

¹⁷ Kasi bilandi zabisaka yandi: «Beto ke kaka na mampa tanu na bambisi zole awa.»

¹⁸ Yesu tubaka: «Beni natina munu yawu.

¹⁹ Na manima, yandi tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na zulu ya matiti. Yandi bakaka mampa tanu yina na bambisi zole. Yandi talaka na zulu, mpe tondaka Nzambi. Yandi bukunaka mampa, mpe pesaka yawu na bilandi samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso.

²⁰ Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka bibuku yina bikanaka, mpe fulusaka bitunga kumi na zole.

²¹ Lutangu ya bantu yina kudyaka lendaka vwanda mafunda tanu (5 000) ya babakala, ata kubaka lutangu ya bakento mpe bana.»

*Yesu tambulaka na zulu ya maza
(Mke 6.45-52; Yne 6.15-21)*

²² Na manima, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukota na bwatu samu ti bawu tekila na simu ya nkaka ya dyanga, mpe yandi bikanaka samu na kuvutula bantu na bambanza ya bawu.

²³ Ntangu yandi manisaka na kuvutula bantu nyonso, yandi kwendaka na mongo samu na

kusambila. Ntangu mpimpa kumaka, yandi vwandaka kaka yandi mosi.

²⁴ Bwatu vwandaka me bika ntoto, mpe kumaka ntama. Bimpo ya maza vwandaka ningisa yawu samu ti kitembo ya ngolo vwandaka bwabana bawu.

²⁵ Ntete bwisi kutsya, Yesu kwendaka na sika ya bilandi ya yandi na kutambula na zulu ya maza.

²⁶ Ntangu bilandi talaka yandi na kutambula na zulu ya maza, bawu kumaka na boma, mpe tubaka: «Ya kele mukuyu!» Na manima, bawu bandaka na kulooka na ngolo nyonso samu ti bawu vwandaka na boma.

²⁷ Kasi Yesu zabisaka bawu na mbangu: «Beno vwanda na kibakala! Ya kele munu! Benoit tala boma ve.»

²⁸ Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Mfumu, kana ya kele nge, pesa munu muswa ya kukwiza na sika ya nge na kutambula na zulu ya maza.»

²⁹ Yesu tubaka: «Kwiza!»

Pyele basikaka na bwatu, mpe bandaka na kutambula na zulu ya maza samu na kukwenda na sika ya Yesu.

³⁰ Kasi ntangu yandi talaka ti kitembo vwandaka ngolo, yandi kumaka na boma, mpe mutindu yandi bandaka na kudyama, yandi lookaka: «Mfumu! Vuukisa munu!»

³¹ Na mpamukunu, Yesu lambulaka diboko, mpe simbaka Pyele. Yandi zabisaka Pyele: «Nge kele na kiminu ya fyoti! Samu na yinki nge me sala ntembe?»

³² Bawu nyonso zole kotaka na bwatu, mpe kitembo manisaka.

³³ Na yina, bilandi yina vwandaka na kati ya bwatu fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Ya tsyelika, nge kele Mwana ya Nzambi.»

Yesu belusaka bambevo na kizunga ya Ngenezaleti
(Mke 6.53-56)

³⁴ Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka na Ngenezaleti.

³⁵ Ntangu bantu ya kizunga yina zabaka ti ya vwandaka Yesu, bawu mwangisaka nsangu na kizunga nyonso. Na yina, bawu natinaka yandi bambevo nyonso.

³⁶ Bantu vwandaka bondila yandi ti yandi bika bawu na kusimba ata nsongi ya kinkuti ya yandi, mpe bayina nyonso vwandaka simba yawu vwandaka beluka.

15

Dyambu ya kinkulu ya bankooko
(Mke 7.1-13)

¹ Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yina katukaka na Yelusalemi kwendaka tala Yesu mpe yufulaka yandi:

² «Samu na yinki bilandi ya nge ke tumamaka ve na kinkulu ya bankooko ya beto? Bawu ke sukulaka ve maboko ntete na kudya.»

³ Yesu vutulaka: «Kasi beno, samu na yinki beno ke sadilaka kinkulu ya bankooko ya beno, mpe ke tumamaka ve na Musiku ya Nzambi?»

⁴ Ya tsyelika, Nzambi tubaka: «Zitisa tata na mama ya nge, mpe ba fwana kufwa muntu yina ke finga tata to mama ya yandi.»

⁵ Kasi beno, beno ke tubaka ti muntu lenda kutuba na tata to mama ya yandi: «Bima yina mu zolaka pesa nge samu na kusadisa nge, kele munkayulu yina mu ke pesa na Nzambi.»

⁶ Na mutindu yina, beno ke kangisaka muntu nzila na kuzitisa tata to mama ya yandi. Beno ke manisaka Mambu ya Nzambi mfunu samu na kusadila kinkulu ya beno.

⁷ Beno kele bantu ya bantima zole! Mumbikudi Esaya tubaka mambu ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na beno:

⁸ «Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya bawu.

Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na munu.

⁹ Balusambulu ya bawu na ntadisi munu kele kaka ya mpamba,

samu ti bandongosolo ya bawu kele kaka misiku yina ke katukaka na bantu.»

Mambu yina ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila

(Mke 7.14-23)

¹⁰ Yesu bokilaka nkonga ya bantu, mpe tubaka: «Beno kuwa, mpe beno bakula mambu yayi:

¹¹ Bima yina ke kotaka na yinwa ya muntu ke salaka ve ti muntu kuvwanda ve ya kuvedila, kasi ni nyonso yina ke basikaka na yinwa ya muntu.»

¹² Na yina, bilandi ya yandi kwizaka pene-pene ya yandi, mpe zabisaka yandi: «Nge zaba ve ti mambu yina nge me zonza me talisa ba-Falisye ntima mpasi?»

¹³ Yesu vutulaka: «Ba ke timuna konso yinti yina Tata ya munu yina kele na mazulu kunaka ve.

¹⁴ Benó bika bawu! Bawu kele bampofó yina ke na kunata bampangi ya bawu bampofó. Kana mpofó ke na kunata mpofó ya nkaka, bawu nyonso zole ke kubwa na dibulu.»

¹⁵ Pyele zabisaka Yesu: «Tubila beto nsasa ya kingana yina.»

¹⁶ Yesu vutulaka: «Benó mpe, nabunu benó kuzwa mayela?

¹⁷ Benó zaba mbote ti konso kima yina ke kotaka na yinwa ya muntu, ke lutaka na kivumu, mpe ti na manima, yawu ke basikaka na nzutu.

¹⁸ Kasi mambu yina ke basikaka na yinwa ya muntu, ke katukaka na kati ya ntima, mpe ni yawu ke salaka ti muntu vwanda ve ya kuvedila.

¹⁹ Ya tsyelika, ni na ntima ya muntu ke katukaka mabanza ya yimbi. Ni yawu ke nataka bantu na kufwa bampangi, kusala kinsuza, kuzinga na kindumba, kulaba, kutuba bimbangi ya luvunu, mpe kufinga bampangi.

²⁰ Ni mambu yina ke salaka ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve. Kasi kudya ata kusukula maboko ke salaka ve ti muntu kuvwanda ve ya kuvedila ve.»

*Kento mosi ya nzenza kwikilaka Yesu
(Mke 7.24-30)*

²¹ Yesu katukaka kuna, mpe yandi kwendaka na kizunga ya mbanza Tile mpe Sidone.

²² Kento mosi ya mbanza Kana vwandaka zinga na kizunga yina. Yandi kwendaka na sika ya Yesu, mpe lookaka: «Mfumu! Mwana ya Davidi! Tala munu kyadi! Mpeve ya yimbi ke na kukwamisa mwana ya munu ya kento. Ya ke na kutalisa yandi mpasi mingi.»

²³ Kasi Yesu vutulaka ata dyambu. Bilandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Vutula yandi. Yandi ke na kubika ve na kulanda beto, mpe na kulooka.»

²⁴ Yesu vutulaka: «Nzambi fidisaka munu na sika ya bantu ya Isayeli yina kele mutindu mameme ya kuzimbana.»

²⁵ Kasi kento yina kwizaka fukama na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, sadisa munu!»

²⁶ Yesu vutulaka: «Ya kele mbote ve na kubaka madya ya bana ya fyoti, mpe kulosa yawu na bayimbwa.»

²⁷ Kento vutulaka: «Mfumu, ya kele ya tsyelika. Kasi bayimbwa mpe ke kudyaka mwa bandambu ya madya yina ke kubwaka na yisi ya mesa ya bamfumu ya bawu.»

²⁸ Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Ee, kento! Kiminu ya nge kele nene! Bika ti mambu yina nge ke na kulomba, kusalama mutindu nge ke na kuzola.» Kaka na ntangu yina, mwana ya yandi ya kento belukaka.

²⁹ Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na simu ya dyanga ya Ngalili. Yandi yulukaka na mongo, mpe vwandaka.

³⁰ Bantu mingi kwizaka na kisika yina yandi

vwandaka. Bawu natinaka yandi bantu ya bifu-uma na makulu, bampofo, bikata, mababa, mpe bambevo mingi ya nkaka. Ba tulaka bawu na ntwala ya yandi, mpe yandi belusaka bawu.

³¹ Bantu yitukaka mingi ntangu bawu talaka ti mababa me zonza, bikata me tambula, bantu ya bifuuma na makulu me beluka, mpe bampofo me tala. Na yina, bawu kembisaka Nzambi ya Isayeli!

*Yesu dikilaka bantu mafunda yiya
(Mke 8.1-10)*

³² Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Mu ke na kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma bilumbu tatu yina bawu kele na munu awa, mpe bawu ke dyaka ve na kima ya kudya. Mu zola ve ti bawu vutuka ata kudya kima samu ti bawu lenda kuvwanda ya kulemba na nzila ntangu bawu ke vutuka.»

³³ Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na kisika yayi kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso yayi?»

³⁴ Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?» Bawu vutulaka: «Beto kele na mampa nsambwadi na mwa bambisi ya fyoti.»

³⁵ Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na ntoto.

³⁶ Yandi bakaka mampa mpe nsambwadi bambisi. Na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukuna yawu mpe pesaka yawu na bilandi samu na kukabula yawu na bantu nyonso.

³⁷ Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka mwa bandambu yina bikanaka, mpe bawu fulusaka bitunga nsambwadi.

³⁸ Lutangu ya bantu yina kudyaka vwandaka mafunda yiya (4 000) ya babakala ata kubaka lutangu ya bakento mpe bana.

³⁹ Na manima ya kuvutula bantu nyonso yina, Yesu kotaka na bwatu, mpe kwendaka na kizunga ya Mangada.

16

Ba-Falisye mpe ba-Saduse ke na kulomba kidimbu

(Mke 8.11-13; Lke 12.54-56)

¹ Ba-Falisye mpe ba-Saduse kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu lombaka yandi na kusala na ntwala ya bawu kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi.

² Kasi Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Ntangu bwisi ke bandaka na kuyila, beno ke tubaka: “Mvula ke noka ve samu ti zulu kele mbwaki.”

³ Mpe ntangu bwisi ke bandaka na kutsya, beno ke tubaka: “Bubu yayi, mvula ke noka samu ti zulu kele ndombe.” Beno zaba kubangula bidimbu ya zulu! Kasi samu na yinki beno lenda kubangula ve bidimbu ya ntangu yayi?

⁴ Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi mpe ya kukwikama ve na Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka na Yonase.» Na manima ya kutuba mutindu yina, Yesu bikaka bawu kuna, mpe kwendaka.

*Kusala keba na ndongosolo ya ba-Falisye mpe
ba-Saduse
(Mke 8.14-21)*

⁵ Ntangu bilandi sabukaka na simu ya nkaka ya dyanga, bawu zimbanaka na kunata mampa.

⁶ Yesu zabisaka bawu: «Beni vwanda na mayela! Beni sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse.»

⁷ Bilandi bandaka na kutuba bawu na bawu: «Yandi me tuba mutindu yina samu ti beto me nata ve mampa.»

⁸ Yesu zabaka mambu yina bilandi vwandaka zonga. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beni ke na kusolola beni na beni samu ti beni me nata ve mampa? Beni kele bantu ya kiminu ya fyoti.

⁹ Beni me bakula ntete ve? Beni bambuka moyo na mampa tanu yina yukutisaka bantu mafunda tanu (5 000), mpe na lutangu ya bitunga yina beni fulusaka na bibuku yina bikanaka.

¹⁰ Beni bambuka moyo mpe na mampa nsambwadi yina yukutisaka bantu mafunda yiya (4 000), mpe na lutangu ya bitunga yina beni fulusaka.

¹¹ Wapi mutindu beni ke na kubakula ve ti mu vwandaka zonzila ve mampa ntangu mu tubaka: Beni sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse?»

¹² Na yina, bilandi bakulaka ti Yesu zabisaka bawu ve na kusala keba na levule ya mampa, kasi na ndongosolo ya ba-Falisye mpe ba-Saduse.

*Pyele tubaka ti Yesu kele Masiya
(Mke 8.27-30; Lke 9.18-21)*

¹³ Yesu kwendaka na bizunga yina kele na mbanza Sezale ya Filipe. Yandi yufulaka bilandi ya yandi: «Yinki bantu ke na kutuba na yina me tadila Mwana ya Muntu?»

¹⁴ Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge kele Yelemi to mosi na kati ya mimbikudi.»

¹⁵ Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?»

¹⁶ Simoni Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi yina kele moyo.»

¹⁷ Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kyese na nge Simoni, mwana ya Yonase samu ti ni muntu ve me zabisa nge yawu, kasi ni Tata ya munu yina ke na mazulu.

¹⁸ Kasi munu, mu ke na kuzabisa nge ti nge kele Pyele, mpe mu ke tunga dibuundu ya munu na zulu ya ditadi yina. Lulendo ya lufwa ke lenda ve na kumwangisa yawu.

¹⁹ Mu ke pesa nge bafungula ya Kimfumu ya Mazulu. Nyonso yina nge ke kanga awa na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, mpe nyonso yina nge ke zibula awa na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu.»

²⁰ Na yina, Yesu yiminaka bilandi ya yandi na kutuba na muntu ti yandi kele Masiya.

*Yesu zabisaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi
(Mke 8.31-9.1; Lke 9.22-27)*

²¹ Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzonza na pwelele nyonso na ntwala ya bilandi ya yandi: «Mu fwana kukwenda na Yelusalemi kisika bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe

milongisi ya Misiku ke talisa munu mpasi mingi. Bawu ke kufwa munu, mpe mu ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.»

²² Na yina, Pyele nataka Yesu na lweka, mpe bandaka na kusemba yandi: «Mfumu! Nzambi ke keba nge. Mambu yina ke kumina nge ve.»

²³ Kasi Yesu balukaka mpe tubaka na Pyele: «Katuka pene-pene ya munu, Satana! Nge kele kikaku na nzila ya munu samu ti mabanza ya nge kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya bantu.»

²⁴ Na manima, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Kana muntu zola kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila yandi mosi. Kasi yandi nata kulunsi ya yandi, mpe yandi landa munu.

²⁵ Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi samu na munu, ke vuukisa yawu.

²⁶ Wapi mfunu kele na muntu na kuzwa bimvwama nyonso ya yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi? Wapi kima muntu lenda kupesa samu na kusumba luzingu ya yandi?

²⁷ Mwana ya Muntu ke kwiza na bambazi ya yandi na kati ya nkembo ya Tata ya yandi, mpe ke pesa konso muntu musendo yina me fwanana na bisalu yina yandi me sala.

²⁸ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve tii ntangu bawu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza mutindu ntinu.»

17

Yesu sobaka kifwani ya yandi (Mke 9.2-13; Lke 9.28-36)

¹ Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka Pyele, Zaki mpe Yowane, leki ya Zaki. Yandi nataka bawu na zulu ya mongo ya yinda kisika vwandaka ve bantu ya nkaka.

² Yesu sobaka kifwani ya yandi na ntwala ya bawu. Kizizi ya yandi lezimaka mutindu ntangu, mpe bilele ya yandi kumaka mpembe ya kulutula mutindu nsemu.

³ Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Moyize mpe Eli yina vwandaka zonza na Yesu.

⁴ Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumu! Ya kele mbote ti beto vwanda awa. Kana nge zola, mu ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.»

⁵ Ntete Pyele manisa na kuzonza, dituti yina vwandaka lezima kwizaka fuka bawu. Ndinga wakanaka na kati ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu. Beno kuwa yandi!»

⁶ Ntangu bilandi kuwaka ndinga yina, bawu kumaka na boma ya kulutula, mpe kubwaka kizizi na ntoto.

⁷ Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, simbaka bawu, mpe tubaka: «Beno telama! Beno vwanda na boma ve.»

⁸ Na yina, bilandi nangunaka yintu, mpe talaka kaka Yesu yandi mosi.

⁹ Ntangu bawu vwandaka kulumuka mongo, Yesu zabisaka bawu: «Mambu yina beno me tala, beno tuba yawu na muntu ve tii ntangu Mwana ya Muntu ke vumbuka na lufwa.»

¹⁰ Na manima, bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki milongisi ya Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?»

¹¹ Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete samu na kusungika mambu nyonso.

¹² Kasi mu ke na kuzabisa beno ti Eli kwizaka yimeni. Bantu ndimaka yandi ve, mpe salaka yandi mambu yina bawu zolaka. Ni mutindu yina mpe, bawu ke nyokola Mwana ya Muntu.»

¹³ Na yina, bilandi bakulaka ti ni Yowane Mubotiki, Yesu vwandaka zonzila.

*Yesu belusaka mwana na kimbevo ya nzyeta
(Mke 9.14-29; Lke 9.37-43a)*

¹⁴ Ntangu bawu kumaka na kisika yina vwandaka nkonga ya bantu, muntu mosi kwizaka fukama na mantwala ya Yesu,

¹⁵ mpe tubaka: «Mfumu! Tala mwana ya munu ya bakala kyadi. Yandi ke beelaka kimbevo ya nzyeta, mpe ke talaka mpasi mingi. Bantangu ya nkaka, yandi ke kubwaka na tiya to na maza.

¹⁶ Mu me nata yandi na sika ya bilandi ya nge, kasi bawu me lenda ve na kubelusa yandi.»

¹⁷ Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu ya yimbi, mpe yina kele ve na kiminu, tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno? Beno nata yandi awa.»

¹⁸ Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe yawu basikaka na nzutu ya mwana. Kaka na ntangu yina, mwana belukaka.

¹⁹ Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe bawu yufulaka yandi na kisika ya bawu mosi: «Samu na yinki beto me lenda ve na kubingisa mpeve yina?»

²⁰ Yesu vutulaka: «Beno me lenda ve na kubingisa mpeve yina samu ti kiminu ya beno kele fyoti. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana kiminu ya beno vwanda nene mutindu mbuma ya mutaade, beno lenda kutuba na mongo yayi: “Katuka awa, mpe kwenda kuna”, mpe yawu ke katuka. Ata kima lenda kumanga na kutumama na beno. [

²¹ Kasi kaka na lusambulu mpe na kumanga na kudya samu na Nzambi beno lenda kubingisa mpeve ya mutindu yina^{*}.]»

Yesu zabisaka dyaka lufwa mpe mvumbukulu ya yandi

(Mke 9.30-32; Lke 9.43b-45)

²² Kilumbu mosi, ntangu Yesu vwandaka zyeta na bilandi ya yandi na Ngalili, yandi zabisaka bawu: «Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu.

²³ Ba ke kufwa yandi, mpe na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» Na kuwa mutindu yina, bilandi kumaka na kyadi mingi.

17:20 Mat 13.32 ^{*} **17:21** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

Yesu mpe Pyele futaka mpaku ya Yinzo ya Nzambi

²⁴ Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Kapenawume, bilokoti-mpaku ya Yinzo ya Nzambi kwendaka pene-pene ya Pyele, mpe yufulaka yandi: «Mfumu ya beno ke futaka mpaku ya Yinzo ya Nzambi?»

²⁵ Pyele vutulaka: «Ee, yandi ke futaka yawu.» Ntangu Pyele kotaka na yinzo, Yesu tekilaka na kuzonza na yandi: «Yinki nge ke na kubanza, Simoni? Banani fwana kufuta bampaku na bantinu ya yinza yayi? Bantu ya yinsi to banzenza?»

²⁶ Pyele vutulaka: «Ni banzenza fwana kufuta yawu.» Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kana yawu keke mutindu yina, bantu ya yinsi fwana kufuta ve.

²⁷ Kasi beto ke na kuzola ve kutalisa bantu yayi ntima mpasi. Ni yawu yina, kwenda na mubu, mpe losa ndoba na maza. Mbisi ya ntete yina nge ke kuzwa, zibula yawu yinwa, mpe nge ke kuzwa mbongo ya kisengo. Baka yawu, mpe pesa bawu yawu samu na kufuta mpaku ya nge na ya munu.»

18

Nani kele muntu ya mfunu na Kimfumu ya Mazulu?

(Mke 9.33-37,42-48; Lke 9.46-48; 17.1-2)

¹ Na ntangu yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Nani me lutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu?»

² Yesu bokilaka mwana ya fyoti, tulaka yandi na kati-kati ya bawu,

³ mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno soba ve nkadulu ya beno samu na kukuma mutindu bana ya fyoti, beno ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu.

⁴ Muntu ya kulutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu, ni muntu yina ke kuluka mpe ke kuma mutindu mwana ya fyoti yayi.

⁵ Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi.»

⁶ «Kana muntu bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu.

⁷ Kyadi na bantu ya yinza samu ti mambu yina ke bwisaka bantu na masumu kele mingi! Mambu ya mutindu yina ke kondwa ve, kasi kyadi na muntu yina ke nata mambu ya mutindu yina.»

⁸ «Kana diboko to dikulu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na diboko mosi to dikulu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na maboko to makulu nyonso zole na kati ya tiya yina ke kufwa ve.

⁹ Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na kukota na luzingu ya tsyelika na disu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na meso nyonso zole na kati ya tiya ya mbungulu.»

¹⁰ «Beni sala keba! Beni bika na kuyina ata mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: bambazi ya

bawu na mazulu ke vwandaka ntangu nyonso na Tata ya munu yina kele na mazulu. [

¹¹ Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kuvuukisa bayina zimbanaka*.]

Kingana ya dimeme yina zimbanaka

(Lke 15.3-7)

¹² «Yinki beno ke na kubanza? Kana muntu ke na mameme nkama, mpe ti dimeme mosi zimbana, yandi ke bika mameme makumi yivwa na yivwa yina me bikana na mongo, mpe ke kwenda kusosa dimeme yina me zimbana.

¹³ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana yandi kuzwa yawu, yandi ke vwanda na kilengi nyonso samu na dimeme yina kulutula kilengi yina kele na yandi samu na mameme makumi yivwa na yivwa yina me zimbana ve.

¹⁴ Mutindu mosi mpe, Tata ya beno yina kele na mazulu zola ti ata mosi na kati ya bana ya fyoti yayi zimbana.

¹⁵ «Kana mpangi ya nge me sala nge yimbi, kwenda tala yandi, mpe zabisa yandi na lweka, kisika ya beno zole yimbi yina yandi me sala. Kana yandi kuwa nge, bunkundi ya beno me vutuka dyaka.

¹⁶ Kana yandi manga na kuwa nge, baka muntu mosi to bantu zole mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: “Beni fwana kuzenga konso dyambu na ntwala ya bambangi zole to tatu.”

¹⁷ Kana yandi manga na kuwa bawu, zabisa yawu na bampangi ya dibuundu. Kana yandi

* **18:11** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela. **18:16** Mus 19.15

manga mpe na kuwa bampangi ya dibuundu, bika yandi mpe tala yandi mutindu muntu yina zaba Nzambi ve to mutindu kilokoti-mpaku.

¹⁸ «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Nyonso yina beno ke kanga awa na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, mpe nyonso yina beno ke zibula awa na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu.

¹⁹ Mu ke na kuzabisa dyaka beno ti kana bantu zole na kati ya beno wisana awa na ntoto samu na kulomba kima ni kima na kati ya lusambulu, Tata ya munu yina kele na mazulu ke pesa bawu yawu.

²⁰ Ya tsyelika, kisika yina bantu zole to tatu me vukana na Nkumbu ya munu, mu kele na kati-kati ya bawu.»

Kingana ya kisadi yina mangaka na kulemvokila mpangi

²¹ Na yina, Pyele kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka: «Mfumu! Bambala yikwa mu fwana kulemvokila mpangi ya munu kana yandi ke na kusala munu yimbi? Bambala nsambwadi?»

²² Yesu vutulaka: «Ve! Mu ke na kutuba ve ti nge fwana kulemvokila yandi bambala nsambwadi. Kasi nge fwana kulemvokila yandi bambala makumi nsambwadi, mpe kusala yawu bambala nsambwadi.

²³ Ni yawu yina, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi bakaka lukanu ya kusala lutangu ya mbongo na bisadi ya yandi.

²⁴ Ntangu yandi bandaka na kusala yawu, ba natinaka yandi kisadi mosi yina vwandaka defa Batalente mafunda kumi (10 000).

²⁵ Kisadi yina vwandaka ve na kima samu na kufuta mfuka yina. Na yina, mfumu ya yandi pe-saka muswa ya kutekisa yandi kintwadi na kento, bana ya yandi, mpe bima nyonso ya yandi samu na kufuta mfuka yina.

²⁶ Kasi kisadi fukamaka na ntwala ya mfumu ya yandi samu na kubondila yandi. Yandi tubaka: “Vwanda na mvibudulu, mpe mu ke futa mbongo nyonso ya nge.”

²⁷ Mfumu talaka yandi kyadi. Yandi katulaka yandi mfuka, mpe yambulaka yandi.

²⁸ «Ntangu kisadi yina basikaka, yandi bwa-banaka na mpangi mosi ya kisalu yina vwan-daka defa yandi badenalya† nkama (100). Yandi fyetaka yandi na laka, mpe tubaka: “Futa mbongo yina nge ke na kudefa munu!”

²⁹ Mpangi ya yandi fukamaka na ntwala ya yandi, mpe bondilaka yandi mutindu yayi: “Vwanda na mvibudulu, mpe mu ke futa mbongo nyonso ya nge.”

³⁰ Kasi kisadi yina mangaka na kulemvokila mpangi. Yandi tulaka mpangi na boloko tii ntangu yandi fwanaka futa mbongo nyonso.

³¹ Ntangu bisadi ya nkaka talaka mambu yina, bawu kumaka na kyadi mingi, mpe kwendaka zabisa na sika ya mfumu ya bawu mambu nyonso yina salamaka.

³² Na yina, mfumu bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: “Nge kele kisadi ya yimbi! Mu katulaka mfuka nyonso ya nge samu ti nge lombaka munu mulemvo.

† 18:28 *Badenalya* ya vwandaka difuta ya kilumbu mosi samu na muntu yina me sala.

³³ Nge mpe, nge fwanaka tala mpangi ya nge kyadi mutindu mu talaka nge kyadi.”

³⁴ Mfumu vwandaka na nkele mingi, mpe tulaka kisadi yina na boloko samu na kupesa yandi kitumbu tii ntangu yandi ke futa mbongo nyonso.»

³⁵ Yesu tubaka dyaka: «Tata ya munu yina kele na mazulu ke sala mpe mutindu yina kana beno lemvokila ve bampangi ya beno na ntima mosi.»

19

Dyambu ya kufwa makwela (Mke 10.1-12)

¹ Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi katukaka na Ngalili, mpe kwendaka na Zude na simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani.

² Bantu mingi landaka yandi kuna, mpe yandi belusaka bambevo mingi.

³ Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka muntu muswa ya kukatula kento na makwela na konso dyambu ya yimbi?»

⁴ Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: “Na mbandukulu, Nzambi yidikaka bawu kento na bakala.” »

⁵ Ni yawu yina, Nzambi tubaka: «Bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi.

⁶ Na yina, bawu ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka muntu mosi. Muntu fwana kukabula ve yina Nzambi me vukisa.»

⁷ Ba-Falisye yufulaka yandi: «Samu na yinki Moyize pesaka bakala muswa ya kupesa kento mukanda ya kufwa makwela ntangu yandi ke na katula kento na makwela?»

⁸ Yesu vutulaka: «Moyize pesaka beno muswa ya kukatula kento na makwela samu ti beno kele na ntima ngolo. Kasi na mbandukulu, ya vwandaka ve mutindu yina.

⁹ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana bakala katula kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, mpe kwela kento ya nkaka ke sala kinsuza.»

¹⁰ Bilandi zabisaka yandi: «Kana ni mutindu yina bakala fwana kusala na sika ya kento ya yandi, ya me lutila mbote na kukwela kwandi ve.»

¹¹ Yesu vutulaka: «Bantu nyonso lenda kubakula ve ndongosolo yayi, kasi kaka bayina Nzambi me pesa lulendo ya kubakula yawu.

¹² Bantu ya nkaka ke kwelaka ve samu ti bawu kele ve na mabuta katuka mbutukulu ya bawu. Ba ya nkaka ke kwelaka ve samu ti ba katulaka bawu mabuta, mpe bantu ya nkaka dyaka ke kwelaka ve samu na Kimfumu ya Mazulu. Muntu yina lenda kundima ndongosolo yayi, yandi ndima yawu.»

*Yesu sakumunaka bana ya fyoti
(Mke 10.13-16; Lke 18.15-17)*

¹³ Bantu natinaka Yesu bana ya fyoti samu ti yandi tentika bawu maboko, mpe yandi sambidila bawu. Kasi bilandi sembaka bantu yina.

¹⁴ Na yina, Yesu zabisaka bilandi ya yandi: «Beno bika bana ya fyoti kwiza na sika ya munu. Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bantu yina kele mutindu bawu.»

¹⁵ Na manima ya kutentika bawu maboko, yandi katukaka na kisika yina.

Muntu ya mbongo mingi
(Mke 10.17-31; Lke 18.18-30)

¹⁶ Bakala mosi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka Yesu: «Mulongisi! Wapi dyambu ya mbote mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya seko?»

¹⁷ Yesu zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuyufula munu na yina me tadila dyambu ya mbote? Kaka Nzambi kele mbote. Kana nge zola kuzwa luzingu ya seko, tumama na misiku.»

¹⁸ Bakala yina yufulaka dyaka Yesu: «Na wapi misiku mu fwana kutumama?» Yesu vutulaka: «Kufwa muntu ve, kusala kinsuza ve, kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu,

¹⁹ zitisa tata na mama ya nge, zola mpangi ya nge mutindu nge mosi.»

²⁰ Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku nyonso yina. Yinki mu fwana kusala dyaka?»

²¹ Yesu zabisaka yandi: «Kana nge zola kuvwanda ya kulunga, kwenda kutekisa bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula mbongo na bamputu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa munu.»

²² Kasi ntangu bakala yina kuwaka mutindu yina, yandi kwendaka ya kufuluka na kyadi samu ti yandi vwandaka na bimvwama mingi.

²³ Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ya kele mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu ya Mazulu. ²⁴ Mu ke na kuzabisa dyaka beno mutindu yayi: Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.»

²⁵ Ntangu bilandi kuwaka mutindu yina, bawu yitukaka mingi mpe tubaka: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?»

²⁶ Yesu talaka bawu, mpe tubaka: «Na bantu, yawu lenda kusalama ve. Kasi na Nzambi mambu nyonso lenda kusalama.»

²⁷ Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Kasi beto, beto me bika bima nyonso mpe me landa nge. Yinki ke salama samu na beto?»

²⁸ Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ntangu Mwana ya Muntu ke vwanda na kiti ya yandi ya nkembo na yinza ya malu-malu, beno bilandi ya munu, ke vwanda mpe na bakiti kumi na zole ya kintinu samu na kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli.

²⁹ Konso muntu yina ke bika yinzo ya yandi, bankazi ya yandi, bibusi ya yandi, tata ya yandi, mama ya yandi, bana ya yandi, mpe bilanga ya yandi samu na munu, ke kuzwa ndandu bambala nkama. Yandi ke kuzwa mpe luzingu ya seko.

³⁰ Bantu mingi yina kele ntangu yayi bantu ya ntete, ke vwanda bantu ya nsuka, mpe bantu

mingi yina kele bantu ya nsuka, ke vwanda bantu ya ntete.»

20

Kingana ya bisadi na kati ya bilanga ya vinu

¹ «Ya tsyelika, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Mfumu mosi ya bilanga basikaka na suka-suka na yinzo ya yandi samu na kubaka bisadi yina ke sala na bilanga ya yandi ya vinu.

² Yandi wisanaka na bisadi yina na kufuta bawu Denalya mosi na kilumbu, mpe fidisaka bawu na kwenda kusala na bilanga ya yandi ya vinu.

³ Na ngunga ya yivwa ya suka, yandi basikaka dyaka na yinzo, mpe talaka na kisika yina bantu ya nkaka ya kutelama yina vwandaka sala kima ve.

⁴ Yandi zabisaka bawu: “Beno mpe, beno kwenda kusala na bilanga ya munu ya vinu, mpe mu ke futa beno difuta yina me fwanana.”

⁵ Bawu kwendaka. Mfumu ya bilanga basikaka dyaka na yinzo na ngunga ya midi, mpe na ngunga ya tatu na manima ya midi. Yandi talaka bantu ya nkaka, mpe zabisaka bawu mutindu mosi.

⁶ Pene-pene na kukuma na ngunga ya tanu ya nkokila, yandi basikaka na yinzo mpe talaka na kisika yina bantu ya nkaka dyaka ya kutelama yina vwandaka sala kima ve. Yandi yufulaka bawu: “Samu na yinki beno me vwanda awa kilumbu ya muvimba ata kusala kima?”

⁷ Bawu vutulaka: “Ata muntu me baka beto na kisalu.” Na yina, mfumu ya bilanga zabisaka bawu: “Beno mpe, beno kwenda kusala na bilanga ya munu ya vinu.”

⁸ «Ntangu nkokila kumaka, mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na ntwadisi ya yandi ya bisalu: “Bokila bisadi, mpe futa bawu. Banda na kufuta bayina mu bakaka ya nsuka, mpe manisa na bayina mu bakaka ntete.”

⁹ Bisadi yina bandaka na kusala na ngunga ya tanu ya nkokila kwizaka, mpe konso muntu kuzwaka Denalya mosi.

¹⁰ Ntangu bisadi yina bandaka ntete kisalu kwizaka, bawu vwandaka banza ti bawu zolaka kuzwa difuta ya kulutila bampangi. Kasi bawu mpe kuzwaka Denalya mosi.

¹¹ Na kuzwa yawu, bawu dasukilaka mfumu ya bilanga,

¹² mpe tubaka: “Bisadi yina nge me baka na nsukunu me sala kaka ngunga mosi, mpe bawu me kuzwa difuta mosi na beto yina me tala mpasi na kusala kilumbu ya muvimba na kati ya ntangu ya ngolo.”

¹³ Kasi mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na mosi na kati ya bawu: “Nkundi ya munu, mu me vuna nge ve. Ya tsyelika, beto wisanaka ti mu ke futa nge Denalya mosi.

¹⁴ Baka difuta ya nge, mpe kwenda. Mu ke pesa mpe na kisadi yina me sala kaka ngunga mosi difuta ya mutindu mosi na nge.

¹⁵ Mu kele ve na muswa ya kusala mambu ni

mambu yina mu zola na mbongo ya munu? To nge kele na musoki samu ti mu kele muntu ya mbote?”

¹⁶ Na yina, Yesu bwelaka dyaka: Bayina kele bantu ya nsuka ke vwanda bantu ya ntete, mpe bayina kele bantu ya ntete ke vwanda bantu ya nsuka.»

Yesu zabisaka na mbala ya tatu lufwa mpe mvumbukulu ya yandi

(Mke 10.32-34; Lke 18.31-34)

¹⁷ Yesu na bilandi ya yandi vwandaka kwenda na Yelusalemi. Ntangu bawu vwandaka na nzila, yandi nataka bilandi kumi na zole na lweka, mpe zabisaka bawu:

¹⁸ «Beno kuwa! Beto ke na kukwenda na Yelusalemi kisika ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku. Bawu ke zengila yandi lufwa,

¹⁹ mpe ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu seka yandi, bula yandi bikoti, mpe koma yandi na kulunsi. Kasi yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.»

Ndombolo ya mama ya Zaki mpe Yowane

(Mke 10.35-45)

²⁰ Na ntangu yina, kento ya Zebede kwendaka na bana zole ya yandi ya babakala pene-pene ya Yesu. Yandi fukamaka na ntwala ya Yesu samu na kulomba yandi dyambu mosi.

²¹ Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola?» Kento ya Zebede vutulaka: «Sala ti bana zole yayi ya munu vwanda mosi na lubakala mpe ya nkaka na lumoso ya nge ntangu nge ke vwanda ntinu.»

²² Yesu tubaka: «Beno zaba ve yinki beno ke na kulomba. Beno lenda kunwa mbungu ya bampasi* yina mu ke kunwa?» Bawu vutulaka: «Ee, beto lenda.»

²³ Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, beno ke kunwa mbungu ya munu. Kasi samu na kuvwanda na lubakala to ya lumoso ya munu, ni munu ve lenda kutuba yawu. Bisika yina, ya kele ya bayina Tata ya munu me kubikila yawu.»

²⁴ Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina, bawu dasukilaka bampangi zole yina.

²⁵ Na yina, Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe zabisaka bawu: «Beno zaba ti bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu ya bawu na ngolo nyonso, mpe bamfumu ke talisaka bantu mpasi mingi.

²⁶ Kasi ya fwana kuvwanda ve mutindu yina na kati ya beno. Kana mosi na kati ya beno zola kuvwanda mfumu, yandi fwana kuvwanda kisadi ya beno.

²⁷ Muntu yina zola kuvwanda muntu ya ntete, yandi fwana kuvwanda mundongo ya beno.

²⁸ Mutindu mosi mpe, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza, samu ti bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu, mpe pesa luzingu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi.»

*Yesu belusaka bampofo zole
(Mke 10.46-52; Lke 18.35-43)*

* **20:22** Mbungu ya bampasi yina Yesu ke na kuzonzila awa, ni lufwa ya yandi.

²⁹ Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi basikaka na mbanza Yeliko, nkonga ya nene ya bantu landaka Yesu.

³⁰ Bampofo zole vwandaka ya kuvwanda pene-pene na nzila. Bawu kuwaka ti Yesu vwandaka luta kuna, mpe bandaka na kulooka: «Mfumu, mwana ya Davidi! Tala beto kyadi!»

³¹ Bantu vwandaka semba bawu, samu ti bawu vwanda swi. Kasi bawu lutilaka dyaka na kulooka na ngolo: «Mfumu, mwana ya Davidi! Tala beto kyadi!»

³² Yesu kangamaka, bokilaka bawu, mpe yufulaka: «Yinki beno zola ti mu sala samu na beno?»

³³ Bawu vutulaka: «Mfumu, zibula beto meso.»

³⁴ Yesu talaka bawu kyadi, mpe simbaka bawu meso. Kaka na ntangu yina, bampofo zole bandaka na kutala, mpe bawu landaka Yesu.

21

Yesu kotaka na Yelusalemi

(Mke 11.1-11; Lke 19.28-40; Yne 12.12-19)

¹ Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi, mpe kumaka na kizunga ya bwala Betefaze, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive, yandi fidisaka bilandi zole,

² mpe zabisaka bawu: «Beni kwenda na bwala yina kele na mantwala. Ntangu beni ke kuma, beni ke tala mbuluku ya nkento ya kukangama na yinti, mpe mwana ya yandi na lweka. Beni nyangula yawu, mpe beni natina munu yawu.

³ Kana muntu zabisa beni dyambu, beni tuba ti Mfumu ke na yawu nsatu, mpe muntu yina ke bika ti beni nata yawu na nswalu nyonso.»

⁴ Mambu yina salamaka samu na kulungisa mambu yina tubaka mumbikudi:

⁵ «Beno tuba na bantu ya mbanza Siyone:

Ntinu ya beno ke na kukwiza.

Yandi kele ya kufuluka na lembami.

Yandi me vwanda na zulu ya mbuluku ya nkento, na zulu ya mwana ya mbuluku.»

⁶ Bilandi kwendaka mpe salaka mutindu Yesu zabisaka bawu.

⁷ Bawu nataka mbuluku ya nkento na mwana ya yawu. Bawu tulaka binkuti ya bawu na zulu ya yawu, mpe Yesu vwandaka na zulu ya yawu.

⁸ Nkonga ya nene ya bantu vwandaka tanda binkuti ya bawu na nzila. Bantu ya nkaka vwandaka zenga makasa ya bayinti, mpe vwandaka tula yawu na nzila. ⁹ Bantu yina vwandaka tambula na mantwala mpe na manima ya Yesu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na mwana ya Davidi! Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu ya yandi. Ozana! Nkembo na Nzambi na mazulu!»

¹⁰ Ntangu Yesu kotaka na Yelusalemi, mbanza nyonso ninganaka, mpe bantu vwandaka yufula: «Nani kele muntu yayi?»

¹¹ Nkonga ya bantu yina vwandaka tambula kintwadi na Yesu vwandaka vutula: «Ya kele mumbikudi Yesu, muntu ya Nazaleti ya kizunga ya Ngalili.»

Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi

(Mke 11.15-19; Lke 19.45-48; Yne 2.13-22)

¹² Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi. Yandi bingisaka bantu nyonso yina vwandaka tekisa

mpe vwandaka sumba bima kuna. Yandi bwisaka bamesa ya bayina vwandaka sobisa mbongo, mpe bakiti ya bayina vwandaka tekisa mabembe.

¹³ Yandi zabisaka bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Yinzo ya munu ke vwanda Yinzo ya lusambulu.” Kasi beno me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka!»

¹⁴ Bampofo mpe bantu ya bifuuma na makulu kwizaka pene-pene ya Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe Yesu belusaka bawu.

¹⁵ Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe mi-longisi ya Misiku kumaka na nkele ntangu bawu talaka mambu ya ngitukulu yina Yesu vwandaka me sala, mpe bana ya fyoti yina vwandaka looka na kati ya Yinzo ya Nzambi: «Ozana! Nkembo na Mwana ya Davidi!»

¹⁶ Na yina, bawu tubaka na Yesu: «Nge ke na kuwa mambu yina bawu ke na kuzonza?» Yesu vutulaka: «Ee, mu ke na kuwa yawu. Kasi beno me tangaka ntete ve kibuku ya Mambu ya Nzambi yayi: “Nge salaka ti bana ya fyoti mpe bana yina ke ntete na kunwa mabene kukembisa nge”?»

¹⁷ Na manima, Yesu katukaka kuna. Yandi basikaka na mbanza, mpe kwendaka na bwala Betani kisika yandi lutisaka mpimpa.

Yesu singaka yinti ya fike

(Mke 11.12-14,20-24)

¹⁸ Na suka, ntangu Yesu vwandaka vutuka na mbanza, yandi kumaka na nsatu.

¹⁹ Yandi talaka yinti ya fike yina vwandaka na lweka ya nzila. Yandi kwendaka pene-pene ya

yawu, kasi yandi talaka kaka makasa. Na yina, yandi tubaka na yinti ya fike: «Nge ke buta dyaka ve bambuma!» Mpe kaka na ntangu yina, yinti nyonso yumaka.

²⁰ Ntangu bilandi talaka mutindu yina, bawu yitukaka mingi mpe yufulaka Yesu: «Wapi mutindu yinti yayi ya bafike me yuma na mbala mosi?»

²¹ Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno kele na kiminu, mpe kana beno sala ntembe ve, beno ke sala kaka ve mambu yina mu me sala na yinti yayi. Kasi beno lenda dyaka kutuba na mongo yayi: “Katuka awa, mpe kwenda kubwa na mubu”, mpe yawu ke salama.

²² Bima nyonso yina beno ke lomba na lusambulu na kusala kiminu, beno ke kuzwa yawu.»

Wapi sika ke katukaka lutumu ya Yesu?

(Mke 11.27-33; Lke 20.1-8)

²³ Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulongisa. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife kwizaka pene-pene ya Yesu mpe yufulaka yandi: «Na lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi? Nani ke pesaka nge bumfumu ya kusala yawu?»

²⁴ Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. Kana beno pesa munu mvutu, mu ke zabisa beno na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.

²⁵ Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu?»

Na yina, bawu bandaka na kusolola bawu na bawu na kutuba: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: Samu na yinki beno kwikilaka yandi ve?

²⁶ Kana beto tuba ti ni bantu fidisaka yandi, beto fwana kusala keba na nkonga yayi ya bantu samu ti bantu nyonso ke kanisaka ti Yowane vwandaka mumbikudi.»

²⁷ Na yina, bawu zabisaka Yesu: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.» Yesu mpe vutulaka: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.»

Kingana ya bana zole

²⁸ Yesu tubaka dyaka: «Yinki beno ke na kubanza na kingana yayi: Bakala mosi vwandaka na bana zole ya babakala. Yandi tubaka na mwana ya ntete: “Mwana ya munu, kwenda kusala bubu yayi na bilanga ya vinu.”

²⁹ Mwana vutulaka: “Mu ke kwenda ve.” Kasi na manima, yandi sobaka mabanza, mpe kwendaka sala na bilanga ya vinu.

³⁰ Tata bokilaka mwana ya yandi ya zole, mpe zabisaka yandi mutindu mosi. Mwana ya zole vutulaka: “Ee tata, mu ke kwenda kusala.” Kasi na manima, yandi kwendaka ve.

³¹ Nani na bana zole yayi salaka mambu yina vwandaka zola tata ya bawu?» Bawu vutulaka: «Mwana ya ntete.» Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bilokoti-mpaku mpe bantu ya kinsuza ke tekila beno na kukota na Kimfumu ya Nzambi.

³² Yowane kwizaka na sika ya beno samu na kulakisa beno nzila ya kudedama, mpe beno kwikilaka yandi ve. Kasi bilokoti-mpaku mpe bantu ya kinsuza kwikilaka yandi. Ata beno talaka mutindu yina, beno sobaka ve nkadulu samu na kukwikila yandi.»

*Kingana ya bisadi-bilanga ya vinu
(Mke 12.1-12; Lke 20.9-19)*

³³ Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya nkaka: «Mfumu mosi ya bilanga kunaka bilanga ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. Yandi timunaka dibulu samu na kukamuna bambuma ya vinu, mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima, yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo.

³⁴ Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka bisadi ya yandi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu.

³⁵ Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka bisadi ya mfumu ya bilanga. Bawu bulaka kisadi ya ntete, kufwaka kisadi ya zole, mpe kufwaka kisadi ya tatu na kubula yandi matadi.

³⁶ Mfumu ya bilanga fidisaka bisadi ya nkaka na lutangu ya kulutula bayina yandi fidisaka ntete. Kasi bisadi-bilanga ya vinu salaka bawu mutindu bawu salaka bisadi ya ntete.

³⁷ Na yina, mfumu ya bilanga fidisaka mwana ya yandi. Yandi vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi.

³⁸ Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina, bawu tubaka bawu na bawu: “Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi, samu ti bilanga yayi vwanda ya beto.”

³⁹ Na yina, bawu bwilaka yandi, basisaka yandi na bilanga ya vinu, mpe kufwaka yandi.»

⁴⁰ Yesu yufulaka bawu: «Ntangu mfumu ya bilanga ya vinu ke kwiza, yinki yandi ke sala bisadi-bilanga yayi ya vinu?»

⁴¹ Bawu vutulaka: «Yandi ke tala ve bantu yayi ya yimbi kyadi. Yandi ke kufwa bawu, mpe ke pesa bilanga na bisadi-bilanga ya nkaka ya vinu yina ke pesa yandi kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu na ntangu ya kubuka bambuma.»

⁴² Yesu tubaka dyaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina ke tubaka Dibuku ya Nzambi:

«“Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya kulutila mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso.

Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda mutindu yina, mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu na beto!”»

⁴³ «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti ba ke katula Kimfumu ya Nzambi na maboko ya beno, mpe ba ke pesa yawu na bantu ya nkaka yina ke buta bambuma. [

⁴⁴ Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke pasuka, mpe kana yawu kubwa na zulu ya muntu, yawu ke mwangisa yandi*.]»

⁴⁵ Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye kuwaka bingana yina, bawu bakulaka ti ni bawu yandi vwandaka zonzila.

⁴⁶ Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu. Kasi bawu vwandaka na boma ya nkonga ya bantu yina vwandaka kuna samu ti bantu nyonso vwandaka kwikila ti Yesu kele mumbikudi.

21:42 Mga 118.22-23 * **21:44** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi kele ve.

22

Kingana ya mukembo ya makwela

(Lke 14.15-24)

¹ Yesu bandaka dyaka na kuzonza na bingana na bantu yina vwandaka kuwa yandi. Yandi zabisaka bawu:

² «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi salaka mukembo samu na makwela ya mwana ya yandi ya bakala.

³ Yandi fidisaka bisadi ya yandi na kwenda kubaka bantu yina yandi bokilaka na mukembo. Kasi bantu mangaka na kukwiza.

⁴ Yandi fidisaka dyaka bisadi ya nkaka na kwenda kutubila bawu: “Ntangu yayi, mu me manisa na kukubika madya ya mukembo. Mu me kufwa bangombe mpe bibulu ya munu ya mafuta. Bima nyonso me kuma ya kukubama. Benokwiza na mukembo ya makwela.”

⁵ Kasi bantu talaka yawu mpamba, mpe konso muntu kwendaka sala kisalu ya yandi: bantu ya nkaka na bilanga, mpe ba ya nkaka na mum-bungu.

⁶ Bantu ya nkaka bwilaka bisadi, talisaka bawu mpasi, mpe kufwaka bawu.

⁷ Ntinu dasukaka. Yandi fidisaka binwani ya yandi samu na kufwa bantu yina kufwaka bisadi ya yandi, mpe samu na kuyoka mbanza ya bawu.

⁸ Na manima, yandi tubaka na bisadi ya yandi: “Mu me kubika yimeni madya ya mukembo ya makwela, kasi bantu yina mu bokilaka kele ve ya kulunga na kudya yawu.

⁹ Na yina, beno kwenda na magambu ya banzila, mpe beno bokila na mukembo bantu nyonso yina beno ke tala.”

¹⁰ Bisadi kwendaka na banzila, mpe vukisaka bantu nyonso yina bawu talaka: bantu ya yimbi mpe ya mbote. Na yina, kivinga ya mukembo ya makwela fulukaka na bantu.»

¹¹ «Ntangu ntinu kotaka na yinzo samu na kutala bantu yina yandi bokilaka, yandi talaka muntu mosi yina lwataka ve binkuti ya mukembo.

¹² Ntinu yufulaka yandi: “Nkundi ya munu, wapi mutindu nge me kota awa ata kulwata binkuti ya mukembo?” Kasi muntu yina vutulaka dyambu ve.

¹³ Na yina, ntinu tubaka na bisadi ya yandi: “Beno kanga yandi makulu na maboko, mpe beno losa yandi na ngaanda na kati ya kitombe kisika yandi ke dila mpe ke kwetisa meno.”»

¹⁴ Na kumanisa, Yesu bwelaka: «Ya tsyelika, Nzambi ke bokilaka bantu mingi, kasi yandi ke soolaka kaka bantu fyoti.»

Kyuvu na yina me tadila kufuta mpaku na ntinu Sezale

(Mke 12.13-17; Lke 20.20-26)

¹⁵ Ba-Falisyé vukanaka samu na kusosa wapi mutindu bawu lenda kubwisa Yesu na mutambu na kupesa yandi kyuvu.

¹⁶ Bawu fidisaka na sika ya Yesu mwa ndambu ya bilandi ya bawu mpe bantu ya kimvuka ya Elode. Bantu yayi yufulaka yandi: «Mulongisi, beto zaba ti nge ke tubaka butsyelika, mpe nge ke longisaka na butsyelika nyonso mambu yina

Nzambi ke zolaka ti beto sala. Nge kele ve na boma ya muntu samu ti nge ke swasikisaka bantu ve.

¹⁷ Na yina, pesa beto mabanza ya nge na dyambu yayi: beto kele na muswa ya kufuta mpaku na ntinu Sezale to ya kufuta yawu ve?»

¹⁸ Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu ya yimbi, mpe zabisaka bawu: «Bantu ya bantima zole! Samu na yinki beno ke na kumeka munu?

¹⁹ Beno lakisa munu mbongo yina ba ke futaka mpaku.» Bawu pesaka yandi Denalya mosi,

²⁰ mpe Yesu yufulaka bawu: «Kizizi mpe nkumbu yina kele ya kusonama awa kele ya nani?»

²¹ Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.» Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beni pesa na ntinu Sezale bima yina kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.»

²² Na kuwa mvutu yina, bawu yitukaka mingi. Bawu bikaka yandi, mpe kwendaka.

Kyuvu na yina me tadila mvumbukulu ya bantu ya kufwa

(Mke 12.18-27; Lke 20.27-40)

²³ Kaka na kilumbu yina, ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve.) Bawu yufulaka Yesu mutindu yayi:

²⁴ «Mulongisi! Moyize tubaka ti kana bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bana na kento ya yandi, yaya to leki ya yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutula yandi bana.

²⁵ Kasi na kati ya beto, ya vwandaka na bam-pangi nsambwadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento. Yandi kufwaka ata kubuta mwana, mpe bikaka mufwidi na maboko ya leki ya yandi.

²⁶ Yawu salamaka mutindu mosi mpe na mpangi ya zole, na mpangi ya tatu, mpe na bawu nyonso nsambwadi.

²⁷ Na manima ya bawu nyonso, kento mpe kufwaka.

²⁸ Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?»

²⁹ Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama samu ti beno zaba ve Dibuku ya Nzambi to lulendo ya Nzambi.

³⁰ Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka, bakento na babakala ke kwelana ve. Kasi bawu ke vwanda mutindu bambazi na mazulu.

³¹ Na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu ya kufwa, beno me tangaka ntete ve mambu yina Nzambi zabisaka beno?

³² Yandi tubaka: “Mu kele Nzambi ya Abal-ayami, Nzambi ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi ya bantu ya moyo.»

³³ Bantu nyonso yina kuwaka yandi, yitukaka mingi na ndongosolo ya yandi.

Musiku yina me lutila mfunu

(Mke 12.28-34; Lke 10.25-28)

³⁴ Ntangu ba-Falisye kuwaka ti Yesu kangisaka ba-Saduse yinwa, bawu vukanaka.

³⁵ Mosi na kati ya bawu vwandaka mulongisi ya Misiku. Yandi lebhikaka Yesu mutambu na kyuvu:

³⁶ «Mulongisi, wapi Musiku me lutila mfunu na kati ya Misiku?»

³⁷ Yesu vutulaka: «“Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, mpe na mayela ya nge nyonso.”

³⁸ Ni Musiku yina me lutila nene mpe mfunu.

³⁹ Musiku ya zole yayi kele mfunu mutindu mosi na Musiku ya ntete. Ya ke tubaka: “Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.”

⁴⁰ Misiku nyonso ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi kele ya kukangama na kati ya misiku zole yayi.»

Masiya kele mwana ya nani?

(Mke 12.35-37; Lke 20.41-44)

⁴¹ Mutindu ba-Falisye vwandaka ya kuvukana kuna, Yesu pesaka bawu kyuvu yayi:

⁴² «Yinki beno ke na kubanza na yina me tadila Masiya? Yandi kele mwana ya nani?» Bawu vutulaka: «Yandi kele mwana ya Davidi.»

⁴³ Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Wapi mutindu Davidi yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo lendaka bokila yandi “Mfumu” na kutuba:

⁴⁴ «Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu: “Vwanda na lubakala ya munu tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge na yisi ya makulu ya nge.”»

⁴⁵ «Na yina, Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila yandi “Mfumu”, wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda dyaka mwana ya Davidi?»

⁴⁶ Ata muntu lendaka na kupesa yandi mvutu, mpe katuka kilumbu yina, ata muntu vwandaka meka dyaka na kupesa yandi kyuvu.

23

Bankebosolo samu na milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye

(Mke 12.38-39; Lke 11.43,46; 20.45-46)

¹ Na yina, Yesu tubaka na bantu nyonso yina vwandaka kuna, mpe na bilandi ya yandi:

² «Kisalu ya milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye ni kulongisa Misiku ya Moyize.

³ Beno fwana kutumama na bawu, mpe kusala mambu nyonso yina bawu ke zabisaka beno. Kasi beno landa ve nkadulu ya bawu samu ti bawu ke sadilaka ve mambu yina bawu ke longisaka.

⁴ Bawu ke kangaka bifunda ya kilo, mpe ke tulaka yawu na magembo ya bantu. Kasi bawu mosi ke simbaka ve yawu ata na musapi.

⁵ Bawu ke salaka bisalu nyonso ya bawu, samu ti bantu tala bawu. Bawu ke kumisaka yinda bibuku ya mikanda ya Mambu ya Nzambi yina bawu ke lwataka na mbunzu to na diboko na ntangu ya kusambila, mpe ke tungaka bitende ya lele ya yinda na ndambu ya makulu ya biyunga ya bawu.

⁶ Bawu ke zolaka na kuvwanda na bakiti ya buzitu na mikembo ya nene, mpe na bakiti ya ntete na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.

⁷ Bawu ke zolaka mpe ti bantu pesa bawu bambote ya buzitu na bisika yina bantu ke vukanaka, mpe ti bantu bokila bawu na “Mulongisi”.

⁸ Kasi beno, beno ndima ve ti bantu bokila beno na “Mulongisi” samu ti beno kele kaka na Mulongisi mosi, mpe beno nyonso kele bampangi.

⁹ Beno bokila ata muntu awa na ntoto na “Tata” samu ti beno kele kaka na Tata mosi yina kele na mazulu.

¹⁰ Beno ndima ve ti ba bokila beno mpe na “Ntwadisi” samu ti beno kele kaka na Ntwadisi mosi, ni Masiya.

¹¹ Muntu ya mfunu na kati ya beno fwana kuvwanda kisadi ya beno.

¹² Nzambi ke kulula muntu yina ke zanguka, mpe ke zangula muntu yina ke kuluka.»

Yesu kebisaka milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye

(Mke 12.40; Lke 11.39-52; 20.45-47)

¹³ «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke kangaka mwelo ya Kimfumu ya Mazulu na bantu. Beno ke kotaka ve beno mosi, mpe beno ke yiminaka bayina ke sosaka na kukota kuna.

[
¹⁴ «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya bak-ento, mpe beno ke salaka balusambulu ya yinda, samu ti bantu tala beno. Ni yawu yina, Nzambi ke pesa beno kitumbu ya ngolo*.]

¹⁵ «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno

* **23:14** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi ba bwelaka yawu na kubwela awa to na manima ya kibuku ya 12.

ke zyetaka bisika nyonso na ntoto mpe na mubu samu na kuzwa ata muntu mosi yina ke ndima na kukota na dibuundu ya beno, mpe ntangu beno ke kuzwaka muntu, beno ke salaka ti yandi kuzwa kitumbu ya mbungulu ya kulutila beno bambala zole.

¹⁶ «Kyadi na beno bantwadisi yina kele bampofu. Beno ke tubaka ti kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi, ya kele mfunu ve. Kana yandi kudya ndefi na wolo ya Yinzo ya Nzambi, yandi fwana kusala mambu yina yandi me kudya ndefi.

¹⁷ Beno kele bizoba mpe bampofu! Na wolo na Yinzo ya Nzambi, yinki me lutila mfunu? Ni Yinzo ya Nzambi ke salaka ti wolo kuma ya longo.

¹⁸ Beno ke tubaka mpe ti kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu, ya kele mfunu ve. Kana yandi kudya ndefi na munkayulu yina kele na kiyokolo ya minkayulu, yandi fwana kusala mambu yina yandi me kudya ndefi.

¹⁹ Beno kele bampofu! Na munkayulu na Kiyokolo ya minkayulu, yinki me lutila mfunu? Ni Kiyokolo ya minkayulu ke salaka ti munkayulu kuma ya longo.

²⁰ Na yina, kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu, yandi me sala yawu na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu mpe na bima nyonso yina kele na zulu ya yawu.

²¹ Kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi, yandi me sala yawu na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi mpe na Nzambi yina ke vwan-daka kuna.

²² Kana muntu me kudya ndefi na mazulu, yandi me sala yawu na nkumbu ya kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe na Nkumbu ya Nzambi yina kele ya kuvwanda na zulu ya yawu.

²³ «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke pesaka na Nzambi dime ya bima yina beno ke kunaka mutindu manzulu, bandunda, mpe bambuma ya fyoti-fyoti. Kasi beno ke bikaka na kusadila bandongosolo yina me lutila mfunu na kati ya Misiku: ludedomo, kutala bantu kyadi, mpe kuvwanda ya kukwikama. Ni mambu yina beno fwanaka sadila ata kubika mambu ya nkaka.

²⁴ Beno bantwadisi yina kele bampofu! Beno ke katulaka banzinzi na malafu yina beno ke kunwaka. Kasi beno ke minaka Samo ata kuzaba.

²⁵ «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke sukulaka bambungu mpe bandonga ya beno na ngaanda. Kasi na kati, yawu kele ya kufuluka na bima yina beno ke labaka, mpe na bansatu ya beno ya yimbi.

²⁶ Beno ba-Falisye, beno kele bampofu. Beno sukula ntete bambungu ya beno na kati, mpe ya ke kuma ya kuvedila na ngaanda.

²⁷ «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno kele mutindu bandyamu yina ba me lenga mpemba. Yawu ke talanaka kitoko na ngaanda, kasi na kati yawu kele ya kufuluka na mikwa ya bantu ya kufwa, mpe na konso mutindu ya bima ya kubola.

²⁸ Mutindu mosi mpe beno, na meso ya bantu, beno ke lakisaka ti beno kele bantu ya kudedama. Kasi na kati, beno kele bantu ya bantima zole, mpe ya kufuluka na yimbi.

²⁹ «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke tungaka bandyamu ya kitoko samu na mimbikudi. Beno ke bongisaka bandyamu ya bantu ya kudedama,

³⁰ mpe beno ke tubaka: “Kana beto zingaka na ntangu ya bankooko ya beto, beto zolaka ndima ve ti bawu kufwa mimbikudi.”

³¹ Na yina, beno ke na kulakisa beno mosi ti beno kele bana ya bayina kufwaka mimbikudi.

³² Ee! Beno manisa kisalu yina bankooko ya beno bandaka.

³³ Beno kele banyoka, dikanda ya bampidi! Wapi mutindu beno lenda kukima kitumbu ya mbungulu?

³⁴ Ni yawu yina, beno kuwa: Mu ke fidisa beno mimbikudi, bantu ya ndwenga, mpe milongisi ya Misiku. Beno ke kufwa ba ya nkaka, mpe ke koma ba ya nkaka na bakulunsi. Beno ke bula ba ya nkaka bikoti na kati ya bayinzo ya beno ya lusambulu, mpe beno ke talisa bawu mpasi na konso mbanza yina bawu ke kwenda.

³⁵ Na yina, ni beno ke kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka bantu nyonso ya kudedama katuka lufwa ya Abele, muntu ya kudedama, tii na lufwa ya Zakali, mwana ya Balasi, yina beno kufwaka na kati-kati ya kivinga ya longo na kiyokolo ya minkayulu.

³⁶ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ni

bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka bantu nyonso.»

*Yesu dilaka samu na Yelusalemi
(Lke 13.34-35)*

³⁷ «Bantu ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Benoit yina ke kufwaka mimbikudi, mpe benoit ke kufwaka na matadi bantu yina Nzambi ke fidisaka benoit. Bambala mingi, mu zolaka vukisa benoit mutindu nsusu ke vukisaka bana ya yandi na yisi ya mapapu, kasi benoit zolaka ve!

³⁸ Ntangu yayi, yinzo ya benoit ke bikana yawu mosi.

³⁹ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa benoit: Katuka ntangu yayi, benoit ke tala dyaka munu ve tii ntangu benoit ke tuba: “Bika Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi.”»

24

*Yesu zabisaka ti Yinzo ya Nzambi ke mwangana
(Mke 13.1-2; Lke 21.5-6)*

¹ Ntangu Yesu basikaka na Yinzo ya Nzambi, bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe lakisaka yandi wapi mutindu ba tungaka Yinzo ya Nzambi.

² Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Benoit ke na kuta yawu mbote! Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa benoit: Ata ditadi mosi ke bikana awa na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.»

*Mbandukulu ya bampasi
(Mke 13.3-13; Lke 21.7-19)*

³ Yesu vwandaka ya kuvwanda na mongo ya bayinti ya olive. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe yufulaka yandi na lweka: «Zabisa beto wapi ntangu mambu yina ke salama, mpe wapi kidimbu ke lakisa nkwizulu ya nge mpe nsuka ya yinza.»

⁴ Yesu vutulaka: «Beno sala keba, samu ti muntu vuna beno ve.

⁵ Ya tsyelika, bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu na kutuba: “Mu kele Masiya”, mpe bawu ke vuna bantu mingi.

⁶ Beno ke kuwa bamvita yina ke na kusalama, mpe bansangu ya bamvita yina ke kwiza. Beno vwanda na boma ve samu ti nyonso yina fwana kusalama. Kasi ya ke vwanda ntete ve nsuka ya yinza.

⁷ Ya tsyelika, bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya nkaka. Na bizunga mingi, madya ke kondwa, mpe ntoto ke ningana na ngolo nyonso.

⁸ Mambu nyonso yayi ke vwanda mutindu bam-pasi ya ntete yina kento ke talaka na kubuta.

⁹ Na yina, bantu ke yekula beno, samu ti ba talisa beno mpasi, mpe ba ke kufwa beno. Bantu nyonso yina zaba ve Nzambi ke yina beno samu na munu.

¹⁰ Na ntangu yina, bantu mingi ke vwanda dyaka ve na kiminu. Bawu ke fundasana mpe ke yinasana.

¹¹ Mimbikudi mingi ya luvunu ke talana mpe ke vuna bantu mingi.

¹² Mambu ya yimbi ke lutila, mpe bantu mingi

ke vwanda dyaka ve na luzolo.

¹³ Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsukunu, ke kuzwa mpulusu.

¹⁴ Ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi ya Kimfumu na yinza nyonso, samu ti bayina zaba ve Nzambi kuwa yawu. Na manima, ya ke vwanda nsuka ya yinza.»

Mambu yina ke salama ntete Mwana ya Muntu kwiza

(Mke 13.14-23; Lke 21.20-24)

¹⁵ «Ntangu beno ke tala muntu yina ba ke bokilaka Kisafudi-kimwangisi, yina mumbikudi Danyeke zonzilaka, ya kuvwanda na kati ya kivinga ya longo (muntu yina ke na kutanga mambu yayi fwana kubakula yawu mbote),

¹⁶ bantu yina ke vwanda na Zude fwana kukima na zulu ya myongo.

¹⁷ Muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo fwana kukulumuka ve samu na kubaka bima ya yandi yina kele na kati ya yinzo.

¹⁸ Muntu yina ke vwanda na bilanga fwana kuvutuka ve na yinzo samu na kubaka kiyunga ya yandi.

¹⁹ Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene!

²⁰ Beno sambila Nzambi, samu ti kilumbu yina beno ke kima vwanda ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya ngolo, to kilumbu ya saba.

²¹ Ya tsyelika, na bilumbu yina, bantu ke lutila na kutala mpasi. Katuka mbandukulu ya yinza tii

ntangu yayi, bampasi ya mutindu yina me sala-maka ntete ve, mpe yawu ke salama dyaka ve.

²² Kana lutangu ya bilumbu yina ya mpasi vwandaka ve ya kukuluka, ata muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi kululaka yawu samu na bantu yina yandi soolaka.

²³ «Na yina, kana muntu zabisa beno: “Masiya kele awa” to “Yandi kele kuna”, beno kwikila yandi ve,

²⁴ samu ti ba-masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu ke talana. Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu ya nene samu na kuvuna bantu, mpe kana bawu lenda, bawu ke vuna mpe bayina Nzambi soolaka.

²⁵ Beno kuwa mbote samu ti mu me zabisa beno yawu ntete yawu salama.»

*Nkwizulu ya Mwana ya Muntu
(Mke 13.24-27; Lke 21.25-28)*

²⁶ «Na yina, kana muntu zabisa beno ti Masiya kele na kati ya yinsi ya kuyuma, beno kwenda kuna ve. Kana muntu zabisa beno ti yandi me bumbama awa, beno kwikila yandi ve.

²⁷ Ya tsyelika, mutindu nsemo ya nzasi ke lezi-maka katuka na kisika yina ke basikilaka ntangu tii kisika yina ntangu ke lalaka, ni mutindu yina Mwana ya Muntu ke kwiza.

²⁸ Kisika yina ke vwandaka mvumbi, ni kisika yina ke vukanaka bakoko-mbele.

²⁹ «Kaka na manima ya bilumbu yina, ntangu ke lezima dyaka ve, mpe ngonda ke pesa dyaka ve nsemo. Bambwetete ke kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo ke ningana.

³⁰ Na yina, kidimbu ya Mwana ya Muntu ke talana na mazulu, mpe bantu nyonso yina kele na ntoto ke looka mpe ke dila. Bawu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya matuti na lulendo mpe nkembo mingi.

³¹ Kulumenta ya nene ke wakana, mpe yandi ke fidisa bambazi ya yandi na bandambu nyonso na yinza ya muvimba samu na kuvukisa na kisika mosi bantu nyonso yina Nzambi soolaka.»

Kubakula ndongosolo ya yinti ya fike

(Mke 13.28-31; Lke 21.29-33)

³² «Beno bakula ndongosolo yina ke lakisaka beno yinti ya fike. Ntangu bintala ya yawu ke kumaka pete-pete, mpe makasa ya malu-malu ke basikaka, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene.

³³ Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na kusalama, beno fwana kuzaba ti nk wizulu ya Mwana ya Muntu me kuma pene-pene. Yandi kele na myelo ya bayinzo ya beno.

³⁴ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso yayi kusalama.

³⁵ Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve.»

Kaka Nzambi zaba kilumbu yina ke kwiza Mwana ya Muntu

(Mke 13.32-37; Lke 17.26-30,34-36)

³⁶ «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu yayi ke salama. Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya Nzambi zaba yawu. Kaka ni Tata yandi mosi zaba yawu.

³⁷ Mambu yina salamaka na ntangu ya Nowe, ke salama mpe mutindu mosi na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke kwiza.

³⁸ Ya tsyelika, ntete yinza ya muvimba dyama na maza, bantu vwandaka kudy a mpe kunwa. Bawu vwandaka kwelana to kukwelisa bana ya bawu tii na kilumbu yina Nowe kotaka na nzaza.

³⁹ Bantu vwandaka banza ata dyambu tii ntangu bamvula ya nene bandaka na kunoka mpe dyamisaka bawu nyonso. Ni mutindu yina mpe yawu ke vwanda ntangu Mwana ya Muntu ke kwiza.

⁴⁰ Na yina, kana bantu zole kele na kati ya bilanga, ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka.

⁴¹ Kana bakento zole ke na kututa bambuma, ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka.

⁴² Na yina, beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi kilumbu Mfumu ya beno ke kwiza.

⁴³ Beno zaba yawu mbote. Kana mfumu ya yinzolendaka zaba wapi ngunga ya mpimpa muyibi ke kwiza, yandi zolaka lala ve pongi, mpe zolaka bika ve muyibi kota na yinzo ya yandi.

⁴⁴ Ni yawu yina beno mpe, beno vwanda ya kukubama samu ti Mwana ya Muntu ke kwiza na ngunga yina beno zaba ve.»

*Kisadi ya kukwikama mpe kisadi ya yimbi
(Lke 12.41-48)*

⁴⁵ «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe ya mayela yina mfumu me pesa ksalu ya kukabula madya na bisadi nyonso ya yandi na ntangu ya kulunga?

⁴⁶ Kyese na kisadi yina mfumu ya yandi ke kuta, ntangu yandi ke vutuka, na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi.

⁴⁷ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke pesa yandi kisalu ya kutwadisa bimvwama nyonso ya yandi.

⁴⁸ Kana yandi kele kisadi ya yimbi, yandi ke tuba na kati ya ntima ya yandi ti mfumu ya munu ke vutuka nswalu ve,

⁴⁹ mpe kana yandi banda na kunyokola bam-pangi ya yandi ya kisalu, mpe ke kudya mpe kunwa na bantu yina ke kolaka malafu.

⁵⁰ Mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbu yina kisadi yina ke vingila yandi ve, mpe na ngunga yina yandi zaba ve.

⁵¹ Mfumu ke bingisa kisadi yina, mpe ke pesa yandi kitumbu mosi na bantu ya bantima zole. Ni kuna bantu ke dilaka mpe ke kwetisaka meno.»

25

Kingana ya bandumba kumi

¹ «Kimfumu ya Mazulu ke vwanda mutindu bandumba kumi yina bakaka minda ya bawu, mpe basikaka samu na kwenda kubwabana mulumi.

² Tanu na kati ya bawu vwandaka ve na mayela, mpe tanu ya nkaka vwandaka na mayela.

³ Bayina vwandaka ve na mayela bakaka minda ya bawu ata kunata mafuta mingi.

⁴ Kasi bayina vwandaka na mayela bakaka minda ya bawu mpe bambwata ya mafuta.

⁵ Mutindu mulumi vwandaka kwiza nswalu ve, bandumba nyonso kumaka na pongi, mpe lalaka.

⁶ «Na kati-kati ya mpimpa, bawu kuwaka ndinga yina lookaka: “Mulumi yandi yayi! Beno kwenda kubwabana yandi!”

⁷ Na yina, bandumba nyonso kumi vumbukaka mpe bandaka na kukubika minda ya bawu.

⁸ Bayina vwandaka ve na mayela tubaka na bayina vwandaka na mayela: “beno pesa beto mwa mafuta samu ti minda ya beto me banda na kufwa.”

⁹ Kasi bayina vwandaka na mayela vutulaka: “Ve! Yawu kele mingi ve samu na beto mpe beno. Ya kele mbote ti beno kwenda kusumba mafuta na bayina ke tekisaka yawu.”

¹⁰ Ntangu bawu kwendaka sumba mafuta, mulumi kwizaka. Bandumba tanu yina vwandaka ya kukubama kotaka na yandi na kati ya yinzo ya makwela, mpe ba kangaka mwelo na fungula.

¹¹ Na manima, bandumba tanu ya nkaka kwizaka mpe tubaka: “Mfumu! Mfumu! Zibudila beto mwelo!”

¹² Kasi mulumi vutulaka: “Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu zaba beno ve.”»

¹³ Na yina, Yesu tubaka dyaka: «Beni lala ve pongi samu ti beno zaba ve kilumbu mpe ngunga.»

*Kingana ya bisadi tatu yina ba pesaka Batalente
(Lke 19.11-27)*

¹⁴ «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu muntu yina vwandaka kwenda na nzyetolo. Yandi bokilaka bisadi ya yandi, mpe bikilaka bawu bimvwama ya yandi.

¹⁵ Na kisadi ya ntete, yandi pesaka Batalente tanu. Na kisadi ya zole, yandi pesaka Batalente

zole, mpe na kisadi ya tatu Talente mosi. Yandi pesaka bawu yawu mutindu vwandaka ngolo ya konso muntu. Na manima, yandi kwendaka na nzyetolo.

¹⁶ Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu kwendaka mbangu na kusala mumbungu na yawu, mpe kuzwaka Batalente tanu ya nkaka.

¹⁷ Kisadi yina kuzwaka Batalente zole salaka mpe mutindu mosi, mpe yandi kuzwaka Batalente zole ya nkaka.

¹⁸ Kasi kisadi yina kuzwaka Talente mosi, yandi timunaka dibulu na ntoto, mpe yandi bumbaka mbongo ya mfumu ya yandi.

¹⁹ «Bilumbu mingi lutaka. Na manima, mfumu ya bisadi yina vutukaka mpe bokilaka bawu samu na kuyufula bawu yinki bawu salaka na mbongo yina yandi bikilaka bawu.

²⁰ Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu kwizaka mpe tubaka: “Mfumu, nge bikilaka munu Batalente tanu ya, mpe mu me kuzwa dyaka Batalente tanu ya nkaka. Tala! Yawu yayi.”

²¹ Mfumu ya yandi zabisaka yandi: “Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya kukwikama na bima yina kele na mfunu mingi ve. Na yina, mu ke pesa nge bima ya kulutula mfunu. Kwiza kuyangalala kintwadi na munu.”

²² Kisadi yina kuzwaka Batalente zole kwizaka mpe tubaka: “Mfumu, nge bikilaka munu Batalente zole, mpe mu me kuzwa dyaka Batalente zole ya nkaka. Tala! Yawu yayi.”

²³ Mfumu ya yandi zabisaka yandi: “Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya kukwikama na bima yina kele na mfunu mingi ve. Na yina, mu ke pesa nge bima ya kulutula mfunu. Kwiza kuyangalala kintwadi na munu.”

²⁴ Na manima, kisadi yina kuzwaka Talente mosi ya kwizaka mpe tubaka: “Mfumu, mu zaba ti nge kele muntu ya ntima ngolo. Nge ke yonzikaka bambuma kisika yina nge ke kunaka yawu ve, mpe nge ke yonzikaka bambuma kisika yina nge ke mwangaka ve.

²⁵ Mu vwandaka na boma, mpe mu kwendaka bumba mbongo ya nge na yisi ya ntoto. Mbongo ya nge yawu yayi.”

²⁶ Mfumu ya yandi vutulaka: “Nge kele kisadi ya yimbi mpe ya bubolo. Nge zabaka ti mu ke yonzikaka bambuma kisika yina mu ke kunaka yawu ve, mpe ti mu ke yonzikaka bambuma kisika yina mu ke mwangaka yawu ve.

²⁷ Na yina, nge zolaka tula mbongo ya munu na banki, mpe ntangu mu me vutuka, mu zolaka baka yawu na ndandu na zulu.

²⁸ Beno baka yandi Talente yina kele na yandi, mpe beno pesa yawu na kisadi yina kele na Batalente kumi.

²⁹ Ya tsyelika, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutula. Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ata mwa ndambu yina kele na yandi.

³⁰ Na yina me tadila kisadi yayi ya mfunu ve,

beno losa yandi na ngaanda na kati ya kitombe kisika bantu ke dilaka mpe ke kwetisaka meno.”»

Lufundusu ya nsuka

³¹ «Ntangu Mwana ya Muntu ke kwiza na kati ya nkembo ya yandi kintwadi na bambazi nyonso ya yandi, yandi ke vwanda na kiti ya yandi ya kintinu ya nkembo.

³² Bantu nyonso ya ntoto ke vukana na ntuala ya yandi, mpe yandi ke kabula bawu mutindu mvungi ya mameme ke kabulaka mameme na bankombo.

³³ Yandi ke tula mameme na lubakala ya yandi, mpe bankombo na lumoso ya yandi.

³⁴ Na yina, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda na lubakala ya yandi: “Beno kwiza, beno yina Tata ya munu sakumunaka. Beno kota na Kimfumu ya Mazulu yina Nzambi kubikilaka beno katuka mbandukulu ya yinza.

³⁵ Ya tsyelika, mu vwandaka na nsatu, mpe beno pesaka munu madya. Mu vwandaka na nsatu ya maza, mpe beno pesaka munu maza ya kunwa. Mu vwandaka nzenza, mpe beno yambaka munu.

³⁶ Mu vwandaka ve na binkuti, mpe beno pesaka munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo, mpe beno sadisaka munu. Mu vwandaka na boloko, mpe beno kwizaka tala munu.”

³⁷ Na yina, bantu ya kudedama ke yufula yandi: “Mfumu! Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu, mpe beto pesaka nge madya? Wapi ntangu nge vwandaka na nsatu ya maza, mpe beto pesaka nge maza ya kunwa?

³⁸ Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka nzenza, mpe beto yambaka nge na bayinzo ya beto? Wapi ntangu nge vwandaka ve na binkuti, mpe beto pesaka nge yawu?

³⁹ Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na kimbevo to na kati ya boloko, mpe beto kwizaka tala nge?”

⁴⁰ Ntinu ke vutula: “Ya tsyelika, mu ke na kuz-abisa beno: Konso ntangu beno salaka yawu ata na mosi ya kulutula fyoti na kati ya bampangi ya munu yayi, ni na munu beno salaka yawu.”

⁴¹ «Na manima, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda na lumoso ya yandi: “Beni bantu yina ba siingaka, beno katuka pene-pene ya munu! Beni kwenda na kati ya tiya ya mankululu yina ba kubikaka samu na Satana mpe bambazi ya yandi.

⁴² Ya tsyelika, mu vwandaka na nsatu, kasi beno pesaka ve munu madya. Mu vwandaka na nsatu ya maza, kasi beno pesaka ve munu maza ya kunwa.

⁴³ Mu vwandaka nzenza, mpe beno yambaka ve munu. Mu vwandaka ve na binkuti, kasi beno pesaka ve munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo mpe na kati ya boloko, mpe beno sadisaka ve munu.”

⁴⁴ Na yina, bawu ke yufula yandi: “Mfumu! Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu ya kudya, to na nsatu ya maza? Wapi ntangu nge vwandaka nzenza, nge vwandaka ve na binkuti, mpe nge vwandaka na kimbevo to nge vwandaka na boloko, mpe beto sadisaka ve nge?”

⁴⁵ Ntinu ke vutula: “Ya tsyelika, mu ke na kuz-abisa beno: Konso ntangu beno salaka ve yawu

ata na mosi ya kulutila fyoti na kati ya bana yayi, ni na munu beno salaka ve yawu.”

⁴⁶ Na yina, bawu ke kwenda na kisika yina bawu ke kuzwa kitumbu ya seko. Kasi bantu ya kudedama ke kuzwa luzingu ya seko.»

26

Bamfumu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Yesu

(Mke 14.1-2; Lke 22.1-2; Yne 11.45-53)

¹ Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi:

² «Beno zaba ti kaka bilumbu zole me bikana samu na kukembila mukembo ya Paki. Ba ke yekula Mwana ya Muntu, samu ti ba koma yandi na kulunsi.»

³ Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka na yinzo ya Kay-ife yina vwandaka nganga-Nzambi ya ntete.

⁴ Bawu bakaka lukanu ya kukanga Yesu na man-sweki, mpe ya kufwa yandi.

⁵ Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kukanga yandi ve na mukembo ya Paki, samu ti bantu sala muvusu ve.»

Kento mosi tulaka mananasi na yintu ya Yesu

(Mke 14.3-9; Yne 12.1-8)

⁶ Yesu vwandaka na mbanza Betani na kati ya yinzo ya Simoni, muntu ya kimbevo ya mpusu*.

* **26:6** *Simoni beelaka kimbevo ya mpusu, mpe belukaka. Kasi bantu vwandaka bika ve na kubokila yandi «Simoni muntu ya kimbevo ya mpusu».*

⁷ Ntangu Yesu vwandaka na mesa, kento mosi kwizaka pene-pene ya yandi na kitutu ya alabati[†] ya kufuluka na mananasi ya ntalu mingi, mpe sekulaka yawu na yintu ya Yesu.

⁸ Ntangu bilandi talaka mutindu yina, bawu vwandaka ve na kilengi, mpe tubaka: «Samu na yinki yandi me bebisa yawu?»

⁹ Ba lendaka tekisa yawu na ntalu ya mingi, mpe kukabula mbongo yina na bamputu!»

¹⁰ Yesu zabaka mambu yina bawu vwandaka zonza. Na yina, yandi tubaka: «Samu na yinki beno ke na kukwamisa kento yayi? Mambu yina yandi me sala samu na munu kele mbote.

¹¹ Bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso. Kasi munu, mu ke vwanda ve na beno ntangu nyonso.

¹² Yandi me tula mananasi yayi na nzutu ya munu samu na kukubika nzikulu ya munu.

¹³ Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke zonzila mambu yina kento yayi me sala, mpe ba ke bambukila yandi moyo.»

*Yuda bakaka lukanu ya kuyekula Yesu
(Mke 14.10-11; Lke 22.3-6)*

¹⁴ Na manima, mosi na kati ya bilandi kumi na zole yina vwandaka na nkumbu ya Yuda Isekayote, kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi,

[†] **26:7** *Alabati*, ya kele ditadi ya mpembe yina ba-Zwife vwandaka yidikila bitutu.

¹⁵ mpe zabisaka bawu: «Yinki beno ke pesa munu kana mu yekula beno Yesu?» Bawu pesaka yandi mbongo makumi tatu ya bisengo.

¹⁶ Katuka kilumbu yina, Yuda vwandaka sosa ntangu ya mbote samu na kuyekula bawu Yesu.

*Yesu kudyaka madya ya Paki na bilandi ya yandi
(Mke 14.12-21; Lke 22.7-14,21-23; Yne 13.21-30)*

¹⁷ Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, bilandi kwendaka yufula Yesu: «Wapi sika nge zola ti beto yidikila nge madya ya Paki?»

¹⁸ Yesu vutulaka: «Beni kwenda na mbanza na sika ya bakala mosi, mpe beno zabisa yandi ti Mulongisi me tuba: “Ngunga ya munu me lunga, ni na sika ya nge mu ke kudyaka madya ya Paki na bilandi ya munu.” »

¹⁹ Bilandi salaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki.

²⁰ Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka vwanda na mesa na bilandi kumi na zole ya yandi.

²¹ Ntangu bawu vwandaka kudyaka, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mosi na kati ya beno ke yekula munu.»

²² Bilandi kumaka na kyadi ya kulutula, mpe bandaka na kuyufula yandi mosi na mosi: «Mfumu! Ya kele munu?»

²³ Yesu vutulaka: «Muntu yina me tula diboko ya yandi kintwadi na munu na kati ya ndonga, ni yandi ke yekula munu.

²⁴ Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka yawu. Kasi kyadi na

muntu yina ke yekula yandi! Ya vwandaka mbote na muntu yina na kubutuka ve.»

²⁵ Yuda yina vwandaka yekula Yesu tubaka: «Mulongisi! Ya kele munu?» Yesu vutulaka: «Ni nge mosi me tuba yawu.»

Madya ya Mfumu

(Mke 14.22-26; Lke 22.14-20; 1Ko 11.23-25)

²⁶ Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu bakaka dimpa. Na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi ya yandi na kutuba: «Beno baka, yayi ni nzutu ya munu.»

²⁷ Na manima, yandi bakaka mbungu ya vinu. Yandi tondaka Nzambi, mpe pesaka bawu yawu na kutuba: «Beno kunwa yawu beno nyonso.

²⁸ Ya tsyelika, yayi ni menga ya munu, menga ya ngwisani yina me mwangana, samu ti bantu mingi kuzwa mulemvo ya masumu.

²⁹ Mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu yayi, mu ke kunwa dyaka ve vinu yayi tii kilumbu yina mu ke kunwa vinu ya malu-malu kintwadi na beno na kati ya Kimfumu ya Tata ya munu.»

³⁰ Na manima, bawu kembisaka Nzambi na banzumbu, mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya olive.

Yesu zabisaka ti Pyele ke manga yandi

(Mke 14.27-31; Lke 22.31-34; Yne 13.36-38)

³¹ Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Na mpimpa yayi, beno nyonso ke bika munu samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Mu ke kufwa muvungi ya mameme, mpe mameme nyonso ke mwangana.”»

³² Yesu tubaka dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka na lufwa, mu ke kwenda kuvingila beno na Ngalili.»

³³ Pyele tubaka na Yesu: «Ata ti bawu nyonso bika nge, munu, mu ke bika nge ve.»

³⁴ Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Kaka na mpimpa yayi, ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tatu.»

³⁵ Pyele zabisaka Yesu: «Ata ti mu fwana kufwa kintwadi na nge, mu ke manga nge ve.» Bilandi nyonso mpe tubaka mutindu yina.

*Yesu sambilaka na Ngetesemane
(Mke 14.32-42; Lke 22.39-46)*

³⁶ Na manima, Yesu kumaka na bilandi ya yandi na kisika yina ba ke bokilaka Ngetesemane, mpe zabisaka bawu: «Beno vwanda awa ntangu mu ke kwenda kusambila na mantwala kuna.»

³⁷ Yandi nataka Pyele mpe bana nyonso zole ya Zebede. Yandi bandaka na kutala kyadi mpe mpasi na ntima.

³⁸ Na yina, yandi zabisaka bawu: «Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi samu na lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kyelola meso kintwadi na munu.»

³⁹ Yesu kwendaka na mwa mantwala. Yandi kubwaka kizizi na ntoto, mpe sambilaka mutindu yayi: «Tata ya munu, kana yawu lenda kusalama, katula mbungu yayi ya mpasi pene-pene na munu. Kasi kusala ve luzolo ya munu. Sala kaka luzolo ya nge.»

⁴⁰ Na manima, yandi vutukaka na kisika yina vwandaka bilandi tatu yina, mpe kutaka bawu ya

kulala. Yandi tubaka na Pyele: «Beno me lenda ve na kuckyelola meso kintwadi na munu ata na ngunga mosi?

⁴¹ Beno kyelola meso, mpe beno sambila, samu ti beno kubwa ve na ntontolo. Ntima ya muntu kele ya kufuluka na nsatu ya kusala mambu ya mbote, kasi nzutu kele ya kulemba.»

⁴² Yesu bikaka dyaka bawu na mbala ya zole, mpe sambilaka mutindu yayi: «Tata ya munu, kana mbungu yayi lenda kukatuka ve, samu ti mu kunwa yawu, bika ti luzolo ya nge salama!»

⁴³ Yandi vutukaka dyaka kisika vwandaka bilandi ya yandi, mpe kutaka bawu ya kulala samu ti meso ya bawu vwandaka ya kufuluka na pongi.

⁴⁴ Yesu bikaka dyaka bawu. Yandi kwendaka sambila na mbala ya tatu na kuzonza kaka mambu yina yandi tubaka.

⁴⁵ Na manima, yandi vutukaka kisika vwandaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beno ke na kutatamana na kulala, mpe beno ke na kupema! Ntangu yayi, ngunga me lunga yina ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya misumuki.

⁴⁶ Beno telama, mpe beto kwenda! Muntu yina ke na kuyekula munu me kwiza.»

Yuda yekolaka Yesu

(Mke 14.43-50; Lke 22.47-53; Yne 18.3-11)

⁴⁷ Yesu manisaka ve na kuzonza ntangu Yuda, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, kumaka kuna. Yandi kwizaka na nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka na bambele mpe bayinti na

maboko. Ni bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife fidisaka bawu.

⁴⁸ Yuda yina vwandaka yekula Yesu zabisaka bawu kidimbu yina yandi ke sala. Yandi tubaka: «Muntu yina mu ke fiba, ni yandi. Beno kanga yandi.»

⁴⁹ Yuda kwendaka nswalu pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mbote ya nge Mulongisi!» Na manima, yandi fibaka Yesu.

⁵⁰ Yesu vutulaka: «Ndiku ya munu, mambu yina nge me kwiza kusala awa, sala yawu.» Na yina, bantu kwendaka pene-pene ya Yesu. Bawu simbaka Yesu, mpe kangaka yandi.

⁵¹ Mosi na kati ya bayina vwandaka kintwadi na Yesu basisaka mbele ya yandi. Yandi bulaka yawu kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu.

⁵² Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Vutula mbele ya nge na kisika ya yawu samu ti konso muntu yina ke nwanaka na mbele, ke kufwaka mpe na mbele.

⁵³ Nge zaba ve ti mu lenda kulomba lusalusu na Tata ya munu, mpe na nswalu nyonso, yandi ke fidisa munu bambazi mingi kulutula bankonga kumi na zole ya binwani?

⁵⁴ Kana mu sala mutindu yina, mambu yina kele ya kusunama na Dibuku ya Nzambi lenda kusalama ve. Ya tsyelika, beto ke tangaka ti yawu fwana kusalama mutindu yina.»

⁵⁵ Na manima, Yesu tubaka na bantu yina: «Beni me kwiza na bambele mpe bayinti samu na kukanga munu mutindu ti mu vwandaka kimpumbulu? Bilumbu nyonso, mu vwandaka

longisa na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe beno kangaka munu ve.

⁵⁶ Kasi mambu nyonso yayi me salama samu na kulungisa mambu yina mimbikudi zabisaka na Dibuku ya Nzambi.» Na yina, bilandi nyonso bikaka Yesu, mpe kimaka.

Yesu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

(Mke 14.53-65; Lke 22.54-55,63-71; Yne 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Bayina kangaka Yesu, nataka yandi na sika ya Kayife, nganga-Nzambi ya ntete. Ni na sika ya yandi vwandaka me vukana milongisi ya Misiku mpe bakuluntu ya ba-Zwife.

⁵⁸ Pyele vwandaka landa Yesu mwa manima tii na kati ya lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi kotaka na lupangu, mpe vwandaka kisika mosi na mikengi samu na kutala wapi mutindu mambu yina ke manisa.

⁵⁹ Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe kimvuka nyonso ya bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi, ata ya vwanda ya luvunu, samu na kuzengila Yesu lufwa.

⁶⁰ Kasi bawu kuzwaka ve dyambu ya yimbi ata ti bantu mingi kwizaka tuba mambu ya luvunu. Na manima, bantu zole kwizaka

⁶¹ mpe tubaka: «Muntu yayi tubaka ti yandi lenda kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutinga dyaka yawu na bilumbu tatu.»

⁶² Nganga-Nzambi ya ntete telamaka mpe yufulaka Yesu: «Nge kele ve na dyambu ya kutuba na mambu yina bantu yayi ke na kufunda nge?»

⁶³ Kasi Yesu vwandaka swi. Na yina, nganga-Nzambi ya ntete zabisaka yandi: «Zenga ndefi na Nkumbu ya Nzambi ya moyo! Zabisa beto kana nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi!»

⁶⁴ Yesu vutulaka: «Nge mosi me tuba yawu. Kasi mu ke na kuzabisa beno: Katuka bubu yayi, beno ke tala Mwana ya Muntu ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi-Mpungu, mpe yandi ke kwiza na kati ya matuti.»

⁶⁵ Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya yandi, mpe tubaka: «Yandi me safula Nzambi! Beto ke dyaka ve na nsatu ya bambangi! Beno me kuwa wapi mutindu yandi me safula Nzambi.

⁶⁶ Yinki beno ke na kubanza?» Bawu vutulaka: «Yandi fwana kufwa.»

⁶⁷ Na manima, bawu lobolaka yandi mante na kizizi, mpe bulaka yandi makofi. Ba ya nkaka bulaka yandi bambata

⁶⁸ na kutuba: «Masiya bikula! Zabisa beto nani me bula nge!»

Pyele mangaka Yesu

(Mke 14.66-72; Lke 22.56-62; Yne 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Pyele vwandaka ya kuvwanda na ngaanda na kati ya lupangu. Kisadi mosi ya kento kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka kintwadi na Yesu, muntu ya Ngalili.»

⁷⁰ Kasi Pyele mangaka na ntwala ya bantu nyonso, mpe tubaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba.»

⁷¹ Na manima, Pyele kwendaka pene-pene ya mwelo ya lupangu. Kisadi ya nkaka ya kento

talaka yandi, mpe tubaka na sika ya bayina vwan-daka kuna: «Muntu yayi vwandaka kintwadi na Yesu ya Nazaleti.»

⁷² Pyele mangaka dyaka, mpe kudyaka ndefi na kutuba: «Mu zaba muntu yina ve!»

⁷³ Na manima ya mwa ntangu, bayina vwan-daka kuna kwizaka pene-pene ya Pyele, mpe zabisaka yandi: «Ya tsyelika, nge kele mosi ya bantu ya yandi. Mutindu ya nge ya kuzonza ke na kulakisa wapi sika nge katukaka.»

⁷⁴ Na yina, Pyele kudyaka ndefi, mpe tubaka: «Mu zaba ve muntu yina beno ke na kuzonzila! Kana mu ke na kuvuna, bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu.» Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka.

⁷⁵ Na yina, Pyele bambukaka moyo na mambu yina Yesu zabisaka yandi: «Ntete nsusu kuba, nge ke tuba bambala tatu ti nge zaba munu ve.» Pyele basikaka na lupangu mpe dilaka mingi.

27

Yesu na ntwala ya Pilate

(Mke 15.1; Lke 23.1-2; Yne 18.28-32)

¹ Na suka-suka, bamfumu nyonso ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka samu na kubaka lukanu ya kufwa Yesu.

² Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka yandi, mpe pesaka yandi na maboko ya mfumu Pilate, mfumu ya kizunga.

Yuda lelamaka

(Bis 1.18-19)

³ Ntangu Yuda yina yekulaka Yesu talaka ti ba zengilaka Yesu lufwa, yandi talaka ntima mpasi, mpe kwendaka vutula mbongo makumi tatu ya bisengo na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife.

⁴ Yandi zabisaka bawu: «Mu me sala masumu na kuyekula na lufwa muntu yina me sala dyambu ve.» Kasi bawu vutulaka: «Yawu me tala beto ve! Ya ke mambu ya nge!»

⁵ Yuda losaka mbongo yango na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe basikaka. Na manima, yandi kwendaka lelama.

⁶ Bamfumu ya banganga-Nzambi lokotaka mbongo yina, mpe tubaka: «Misiku ya beto ke yiminaka na kutula mbongo ya mutindu yayi na kibumbulu-mbongo ya Yinzo ya Nzambi samu ti ya kele ntalu ya menga ya muntu.»

⁷ Na manima ya kuwisana, bawu bakaka mbongo yina, mpe sumbaka bilanga ya kisadi-bambinda. Bawu salaka yawu kisika ya kukundaka banzenza.

⁸ Ni yawu yina, tii bubu yayi, ba ke bokilaka bilanga yina: «Bilanga ya menga».

⁹ Yawu salamaka mutindu mumbikudi Yelemi zabisaka: «Bawu bakaka mbongo makumi tatu ya bisengo (ntalu yina bantu ya Isayeli zengaka samu na yandi),

¹⁰ mpe bawu pesaka yawu samu na kusumba bilanga ya kisadi-bambinda mutindu Mfumu tumisaka munu.»

Yesu na mantwala ya Pilate

(Mke 15.2-5; Lke 23.3-5; Yne 18.33-38)

¹¹ Ba nataka Yesu na ntwala ya mfumu Pilate, mpe mfumu yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.»

¹² Kasi ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka funda yandi, yandi vutulaka ata dyambu.

¹³ Na yina, Pilate yufulaka yandi: «Nge me kuwa ve mambu nyonso yina bawu me funda nge?»

¹⁴ Kasi Yesu vutulaka ata mvutu na mambu nyonso yina, mpe mfumu yitukaka mingi.

*Bantu lombaka na Pilate na kufwa Yesu
(Mke 15.6-15; Lke 23.13-25; Yne 18.39-19.16)*

¹⁵ Na konso mukembo ya Paki, mfumu ya kizunga vwandaka na kifu ya kupesa kimpwanza na nkole yina bantu vwandaka zola ti yandi basiswa.

¹⁶ Na ntangu yina, ya vwandaka na nkole mosi ya nsangu. Nkumbu ya yandi vwandaka [Yesu] Balabase.

¹⁷ Na yina, Pilate yufulaka nkonga ya bantu yina vukanaka kuna: «Nani beno zola ti mu pesa kimpwanza: [Yesu] Balabase to Yesu yina ba ke bokilaka Masiya?»

¹⁸ Pilate zabaka ti bawu vwandaka tala Yesu musoki. Ni yawu yina, bawu yekulaka Yesu na sika ya yandi.

¹⁹ Ntangu Pilate vwandaka ya kuvwanda na kiti yina ba ke fundisaka, kento ya yandi fidisaka yandi nsangu yayi: «Kukota ve na mambu ya muntu yayi ya kudedama. Yandi me sala dyambu ve. Mpimpa yayi, mu me tala mpasi mingi na bandosi samu na yandi.»

²⁰ Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe baku-luntu ya ba-Zwife tumisaka nkonga na kulomba ti ba basisa Balabase na boloko, mpe ba kufwa Yesu.

²¹ Mfumu yufulaka dyaka bawu: «Nani na kati ya bawu zole beno zola ti mu pesa kimpwanza?» Bawu vutulaka: «Balabase!»

²² Pilate yufulaka bawu: «Yinki mu ke sala Yesu yina ba ke bokilaka Masiya?» Bawu nyonso vutulaka: «Koma yandi na kulunsi!»

²³ Pilate yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me sala?» Kasi bawu lookaka na ngolo nyonso: «Koma yandi na kulunsi!»

²⁴ Ntangu Pilate talaka ti yandi lendaka sala dyaka kima ve, mpe muvusu vwandaka lutila, yandi bakaka maza, mpe sukulaka maboko na ntwala ya bantu. Yandi tubaka: «Lufwa ya muntu yayi kele na yintu ya munu ve! Ya kele dyambu ya beno!»

²⁵ Bantu nyonso vutulaka: «Beto me ndima ti lufwa ya yandi vwanda na bayintu ya beto mpe ya bana ya beto!»

²⁶ Na yina, Pilate pesaka Balabase kimpwanza. Yandi tumisaka ti ba bula Yesu bikoti, mpe yekulaka yandi na maboko ya bawu samu na kukoma yandi na kulunsi.

*Binwani vwandaka seka Yesu
(Mke 15.16-20; Yne 19.2-3)*

²⁷ Binwani ya Pilate nataka Yesu na yinzo ya mfumu Pilate, mpe nkonga nyonso ya binwani zungaka yandi.

²⁸ Bawu katulaka yandi binkuti, mpe lwatisaka yandi kiyunga ya mbwaki.

²⁹ Bawu yidikaka na bansende yimpu ya kintinu, mpe lwatisaka yandi yawu. Bawu simbisaka yandi kidyadya na diboko ya lubakala. Na manima, bawu fukamaka na ntwala ya yandi, mpe sekaka yandi na kutuba: «Mbote ya nge, ntinu ya ba-Zwife!»

³⁰ Bawu vwandaka lobola yandi mante. Bawu bakaka kidyadya, mpe vwandaka bula yandi yawu na yintu.

³¹ Ntangu bawu manisaka na kuseka yandi, bawu katulaka yandi kiyunga, mpe lwatisaka yandi binkuti ya yandi. Na manima, bawu nataka yandi samu na kukoma yandi na kulunsi.

Ba komaka Yesu na kulunsi

(Mke 15.21-32; Lke 23.26-43; Yne 19.17-27)

³² Ntangu bawu basikaka na mbanza, bawu bwabanaka bakala mosi na nkumbu Simoni, muntu ya mbanza Silene. Bawu tumisaka yandi na ngolo nyonso na kunata kulunsi ya Yesu.

³³ Bawu kumaka na kisika yina ba ke bokilaka Ngolongota, yina zola kutuba: «Kisika ya Mukwa ya yintu».

³⁴ Kuna, bawu pesaka Yesu vinu yina bawu vukisaka na kisi ya ndudi mingi. Yesu mekaka yawu, mpe mangaka na kunwa.

³⁵ Bawu komaka Yesu na kulunsi. Bawu kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke,

³⁶ mpe bawu vwandaka kuna samu na kukeba yandi.

³⁷ Ba tulaka na zulu ya kulunsi mwa dibaya yina ba sonikaka dyambu yina ba zengilaka yandi lufwa: «Muntu yayi kele Yesu, ntinu ya ba-Zwife.»

³⁸ Binwani komaka mpe na bakulunsi bimpumbulu zole pene-pene ya Yesu, mosi na lubakala, mpe ya nkaka na lumoso.

³⁹ Bantu yina vwandaka luta kuna vwandaka finga yandi, mpe vwandaka ningisa yintu.

⁴⁰ Bawu vwandaka tuba: «Ee! Nge vwandaka zola kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu. Kana nge kele Mwana ya Nzambi, vuukisa nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi.»

⁴¹ Mutindu mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka seka yandi na kutuba:

⁴² «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka, kasi yandi lenda kuvuukisa ve nzutu ya yandi mosi? Kana yandi kele ntinu ya yinsi ya Isayeli, yandi kulumuka na kulunsi, mpe beto ke kwikila na yandi.

⁴³ Yandi tulaka kivuvu ya yandi na Nzambi, mpe tubaka ti yandi kele Mwana ya Nzambi. Na yina, kana Nzambi ke zolaka yandi, yandi vuukisa yandi ntangu yayi.»

⁴⁴ Bimpumbulu yina ba komaka na bakulunsi pene-pene ya Yesu, fingaka yandi mpe mutindu yina.

Lufwa ya Yesu

(Mke 15.33-41; Lke 23.44-49; Yne 19.28-30)

⁴⁵ Na ngunga ya midi*, kitombe kumaka na yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya

* **27:45** Ngunga ya midi na babibiliya ya nkaka ba ke bokilaka yawu ngunga ya sambanu. **27:45** Lke 23.44; Yne 4.6; 19.14

midi†.

⁴⁶ Pene-pene na ngunga ya tatu, Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Eli, Eli, lema sabatani!» Ya zola kutuba: «Nzambi ya munu! Nzambi ya munu! Samu na yinki nge me bika munu?»

⁴⁷ Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna kuwaka yandi, mpe tubaka: «Beno kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!»

⁴⁸ Mosi na kati ya bawu kwendaka baka na mbangu nyonso kima mosi mutindu mafudya. Yandi tulaka yawu malafu ya ngayi, mpe kangaka yawu na nsongi ya kidyadya. Yandi pesaka yawu na Yesu samu ti yandi kunwa.

⁴⁹ Kasi ba ya nkaka tubaka: «Vingila! Beto tala ntete kana Eli ke kwiza kuvuukisa yandi.»

⁵⁰ Yesu lookaka dyaka na ndinga ya ngolo, mpe kufwaka.

⁵¹ Kaka na ntangu yina, lele yina ke kabulaka bivinga ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati na bandambu zole, kubanda na zulu tii na yisi. Ntoto ninganaka, matadi ya nene pasukaka,

⁵² bandyamu zibukaka, mpe bantu ya longo mingi yina kufwaka vumbukaka na lufwa.

⁵³ Bawu basikaka na bandyamu, mpe na manima ya mvumbukulu ya Yesu na lufwa, bawu kotaka na mbanza ya longo kisika bantu mingi talaka bawu.

⁵⁴ Na kutala ntoto yina ninganaka, mpe mambu nyonso yina salamaka, mfumu ya binwani ya Loma mpe binwani yina vwandaka na yandi

† 27:45 Ngunga ya tatu na manima ya midi na babibiliya ya nkaka ba ke bokilaka yawu ngunga ya yivwa. 27:46 Mga 22.2

samu na kukeba Yesu kumaka na boma mingi, mpe tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka Mwana ya Nzambi!»

⁵⁵ Bakento mingi vwandaka ya kutelama na mwa ntama, mpe vwandaka tala. Bawu landaka Yesu katuka Ngalili samu na kusadila yandi.

⁵⁶ Na kati ya bawu vwandaka Maliya ya mbanza Madala, Maliya mama ya Zaki na Yosefi, mpe mama ya bana ya Zebede.

*Ba tulaka nzutu ya Yesu na ndyamu
(Mke 15.42-47; Lke 23.50-56; Yne 19.38-42)*

⁵⁷ Ya vwandaka kuma mpimpa, ntangu bakala mosi ya mvwama na nkumbu Yosefi, muntu ya mbanza Alimate kwizaka. Yandi mpe vwandaka kilandi ya Yesu.

⁵⁸ Yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu. Pilate pesaka muswa ya kupesa yandi yawu.

⁵⁹ Yosefi bakaka nzutu ya Yesu, mpe zingaka yawu na lele ya lino ya kuvedila.

⁶⁰ Yandi tulaka yawu na kati ya ndyamu ya malu-malu ya yandi mosi yina ba timunaka na mongo ya matadi. Na manima, yandi vindumu-naka ditadi ya nene samu na kukanga ndyamu, mpe kwendaka.

⁶¹ Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi vwandaka kuna ya kuvwanda na ntwala ya ndyamu.

Binwani kengidilaka ndyamu

⁶² Kilumbu yina vwandaka landa vwandaka kilumbu ya saba. Na yina, bamfumu ya

banganga-Nzambi mpe ba-Falisye kwendaka na sika ya Pilate,

⁶³ mpe tubaka: «Mfumu, beto ke na kubambuka ti ntangu yandi vwandaka moyo, muntu yina ya luvunu tubaka: “Mu ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.”

⁶⁴ Na yina, pesa muswa ya kutula mikengi na ndyamu ya yandi tii na kilumbu ya tatu. Kana ve, bilandi ya yandi ke kwiza kuyiba nzutu ya yandi, mpe ke tuba ti yandi me vumbuka na lufwa. Luvunu yina ke lutila ngolo na luvunu ya ntete.»

⁶⁵ Pilate zabisaka bawu: «Binwani bawu yayi. Beno kwenda kukeba ndyamu mutindu beno zola.»

⁶⁶ Na yina, bawu kwendaka kengila ndyamu. Bawu kangaka mbote ditadi yina vwandaka na mwelo ya ndyamu, mpe tulaka binwani.

28

Mvumbukulu ya Yesu na lufwa

(Mke 16.1-10; Lke 24.1-12; Yne 20.1-10)

¹ Na manima ya kilumbu ya saba, na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi kwendaka tala ndyamu.

² Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Mbazi mosi ya Mfumu katukaka na zulu. Yandi kwizaka vindumuna ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu, mpe yandi vwandaka na zulu ya yawu.

³ Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu nsemo ya nzasi, mpe binkuti ya yandi vwandaka mpembe ya kulutula.

⁴ Binwani yina vwandaka kengila ndyamu kumaka na boma ya kulutila, mpe bandaka na kutekita. Bawu kumaka mutindu bantu ya kufwa.

⁵ Mbazi tubaka na bakento: «Beno vwanda na boma ve. Mu zaba ti beno ke na kusosa Yesu yina ba komaka na kulunsi.

⁶ Yandi kele ve awa. Yandi me vumbuka na lufwa mutindu yandi tubaka. Beno kwiza kutala kisika yina yandi vwandaka.

⁷ Beno kwenda mbangu na sika ya bilandi ya yandi, mpe beno tubila bawu ti Yesu me vumbuka na lufwa. Ntangu yayi, yandi ke na kuvingila beno na Ngalili. Ni kuna beno ke tala yandi. Ni nsangu yina mu me kwiza kuzabisa beno.»

⁸ Na nswalu nyonso, bawu katukaka na ndyamu na boma mpe ya kifuluka na kilengi. Bawu kwendaka zabisa nsangu yina na sika ya bilandi ya Yesu.

⁹ Na mpamukunu, Yesu talanaka na bawu, mpe tubaka: «Mbote ya beno!» Bawu kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu fukamaka mpe simbaka yandi makulu.

¹⁰ Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na boma ve. Beno kwenda kutuba na bampangi ya munu ti bawu kwenda na Ngalili. Ni kuna bawu ke tala munu.»

¹¹ Ntangu bakento vwandaka vutuka, ndambu ya binwani yina vwandaka kengila ndyamu vutukaka na mbanza, mpe zabisaka bamfumu ya banganga-Nzambi mambu nyonso yina salamaka.

¹² Bamfumu ya banganga-Nzambi vukanaka na bakuluntu ya ba-Zwife. Bawu wisanaka na ku-

pesa mbongo mingi na binwani,

¹³ mpe zabisaka bawu: «Beno ke tuba ti bilandi ya yandi kwizaka laba nzutu ya yandi na mpimpa ntangu beto vwandaka lala.

¹⁴ Kana mfumu kuwa yawu, beto ke zaba wapi mutindu beto ke lembika yandi ntima, mpe ata dyambu ke kumina beno.»

¹⁵ Binwani bakaka mbongo, mpe salaka mutindu ba zabisaka bawu. Ni yawu yina, disolo yayi mwanganaka na kati ya ba-Zwife tii bubu yayi.

Yesu talanaka na bilandi ya yandi

(Mke 16.14-18; Lke 24.36-49; Yne 20.19-23; Bis 1.6-8)

¹⁶ Bilandi kumi na mosi kwendaka na Ngalili na mongo yina Yesu zabisaka bawu.

¹⁷ Ntangu bawu talaka Yesu, bawu fukamaka. Kasi ba ya nkaka vwandaka na maketi-keti.

¹⁸ Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, mpe tubaka: «Nzambi pesaka munu lulendo nyonso na zulu mpe na ntoto.

¹⁹ Na yina, beno kwenda na sika ya bantu ya bayinsi nyonso, mpe beno kitula bawu na kukuma bilandi ya munu. Beno botika bawu na nkumbu ya Tata, ya Mwana, mpe ya Mpeve ya Longo.

²⁰ Beno longisa bawu na kutumama na mambu nyonso yina mu tumisaka beno. Beno fwana kuzaba ti mu kele na beno bilumbu nyonso tii na nsuka ya yinza.»

Mambu ya Nzambi
The Holy Bible in the Kitoba language of Congo
Bible entier en Kituba de Congo-Brazzaville

copyright © 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kituba)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025

a854b3e0-daa0-5e79-9026-5b48865cc4ea